

TREBA SE KRETATI

KREŠIMIR MIĆANOVIĆ

SADRŽAJ

U MUŠKOM I ŽENSKOM DRUŠTVU

Na kraju dana; Treba se kretati 1

TRAMVAJSKI RAZGOVORI

Sveti Juraj ubija zmaja 18

LIFTOM

Soba; Brat; Holandez; Zec Vaillant; Lift; Iznenadni ručak; Copycard; Žlica; AIDS AID; Razglednica; Sjever; Prisluškivanje; A propos; Prepoznavanje; Poruka; Preko ceste; Paternoster; Sravniti; Ponedjeljak; Kasni dolazak; Dogodilo se; Visoki glasovi; Opet liftom 27

NOĆ I DAN KAD SMO OBRANILI REPUBLIKU

Balkon; Celulit nije za tebe; Ispod zemlje; Votkica i jarebika; Kod Staroga Hanibala; The future belongs to me; Gospodin i žirafa; Zavezao mu se jezik; Prodavač upaljača u podzemnoj; Noć i dan kad smo obranili republiku; Iz muzeja; Vrt 39

ZAJEDNIČKA SOBA

Gospođa Podne; Bljedoliki; Preko puta muzeja; Rođendan; Vegetarijanski ručak; Doktor Frank; Goethe; Od porculana; Čitaonica; Čeh piše ljetopis; Krpelj; Mejl; Zelena bilježnica; Party; Na kraju ručak 55

O autoru 94

U MUŠKOM I ŽENSKOM DRUŠTVU

Na kraju dana

Podigli smo ga hihoćući se. I činilo se kao da u svemu tome uživa. Oslonjen o nas, dvojicu prijatelja, simulirao je hodanje. Onda je poskočio, cupnuo, radosno kao dijete pao na asfalt.

- U boga ti, miloga - rekao je Janko - još malo pa možemo svi na tobogan.

Prešli smo semafor i nakratko se odmorili. Otrčao sam do taksija. Petar je sjeo na stražnje sjedalo. Zapravo smo ga ugurali, onako teškog, pazeći da mu ne slomimo vrat. Janko nam je mahnuo na pozdrav i taksi je krenuo. Petar je cijelo vrijeme šutio. Sjedio sam naprijed s njegovom torbom u krilu. Smračilo se već nad gradom i taksist je vozio polako, a brojčanik se na taksimetru okrutno kotrljao. Onda smo napustili predgrađe i trebalo je skrenuti s glavne ceste, koliko se sjećam. S lijeve strane pratili smo polja kukuruza.

- Gdje trebamo? Prije ili poslije semafora? - obazrivo sam se okrenuo prema Petru. Gledao sam bespomoćno u njega, on u mene. I nisam dobio odgovor.

- Uzmite mu novčanik, valjda unutra ima nekakva adresa - progovorio je taksist.

S nelagodom sam zavirio u tuđu kožnu torbu, pronašao novčanik i iz njega iščeprkao: Canisijeva 16. Skrenuli smo poslije semafora, i to drugog, desno. Zaustavili smo se na parkiralištu i tu smo se rastali. Naravno, potrajalo je još petnaestak minuta do ulaza u zgradu, pa do stubišta. Na parkiralištu nas umalo nije pokupila neka bakica koja je uporno pokušavala ugurati svoj stari ford između dva auta. Petra nije zabrinula opasnost kojoj smo bili izloženi. Stalno je ponavljao da kamo ću ja to s njim, pa zna on valjda gdje mu je stan. Bilo mi je teško. Povremeno bih skinuo ruku s njegova ramena, samo na trenutak, i već bi se zateturao.

- Eto, vidiš, događa se - tješio sam ga. Naravno da sam ga na kraju ipak nagovorio i dopratio do ulaznih vrata.

- Hvala ti lijepa - rekao mi je - vrlo si ljubazan, a... - Pogledao me načas pokroviteljski kao da je on mene doteglio do stana, a ne ja njega.

- A, namučili smo se kao Isusi - rekao je otvarajući vrata. - A ti, dobar si, jesi, ali, vodniš,

previše vodniš.

Onda se zapiljio svojim ribljim očima u mene, onako visok, podigao ruku sažaljivo na zgužvanu kosu: Pazi gdje ćeš sjesti! Nemoj biti kao ja.

Sjurio sam se niz stubište, a gore, u mračnom oknu, nastala je graja. Vratilo ga.

* * *

- Jeste ga ispratili? Baš lijepo od vas! - pohvalio me i taksist te se počeo raspitivati o Petru. - Ma znate, meni je nekako poznat taj gospodin. Kao da sam ga i na televiziji vidio. Eh, a eto. Ma ta televizija. Eno moj susjed, baš smo vrata do vrata, a on vam je neki tehničar, nešto oko slike. Ma sve on njih vidi uživo, koji tamo dolaze. Samo piju i uzimaju novac jednom narodu. Ma lažu, samo lažu. A kakve samo kotlete jedu. Baš taj susjed, vrata do vrata, ma i nema baš neku ženu. Zna, gospodine, ne znam jeste li oženjeni, sve ćete vidjeti, ima žena i žena, neću svoju hvaliti, ali ta njegova stvarno nije baš neka. Šta ću vam reć, ne kuha, neće i ne zna. I tako moj susjed često donosi te kotlete, pravi komadi, iz televizijskog restorana i onda ih kod kuće hrda. Nemaju djece, eto bar je to sreća, ako je sreća, mislim to da se nema, ali kotleta se ima. Malo budu i hladni, a mogu se i podgrijati. I ja sam ih jednom jeo. Baš sam jedno popodne pio kavu s tom njegovom ženom, to eto hoće skuhat, a i zgodna je, kada se vratio i iz aktovke izvukao zamotuljak s kotletima. Ma nisu loši. A za malo novaca. Ma svega ima na toj televiziji. Nego, taj gospodin, sjećam ga se ja.

- Je, je - mislio sam o rasporedu stolica i Petrovu upozorenju. - I kotleta i nagradnih igara, svega.

Na kraju, bingo, mlin od taksimetra napokon se zaustavio.

- Moram i ja nekada imati sreće - zaključio je taksist zadovoljno spremajući novce. Složio sam se s njim u potpunosti.

* * *

Žena me je čekala. I večera. Odmah je vidjela da sam veseo. I da smrdim na dim i alkohol. Ne znam zašto to uvijek tako isparava. Ni ona nije znala. I da ne bih pokvario veselo

raspoloženje, raspričao sam se o svemu, o tome da nas je bilo osam. Ne, devet, kako sam samo mogao zaboraviti Janka. Ali to nije tako ni važno. Sasvim slučajno i pojeli smo valjda svu divljač, tako nemilosrdno. Poslije završenog sastanka, oko dva sata, otišli smo podijeljeni u tri grupice u nama najbliži restoran na jedno piće. Onda nas je uhvatila glad pa smo se dohvatili mesa. Jedino Evica nije ništa mogla. Poslije su je ogovarali, ponajviše Zlatko i onaj štrkljasti Matko koji svagdje zabada nos. Mislio sam da je opanjkavaju zbog Marijana, ugladenog šmiranta koji je sjedio do nje, onako mirno i nedužno: Pa što bi se uopće o tome trebalo reći?! Sjedili su tako Zlatko i Matko na kraju stola, jedan nasuprot drugom, i razglabali o svemu tome držeći kosti u ruci.

- Pa nije valjda? - upitao sam naivno.

- On to već radi - našalio se dižući gemišt u zrak Vlado. - Pa ti ništa ne znaš, čovječe.

Nisam samo ja sjedio neupućen za stolom. Naime, štrkljasti Matko i Zlatko nisu ogovarali Evicu zbog tih radnji, dakle zbog Marijana, nego što uopće ne jede meso.

- I što onda uopće svraća s nama u restorane.

- Neka po brežuljcima traži travčice.

- Pa kakvo je to uopće ime, kao neka seoska učiteljica.

- Treba njoj jedan dobar Adam - napokon se pobrinuo Ivica za dobar savjet.

A zbog toga se onda razbjesnila Maja. Ta tiha Maja, reklo bi se na prvi pogled. Brzo je objasnila Ivici da što bi on to, o čemu on uopće priča. O čemu on to zapravo? O Marici s kojom je skupljao medene kolačiće? Pa na što samo slič. Pa neka jedanput spari tu svilenu kravatu i kariranu košulju, bar to. Ali, i Ivica se nije baš pokazao tako malim. Da neće on dopustiti da mu se tu nešto sere o Ivici & Marici. Uostalom, lijepo se slažu pjesmice o tome kako Maja gladi...!! Sve se to odvijalo valjda poslije Evina odlaska, s Marijanom naravno. Baš su morali otići zbog djece koja upravo dolaze iz škole. A, koje li slučajnosti, djeca idu i vraćaju se iz iste škole, učionica do učionice, bože moj!

- Dajte, ljudi, koji vam je vrag - nastojao je pomirljivi Vlado stišati situaciju.

- Je li tako, Petre? - i nije dobio odgovora.

Vlado je natočio i meni i sebi kiseliš:

- Vidiš ti to, a, Petar je ko letva, a Matko i Zlatko htjeli bi biti Marijan, a ne ide to samo tako.

- A kako drugačije? - pitao se Petar. - Nije to jednostavno, znaš. Još si ti mlad - onda se privukao bliže meni - moram ti reći, znaš, je li, gorak je okus pelina, nije to jednostavno i... - zaustio je da napokon kaže ono što svi oko njega znaju, ono što svi znaju da neće moći reći.

* * *

- Baš si grozan - smješka se moja žena - a i društvo ti je vrlo suptilno, društvo gorkog pelina.

- Lijepo si to dala primijetiti - odgovorio sam. Ali, nisam se dao smetati, digao sam kažiprst i nastavio.

* * *

Onda su svi otišli i ostali smo Petar, Janko i ja. Povremeno nas je obilazio debeljuškasti, rumenih obraza, vlasnik restorana. Popio s nama jednu-dvije. Valjda će biti bolje. I konobar je donosio kiselo vino. Ovom litrom opet gazda časti.

- Previše vodniš - negodovao je Petar. I uopće na sve je negodovao. Zapravo, on je popio najmanje, a da bi bio kao deva, nije mu trebalo više od tri-četiri čaše. Mrk i mučaljiv. Sve ga je grizlo, danas pogotovo to mjesto. I dok mi je Janko objašnjavao da je zapravo, po stoti put, on bio taj koji je spriječio da Onoga, nije važno sada ime, izaberu, a zapravo, jednostavno. Trebalo je samo smjestiti Petra na pravo mjesto za stolom i kada počne, to, dakle, izjašnjavanje, on neće moći, neće imati snage prvi reći ne, ne može on tako.

- Znam, znam - ponavljao sam zavjerenički i misleći: Vidiš ti našeg Jankeca. A govorili su da...

I dok sam se pokušavao pribitati, za nešto uhvatiti, Petar se mrštio, popravljao kosu i raspravljao sam sa sobom: Ništa se ne zna, nemoj misliti, nene.

- Ulij mu malo vode! - preporučio je Janko.

* * *

Trebalo je krenuti, pripovijedam svojoj ženi, i iskobeljali smo se tako zadnji. Pridržavajući između sebe Petra. Uvijek mi je čudno kada iziđemo iz restorana, a već je pala noć.

- Lijepo si to rekao - rekao je Janko.

- Ništa, ništa se ne zna - promrmeljao je Petar i ukipio se na vratima restorana.

* * *

I još sam ispričao ženi kako smo ga ugurali na stražnje sjedalo pazeći da mu ne slomimo vrat, sve dok nisam ostavio Petra ispred vrata njegova stana, zapravo naslonjenog desnim ramenom na zid hodnika koji je začudo bio čist, lijepo okrečen.

Otišao sam potom polako u kupaonicu kao da ću povraćati u za mene namještenu crvenu kadicu. Nisam joj spomenuo da je Petar veseo pao na asfalt i da smo ga jedva digli.

Preskočio sam opis Jankova lica, ceri se i maše dok odlazimo s taksistom.

O da, kakav neobičan dan, od zore do sumraka. Otuširao sam se i prestao osjećati prazninu u trbuhu. Vidio sam da je rublje ostalo u veš-mašini. Majice i gaće zapetljale su se u ružičastu navlaku za krevet tako da sam izvlačeći je vukao i sve rublje koje se u nju upetljalo - mokri zamotuljak koji se zaglavio na okruglim vratima. Činio sam to u polučučućem stavu, pažljivo da ne padne nešto na pod, kao da sam babica. Evo, sve je gotovo.

Ušao sam u spavaću sobu, mirisav i umoran. U krevetu žena gotovo zaspala. Okrenuo sam se jedanput, dvaput, opet. I onda sam se počeo smijati. Pridigla se laktovima: Pa hoćeš li već jednom prestati? Jesi li čitao u novinama kako je nesretna žena pokušala uspavati muža koji ju je petnaest godina maltretirao. Hrkao je, cuclao hrskave bombone i čitao sportske novine u krevetu. I pušio cigaretu za cigaretom.

- Jesam, jesam - umirivao sam je.

- Ma nisi, nisi - odobrovoljila se. - Onda ga je ona pokušala jednom za svagda uspavati. Nego, ma nisi valjda opelješio tog svog Petra dok si ga vukao doma? Užaš! Užaš! - onda se žena počela smijati.

- No, no, pa nećemo se valjda sada i vrijeđati u bračnoj postelji?!

Onda smo se sljubili leđima i tako ležali sve dok se opet nisam počeo smijati.

- Rekla si užaš!

- Pa šta, kažem bundalov, a ne bungalov. I buntovnica umjesto putovnica. Hoćeš još??

- Vidi je, ma nisam se zapravo smijao zbog užaša, znaš. Jesam ti ispričao što je taksist rekao kada smo ugurali Petra na stražnje sjedalo, a činili smo to tako pažljivo da mu umalo nismo slomili vrat? Smjestili smo se napokon, ja naprijed s njegovom torbom, on iza. Znaš, pogledao me je taksist nekako bolećivo: Valjda gospodin neće ovdje povraćati?

Treba se kretati

Ležao sam cijelu noć. Onda sam ošamućen ustao oko pola šest. Onda me je dodirnula i rekla da je pustim. I pustio sam je. Zaključao vrata jedanput, dvaput, onda ona gore sigurnosna brava, dvaput u smjeru kazaljke na satu. Opet sam legao i pomaknuo na budilici crnu kazaljku na osam. Kako je dobro biti jutarnji tip, ustati svjež i odmoren, toliko poslova u jednom danu, a navečer znati da je sve napravljeno, pa... Tako sam opet zaspao, a dan će biti miran i čeka me. Telefon. Telefon. Dobro jutro u sedam. Debeli me zove. Ne mogu sve razabrati, ali police, police. Pali mi se crvena lampica. Znači, trebam nazvati Mađara i dogovoriti se oko polica. Dobro, znači, treba preuzeti police, crvene police.

- Hvala - kažem Debelom. Spuštam slušalicu i utipkavam novi broj.

- Dobro jutro.

- Ti si?! Znam da je rano.

- Kako ćemo?

- Kako bi tebi odgovaralo?

- Doma sam vjerojatno između 12 i 2, a poslije putujem. Dođi jer me neće biti, a tebi sigurno trebaju. Nema me do subote. One tamo.

- Mogu doći oko pola tri!?

- Ne.

- A ujutro?!
- Sad odlazim iz stana.
- Pa kako ćemo?
- Onda ovako najjednostavnije: ostavit ću ih pred vratima. Na trećem sam katu, to znaš. Drugi ulaz. Odmah iza benzinske.
- Kiosk?
- Ma ne, nema kioska u toj uličici. Preko ceste. Ma ne možeš pogriješiti. Samo ti dođi, one te čekaju i crvene se u sumraku moje zgrade.
- Sumrak??!
- Da, da, i ja sam neki pjesnik. Bok!
- Hvala. Bok!

Iako sam ja njega zvao, on mi se ispričava što me budi. Dobro, čekaju me police pred vratima. Treba se kretati, neplanirano. Možda mi ih netko i ukrade. Žurno, žurno, hitro, hitro mravac leti. Samo da lift ne stane, ne znam što bih sam u njemu. Provjeravam sandučić, nikakvo pismo, samo leci: pizza, vodoinstalater, masaža, kukci & žohari, obavijest o tome kako je ta i ta gospođa uzurpirala naš kućni savjet pa glede toga pozivaju se svi stanari od strane nezadovoljne gospođe te i te koja je, gle, i prof., i grijeh. Grijeh?! Masnim slovima na prospektu: **Ona se zove GRIJEH i uzrok je mnogih teških oboljenja.**

Vani je poluoblačno i vjetrovito. Ne znam tko se krije iza *ona* i nelagodno mi je dok se spuštam stubama u pothodnik s tim grijehom. Iznad ovog polupakla od pothodnika tutnje tramvaji, presavijam prospekt i trpam ga u džep. Možda mi zatreba. Radosno se uspinjem jer moje su misli okrenute policama. Ostavljam iza sebe ispisane poruke o svjetskoj revoluciji i ljubavi. Moje drage police. Trebaju mi za knjige koje su prenapučile moju sobu. Željko mi je objasnio njihovu prednost. Zahvaljujući rupicama koje imaju po sebi može se podešavati visina (od 1 do 2 m), dužina 1 m, razmaci između ploča također se mogu prilagoditi visini knjiga, skupljaju prašinu manje nego drvene police, a uz to, svakako, mogu se lako sklopiti i rasklopiti prilikom preseljenja. Tu su, obično, svi šarafi, samo treba ključ deset ili devet, nije siguran. I to je to. Samo slaži, stane tu knjigâ! I stvarno, na dogovorenom katu čekaju me police. Dok ih nosim, razmišljam o boji. Baš crvene! Mogle su biti i crne ili najbolje sive,

najmanje skupljaju prašinu. Ali eto, meni je svejedno. Mađar je kupio baš takve jer se ta boja dopadala njegovoj djevojci. A meni ih poklanja jer sad druga djevojka ne voli crvene, ona bi opet nešto drugo. Tako je to. No, prošao sam opet isti put, samo s policama u rukama i povremeno na leđima. Pred zgradom su moji maleni prijatelji, kreće se u vrtić.

- A gdje si bio?

- A što to nosiš?

- A zašto?

- Imam i ja knjige!

- Dvije na engleskom i na hrvatskom.

- I legiće.

- A imaš li auto?

- A kako si to donio?

- A imaš li kliješta?

- Moj djedo ima i čekić.

- I moj. Naš.

- A gdje sada ideš?

- A gdje su ti knjige?

- Mi idemo u vrtić!

- A voliš tu boju?

- Pa zar ne znaš?!

- A koja je to boja?

- A ja znam.

- Najviše volim žutu.

- I čokoladu. A kupi mi 50 auta, milijun milijuna.

Pokušavam se izvući tako da obećavam samo jedan, ali helikopter, koji me je odvezao gore, visoko gore, pa je tamo sve bilo crveno, pa nije bilo čokolade, samo višnje, ali su bile gorkaste, pa sam kupio ove police. Gledaju me, čini mi se da je mlađi sumnjičav, a moj stariji prijatelj misli da sam sigurno luckast. Kako ste, kažem susjedu koji otključava auto, jedan od onih 50, milijun milijuna. Dječica uskaču na stražnje sjedalo, pametni vežu pojas. Mašem im. A mene čekaju otvorena vrata lifta i ljubazna susjeda koja sve pridržava.

- Nemojte se sused umoriti.

- Neće, neće se sused umoriti - govorim i mislim na svoje police i na njezine noge. Konačno, malo zadihan, zakračunavam opet svoja vrata. Smiješim se policama, oslobađam ih najlona, prebrojavam sve i sve je tu. Konačno! Sve sam uvukao kao hrčak u svoj stančić, sve to a nije još ni devet. Vrijeme je za čaj.

Nikada ne otvaram vrata nenajavljenim gostima. Pa ne znam zašto bih to i sada učinio. Upravo sam dopio šalicu čaja i okrenuo stranicu, a zvono. Kratko lupanje. Nema me tko tražiti u 9 ujutro. Ipak provirim, kao svaki put, iz predostrožnosti. Netko u mračnom hodniku u plavom odijelu drži nešto poput knjige. Opet nekakvi Spasitelji: probudite se, budite dijete, ovca ili kamen naše crkve. Vraćam se i sjedam, opet ustajem i tražim onaj papirić o grijehu. Ovo neočekivano odlaženje, vraćanje, ustajanje, sjedanje, pa to je gotovo jutarnja gimnastika. Važno je kretati se. Vraćam se grešnicima: kukavice, otpadnici, preljubnici, mekoputnici, lopovi, lakomci, pijanice, klevetnici, razbojnici, svađalice, raspuštenici, ljubomorci, srdžbenjaci, sebičnjaci, razdornici, zavisnici, ovisnici, razuzdanici. Nisam ih sve do kraja pobrojio, a kucanje se ponovilo još jedanput, dvaput. Pa nije valjda ovaj prospekt najava dolaska?! I odjednom mi se sve razbistri i upale se sve lampice koje me toliko prosvijetle da skočim: POŠTAR!!! Očekujem knjigu iz Splita, pa to kum Siniša šalje. Skočim kao sumanut, kao uboden čavlom, iglom, nožem, i poletim prema vratima. Dok sam zbunjen i smotan otključavao dvaput, pa gore obrnuto od smjera kazaljke na satu opet dvaput, otvorio vrata, ništa. Nikoga u malom hodniku. Samo gori crvena lampica: Lift - zauzeto. Opet trkom nazad. Na prozor. Nije prošlo ni sedam, osam sekundi, a ono izlazi poštar. Maše s nekoliko paketića prema nebu, objašnjava dolje, svi su za mene dolje sa šestog kata, nekom prolazniku da će valjda kiša, kap po kap. Pomislim da je među onim paketićima sigurno i moja knjiga, moj Kum preporučeno poslao. Poštar se miče prema susjednom neboderu. Sve ono što pomislih u tom trenutku: Treba se kretati.

Opet navučem cipele, pritegnem remen, majica. Van na hodnik. Radio radi, neka radi, treba stići knjigu. Neće nitko u stan u kojem je ostalo na stolu toliko grešnika. Samo da lift ne stane, treba se spuštati. Iskobeljao sam se iz zgrade, izjurio. Poštara nema, ali nisam zabrinut. Ušao je u susjedni neboder. Prošetam lagano, lagano do stabla koje je nasuprot. Kiša stvarno počinje. Imao je pravo poštara kad je mahao prema nebu. Kap po kap. Stojim ispod čarobnog stabla koje me štiti. Kišica je slabašna i ne prolazi kroz krošnju. Istrčao sam samo u plavoj majici, ali nije toliko hladno. Uostalom, sada će i moja knjiga izići iz nebodera. Čekam pet, deset minuta. Nepoznat mladić na osmom katu podiže roletu, pojavljuje se u bijeloj potkošulji, ne otvara prozor, zakreće glavu. Da, da, moj mladiću, gotovo da je deset, probudili ste se, pada kiša. Što ste sve napravili do sada? U prizemlju gori svjetlo. Rublje je povješano. Netko izlazi, napokon, u plavom je, ali nije poštara. Možda je već izišao?! Tamo je puteljak koji vodi do igrališta, pa preko ceste u drugo naselje.

- Oprostite, molim Vas, jeste li vidjeli poštara?

- Koga?

- Poštara?

- Ne.

On ne može ni znati kada je vjerojatno prošlo vrijeme mirovina. Nosi li uopće poštara još uvijek penziju i dodatak na nju? I dalje ostajem ispod stabla, ispod jalove krošnje. O, već je blizu listopad, lišće rumeni, žuti i... Tu je blizu i škola. Prelistavam tako, u slatkim mislima, čekajući svoga poštara, bilježnice: Jesen u mome gradu, Jesen u mome selu, Jesen u mome zavičaju, Pada lišće, Listopad, Jesen, opet Jesen, Kesteni, Ja jako volim kestene. Kesteni pred kućom. Prelistavam tako žustro da otpadaju i listovi iz bilježnica. Kada sam već izgubio svaku nadu, otvaraju se vrata i izlazi, meni ipak poznata, jedna djevojka. Poznajem je površno. Tako površno da i nisam znao da ovdje stanuje. Bilo bi lijepo da mi pomogne. Čekam već dugo. Pokoja kapljica s lista curila je na moju kosu. Ide prema meni, zajedno s još jednom gospođom, vjerojatno s majkom, a onda skrene na puteljčić. Kao da nestat će sve te čarolije. Kaže mi zvonko, izdaleka, kako si, i ja se smiješim, i ja kažem poštara? Poštara? - i ona meni kaže u nevjerici. Ne radiš valjda u pošti, kao kontrolor, valjda? Ne, ne, branim se ja nevješto. Mislio sam jesi li vidjela našeg poštara unutra, u liftu, na hodniku, sve to hoću podrobno objasniti. Znaš, kima ona glavom, smiješi se, što će reći da nije, rastvara kišobran, njezina je majka to već učinila, i prve kapi kiše padaju na njihove kišobrane. Hoću objasniti ab ovo, kada već ovdje stojim kao glupa kokoš, da sam bio u stanu, ali nisam otvorio, jer

nikad ne otvaram nenajavljenima, a bio poštar. A sad, on je nosio knjigu, poslao Siniša, a on je kum, da, iz Splita, onda sam potrčao, za njim, za poštarom koji je ušao u njihovu zgradu. Čekam ga. Pa sam mislio da je ona možda vidjela poštara koji je mahao knjigom prema nebu jer je znao da će se kapi uskoro početi kretati odozgora prema dolje. A onda opet, to smo učili, jednom će se vratiti gore, pa opet dolje. Čitao sam tada u **Jeste li znali / Vjerovali ili ne** da je 1935. godine istočnu Slavoniju i zapadni Srijem zahvatilo nevrijeme, da je padala tako gusta kiša, kao iz kabla, da je puhao snažan vjetar i lomio nesavittljive grane, ne samo to, nego i čupao stabla. Bilo je i leda, tuča, koja je uništila ljetinu. Ali, s gustom kišom iz smrkuta neba padale su i žabe, puno žaba, koje su prepunile seoske kanale. U jednome mjestu, neki su te žabe jeli, kao što jedu i fino pečene svinje, pečenku, odojak, a drugi koji nisu...

* * *

Gledao sam kako lijepo odlazi tim puteljkom, putem pokraj igrališta i škole, zajedno sa svojom majkom, kako se njiše taj kišobran lijevo-desno, kapljice padaju s njega, to čarobno kretanje stvorilo je ponad mene velik oblačić kao krošnju koju treba ispuniti, oblačić se ljuđa iznad moje glave, u njemu su prvo upitnik, pa još jedan upitnik, pa upaljena svjećica/žaruljica, uskličnik, jedna moguća priča.

- Kako si – kaže sa smiješkom.

- Nije loše, ide, kreće se.

- Stojiš! Nekoga čekaš?

- Pa tako nekako. Novce. Zapravo poštara. Vidio sam ga slučajno kako ulazi u tvoju zgradu pa sam pomislio da je možda donio penziju za moju baku. A jako joj je važna. Čekamo je već nekoliko dana. Nisi ga vidjela?

- Ne, nisam.

- Malo sam...

- Što?

- Nisam znao da će padati pa nemam kišobran. A htio sam ga presresti jer sada baka nije u

stanu, pa.

- A tako! Dobro izgledaš i bez kišobrana. Nisam znala da si i ti negdje blizu. Da skočimo do mene po poštara?

Okreće kišobran u pravcu kazaljke na satu i kapljice se također okreću kao na ringišpilu i padaju, poneke se zaustavljaju na njezinim i mojim hlačama. Slijedim je do ulaza u prizemlje, tamo su dva lifta. Nehajno otvaram lijevi lift, pridržavam vrata.

- Ne, ne taj, to je za neparne, a mi idemo parnim.

O, opet se sve ponavlja samo s parnim, s desnim liftom. Prvo se pozove, žaruljica, nekoliko sekunda, tres, tu je ispred nas. Pridružuju nam se i jedan pas i njegova vlasnica. Nadam se da se neće i oni stresti. Vlasnica je namrgođena, labavo drži uzicu, oko 35 godina. On je dugodlak, njegovan, dlaka boje mahagonija. Ne možemo ovdje i da hoćemo otvoriti kišobran. Gledam njega i nju. Podsjeća me na jednoga ružnog psa koji se kupao na istoj plaži kao i ja. Hranili su ga kobasicama po onome suncu, ali njemu to nije ništa naškodilo. Kao sumanut je skakao po plićaku i onda nedaleko od mene tresao svoju dlaku. Gledam svoju poznanicu sa smiješkom koji govori eto-vidiš-kako-to-sve-ide-s-psima. Mogla bi taj izraz lica protumačiti kao psećomrzački, pa ga mijenjam u nešto ljubazniji. Ne zaboravljam da se, kako mi je ljutito jednom objasnio Debeli, nikad ne smije zamjeriti čovjeku zbog psa. Zato pogledam psa, pa nju - djevojku s kišobranom - pogledom dragi-pas-sigurno-je-malo-pokisao. Vlasnica šuti, sve što se ima reći to je o njezinu psu. Izgurujemo se iz lifta pazeći da ne stanemo na rep ili koju od šapa. Malo ostrim laktom okrznem vlasnicu, oprostite, čista slučajnost.

- Baš je sladak! - kaže mi dok otključava vrata.

- Je - baš si mislim, dobro da sam šutio. S tom mišlju i pomisli na djelo ulazimo u njezin stan. Nešto je veći nego moj, lijepo, lijepo. Iza nas se zatvaraju vrata i ostajemo sami...

E, da, tako je to moglo biti, mislim si dok i dalje stojim ispod stabla. Više se ne isplati čekati, čak ni poštara. Vraćam se u svoju zgradu.

* * *

Telefon. Opet telefon.

- Molim – kažem službeno.
- Ja sam, Ivan.
- O ti si, pa gdje siiiii!
- Nije dobro – kaže.
- Nije valjda – pravim se nevješt, premda tako otpočinju naši razgovori u posljednjih nekoliko mjeseci.
- Nije dobro – ponavlja.
- Što je sada – pitam ipak pomalo zabrinut, možda se nešto ozbiljno dogodilo. Lijekovi su opaka stvar. Trebalo bi nešto više zdrave prehrane i kretanja.
- Pa znaš da ne smijem previše.
- Dobro, dobro – unaprijed odustajem i odlučujem shvatiti da sad ne smije previše, treba polako hodati.
- Napravio sam si tablicu i sada pijem po njoj.
- Kakvu tablicu – o bože, mislim – pa nisi valjda postao vlasnik salona za masažu pa vodiš evidenciju koliko puta i koje...
- Lako se tebi šaliti, ali evo imam punu torbu lijekova.
- Želudac te boli?
- Bio i na gastroskopiji!
- Koja ružna cijev! Fuj, fuj!!!!
- Jučer me počela boljeti i glava.
- I glava??!

Kada smo počeli od glave, nije više bilo kraja, kao da smo trebali doći i do repića. Započelo je prije pet-šest mjeseci s visokom temperaturom. Tako triput po 39,62 °C. Onda su zaredali pregledi. Ambulanta, dispanzer, bolnica. Ništa, ništa, ništa. Možda se živcirate zbog ispita, rekao mu je doktor, tek tako da ga se riješi. Želudac reagira na sva uzbuđenja. Tako su

počele reagirati i noge, i to upravo listovi, lijevi i desni, podmukla bol koja probada do potkoljenične kosti. Doduše, malo i koljena, ali još uvijek ne klecaju. O svemu tome me redovito obavještava telefonski. Da, onda bolovi, povremeni, ne prejaki, u ramenu, desnom. Do sljedećega telefonskog poziva prošlo je dovoljno vremena da bol zaposjedne i lijevo, isto tako povremeno i ne prejako, ali je tu. Kašalj povremeno, ali ništa opasno. Krv i dalje kola. Kojim smjerom? Nebitno za laika, može i gore-dolje, lijevo-desno, kola, kreće se. Pluća su tu. Oba krila se nadimaju i skupljaju. Kao i listovi biljaka, fotosinteza, kisici i vodici. Ipak, želudac, želudac na prvom mjestu. Danas je došao red na želudac. Sve mi je rekao o njemu. Dakle, prošireno mjesto probavne cijevi koje je određeno da prima i probavlja hranu – to je želudac, ventriculus. Dalje nastavlja moj prijatelj, student na agronomiji, to čudo, to bolno mjesto sastoji se od trupa, pilaričnog dijela, ulaznog i izlaznog dijela, male i velike krivine...

- Zanima li te kako se to stručno kaže – pita me.

- Ne, ne – velim mu. – Pa znaš da sam ja laik, slušalac u nevolji.

- Ipak, slušaj što sve moram dešifrirati...

- Dobro, dobro – popuštam, i slušam litaniju: corpus ventriculi, pars pylorica, cardia, pylorus, curvatura ventriculi minor i major. Amen.

- E, sad, meni se izgleda dogodio Ulcus ventriculi, jednostavno nekakav čir. Još nisu odgonetnuli o čemu je točno riječ, ali i ja redovito radim na tome. Sada proučavam patološku anatomiju, etiologiju, konzervativnu i kiruršku terapiju, njihove prednosti i mane.

- Pa dobro – kažem – kada ćeš malo navratiti da nešto i popijemo?

- Pa znaš da ne pijem.

- A ne piješ više ništa? Ni sok! Dobro, kuhat ćemo čaj, onaj blagi bez limuna i s malo meda.

Raspituje se što se kod mene zbiva i kažem mu da sam otišao u stan svoje poznanice i da smo zatvorili vrata. Stan je veći od mog. U hodniku su minijature i... On me već nesvjesno prekida u nabranjanju i vraća se opet na tablicu u kojoj je pedantno unio, u više boja, sve tablete koje pije, koliko, u koje vrijeme, kojim redoslijedom.

- Dobro, dobro. Javi se.

Spuštam slušalicu nekako posve mlitavo. Nešto mi se spušta prema želucu ili obrnuto.

Pročitao je u medicinskoj enciklopediji, da je na lešu, tako mi je rekao, na lešu da je želudac uvijek mlohav.

* * *

Sjedim na dvosjedu i opet se vraćam na svoga poštara i na svoju pošiljku, na svoju poznanicu. Iza sebe smo čvrsto zatvorili vrata i ostali smo sami. Nikako da se pronađe to što tražimo, trebalo bi nešto svakako učiniti. Prelazimo brzo na konkretne stvari. Prvo kava, malo šlaga. Treba biti brz, mogle bi se mama ili baka brzo vratiti. Mogao bi se pridružiti i poštar. Kao u nekakvom filmu iz sjeverne zemlje u kojem se sve brzo kreće. Ah, daaaa, ooh, piih, svi ti čudni zvuci, krici i šaputanja. Pokreti gore-dolje itd. Smijemo se dok se na našoj crvenoj zastavi, našoj crvenoj postelji, miču dijelovi itd. Kiša sve jače bubnja.

* * *

Bum. Bum. Netko kuca na vrata, prilično neobuzdano. I dalje sjedim kao da se to uopće ne tiče ni mene ni mojih vrata. E, ovaj put nigdje ne idem, čak ni do vrata iz predostrožnosti. I dalje nastavljam misliti na svoje prijatelje i prijateljice, poznanike i poznanice koji se zovu kako se ne bi smjeli zvati. Eto tako i Ilse. Zove se Ilse, ne Sonja ili Marija, baš Ilse. Dolazi iz Graza i ovdje je na mjesec dana. Posjetio sam je prošli tjedan, lagana šetnja nasipom do doma. Ležala je Ilse zbog migrene. Financijska katastrofa, rekla je ležeći potrbuške, kao da je na obali mora, a ne u studentskoj sobi. Znakovito je zakimala glavom. Nemamo ni pipu. Ne znam što da kažem i samo s punim razumijevanjem situacije vrtim glavom. Sve se sručilo na njezinu glavu. Htjeli su prenijeti stroj za pranje rublja preko granice, ali carinici nisu dopustili. Onda je dečko, njezin, dobio otkaz jer poduzeće i mrski gazda žele štedjeti. Onda je pala na ispitu. Dobila je pet, ali tamo pet nije kao ovdje pet nego kao ovdje jedan ili kolac. Da je utješim, pohvalio sam spavačicu da ima simpatičnu spavačicu. Eto, to je dobra razlika između č/ć. Nemoj, nemoj, zavapila je, nikako o tome. Smiluj se mojoj migrenastoj glavi. I ja sam se smilovao. Njezina baka, mamina mama, ima naime na stotine spavačica. I uvijek je pita: Ilse, trebaš li još jednu. Uvijek kažem da, uvrijedit će se baka, nastavila je Ilse držati dlanove na glavi. Kosa kao kod Čejena. Ne, ne, usprotivila se, kao kod kokoši. I dobivamo na stotine gaća. Baš dobro. Nemamo ni zidove, nastavila je dalje Ilse s nabranjem nevolja koje su zadesile nju, njezina dečka. Malo sam se promeškoltio na stolici i zapitao: Ni vanjskih?

Nasmiješila se, naravno imamo ta četiri vanjska, ali unutra ništa. To je nekadašnja tvornica, mala manufaktura. Tko zna, možda i trikوتاža, muško i žensko rublje. Eto. Izgledalo je sve tako neutješno. A vani je bio sunčan, krasan ponedjeljak. Pješao sam duž nasipa dok je sunce bilo visoko gore. U školi sam naučio, u zenitu. I Ilse je naučila da je u Slavoniji zemlja crnica. Crnico mati! Kada sam prešao rijeku, pa lijevo, prema meni su jahale dvije zgodne djevojke. Prave jahačice. Prošle su mimo mene bez riječi. Približavajući se stanu, sve sam više mislio na dogovor o tome da se napiše priča koja će se događati negdje u Zagrebu u našem stoljeću i u kojoj će se ženski likovi zvati Sonja, Marija, a muški Nikola, Ivan i Davor. I bilo mi je teško. Možda su se jahačice zvale Sonja i Marija. S tom sam mislju ušao u svoja četiri iznajmljena zida.

* * *

Još sam jedanput sve prebrojio i prekontrolirao. Kako god da okreneš i kreneš, višak. Prekobraj i bezimeni. Što ću reći naručiocu posla? Kako mu se opravdati da su tu Debeli, Mađar, poštar, Ivo, ja, Ilse, poznanica s kišobranom, dva dječaka i susjed? Oni su tu, a gdje su Sonja, Marija, Nikola, Ivan, Davor? Dobro, možda bih mogao i zamijeniti imena. Davor je Ivo, Ilse postane Sonja, ali što ako se uvrijedi, mislim ako se Ilse uvrijedi. Već čujem kako mi naručilac prigovara za te jahačice. „Još si mogao i konjima dati imena!“ Trebalo bi nešto stvarno učiniti. Sjećam se ponuda koje se ne mogu odbiti. Ili ću se jednom probuditi s konjskom glavom u krevetu. Fuj, fuj... Ali, nema mi druge... I tako sam odlučio eliminaciju započeti poštarom jer nema mi druge. Treba smanjiti muške, za početak. Jest da mi je žao poštara, ali što se mora mora.

* * *

Sreo sam ga jedno jutro. Bolje reći, presreo na zelenom puteljku koji se provlači pokraj niskoga zakrčalog drveća. Sunce je već odskočilo dovoljno da upozori da će danas biti paklen dan. Vidio sam kako mi prilazi, torba visi na lijevom ramenu. Nervozno sam dovršavao svoju prvu cigaretu. Pepeo je lagano letio zrakom, padao na zemlju. Opušak sam ugasio žustro. I prišao. Trebalo je brzo djelovati... Bestraga – rekao sam sâm sebi – i stotinu gromova i jelenskih parošćica – dok sam napipavao zlatnu dršku u džepu. Nisam ja za taj posao. Već sam vidio naslov u novinama: NERAZJAŠNJEN NESTANAK DOBROG POŠTARA

ili JOŠ JEDNO GRABEŽNO UBOJSTVO ili NI POŠTARA NI MIROVINA. I neka ga put vodi dalje i nosi mirna rijeka. Ne, to stvarno ne bih mogao učiniti ni smrtnom neprijatelju.

I tako sam poštedio poštara koji mi je nitko i ništa. Pa što sam onda uopće u stanju napraviti? Ništa. Ni mrava zgaziti. A trebalo je ispuniti dogovor, odgovoriti na ponudu koja se ne može odbiti, ponudu kojoj se ne može pobjeći.

* * *

Tih su dana počele i velike vrućine. Na svu sreću imao sam, za razliku od Ilse, i unutarnje zidove pa sam se kao prebijeni lijeni mačak povlačio po stanu. Naizgled je bilo zanimljivije. Gledao bih s balkona na južni dio naselja, na rijeku i planinu u nepodnošljivoj izmaglici. Ili bih polusjedio u naslonjaču i zurio kroz otvorena vrata i kroz otvoreni prozor s istočne strane. Imao sam perspektivu koja se nemilosrdno zaustavljala na bočnom zidu susjedne zgrade. Strepio sam od svakoga telefonskog poziva. Ne, nisam tu.

* * *

Ona nježna ruka i dalje bi me budila i pitala hoćeš li me pustiti. Ponekad bih, u bunilu, recitirao Sonja-Marija-Nikola-Ivan-Davor-Sonja-Marija-Nikola-Ivan-Davor... Ništa me nije pitala, samo ponekad: A kako ću se ja zvati? I tako su, moglo bi se reći, prolazili dani. Jedanput bih se odlučio za agronoma, pa za Mađara i tako redom. Počeo bih s eliminacijom, ali nisam imao srca bilo koga tek tako izostaviti. Zato bih uvijek odustajao, pogotovo lako kada bi žene došle na red. Naizgled bi bilo lakše nekoga preimenovati, ali ni to ne bi dovelo do željenog rezultata s tri muška i dva ženska lika. Trebalo bi mijenjati i spol. I tome nikada kraja. A sve je tako dobro započelo u pola šest, da se treba kretati.

TRAMVAJSKI RAZGOVORI

Sveti Juraj ubija zmaja

- Zašto ga ne operu?
- Koga da operu?
- Njega?
- Njega!
- Pa ti si, moja draga, već izgubila kompasa. Pa što bih ja trebao reći koji sam od tebe stariji godinu dana, mjesec i dva dana?
- Da ga operu! To je naš spomenik!
- O, pa ne misliš na onoga tamo vucibatinu nego na naš spomenik!
- Kojeg vucibatinu misliš?
- Na kojeg, misliš valjda!
- Ne na kojeg ti misliš!
- Ja sam mislio na onog tamo koji je obješen.
- Obješen??
- Pa dobro, koji visi.
- I njega ne bi bilo loše nasapunati.
- I istrljati četkom.
- Onom dimnjačarskom.
- Čeličnom.
- Mogao bi tako lijepo stajati, pa ne bismo bili tako zločesti, je li tako?

- Tako je, moja mala gospođo. Treba se znati vladati u javnom prijevozu.
- I o tome bi se valjda trebali brinuti naši gradski oci, je li tako.
- O onom tamo unutra ili vani.
- Vani, vani stalno brkaš, onog tamo vani s ovim našim unutra.
- Pa u pravu si, o njemu su se valjda trebali brinuti i otac i majka, a ne da se sada brinu gradski očevi.
- Oci se kaže, je li tako.
- Tako su nas učili.
- Kada bi mu samo skinuli ovo zeleno, bio bi tako fin kao nov.
- Njemu više ne mogu ništa ni otac ni majka ni dragi Bog.
- Da, kada smo mi bili u njegovim godinama, onda bismo stajali kraj sjedala, a otac bi nas lupio po glavi ako bismo i krajičkom oka pogledali na mjesto, a ono je bilo tu, odmah pored nas.
- Eh, da. Ta garava, kuštrava dimnjačarska četka, a kada bi se pojavio, odmah bi se uhvatili za gumb, puce, dugme, botun, i mislili na svoju srećicu.
- Je, je, četkom bi nas po glavi.
- Mene više nitko neće, dosta je bilo. I šef i penzija i svi...
- No, no, a nogometna lopta po glavi.
- I tebe i tvoje glave, svaki izlazak s tobom završi...
- Ljuti smo, ljuti, a sve zbog zelenog zmaja.
- Zbog tebe, mislio sam reći da se neću uzrujavati, a svaki izlazak...
- Ne, ne.
- Neću više ništa s tobom.

- Dobro.
- Dobro!
- Je li, ipak je fin.
- Dobro, je, baš je fin!
- O čemu vas dvoje uopće razgovarate, draga gospođo i dragi čičica?
- Nismo mi Vama nikakvi dragovići, naš gospodine!
- Da, nije Vama moj muž nikakav čičica.
- Znete li uopće o kome govorite? O Svetom Jurju! Dopustite da se predstavim: Objašnjivač Neukima, Utjeha Slabima. Slušajte malo, molim vas: U ona davna stoljeća, dok su ljudi hodili zemljom u tami, tamo negdje u dalekoj Aziji, u Maloj Aziji, rođen je Juraj, za kojeg se odmah znalo da će proći ovim našim zemaljskim životom kao svet, čist čovjek. Latinski oblik njegova imena glasi – Georgius, a grčki Georgios, slijedom toga su imena...
- A Đuro, Jura, Jurica, Đurđica...
- Molim vas, nemojte mi upadati u riječ tako vulgarno, smetati s tamo nekim provincijalizmima. Znači tako. A poginuo je u Palestini. Preživio je mnoge smrtne zamke kojima običan čovjek nikada ne bi mogao zbog svoje profanosti izbjeći. Jedna ga je djevica pokušala dovući u svoju postelju pa mu je prije toga ponudila čašu vina. On je odbio, nakon toga mu je ponudila čašu otrova. On je popi, ogrnu svoj ogrtač i iziđe u rano jutro. Tako je to bilo u ta davna vremena. Dragi moji. Baš ste mi vas dvoje tako kao fino i friško. Tu izlazim.
- O kakav tip, draga moja. Jesam li ti uvijek govorio da se ne petljaš u javne stvari na javnim mjestima. Pusti ga, baš nas briga hoće li ga uglancat ili ne. Ovaj nam je mogao odrubiti glave kao u ta stara vremena.
- Da, učili smo u školi, „O tempora, o mores!“
- Neće vam on ništa, susjed.
- Da!? Vi ga znate, suseda.
- Kak ga ne bi znala. Pa njega svi znamo. On svašta zna, puno je učio pa ga je boljela glava,

pa se razbolio i eto. Sada se vozi, sigurno bez karte, i priča, priča, ali neće on ništa.

- Ma, o čemu vi to pričate gospođo! Pa on ništa ne zna. Slušao sam kako gnjavi ovo dvoje građana, u najboljem smislu te riječi. Pa on propovijeda, a ne priča. A nema priče o Jurju bez zmaja. Da, zmaja.

- A aždaja, aždaha, ažder, krilata neman, možda sin reptila...

- Opet Vi, samo mene nećete tako zbuniti kao onog Propovjednika. Ja sam povjesničar, i to kunst. Molim lijepo. Znači, za rane je kršćane zmaj simbolizirao zlo, poganstvo. Obraćanje na kršćanstvo u umjetnosti se, na simbolički način, prikazivalo kao probadanje, probadanje zmaja kopljem. Sv. Juraj je obično na konju bijelcu...

- Na bijelcu?

- Da. Znak čistoće.

- Jesam ti govorila dragi da bi ga trebalo oprati, a ovako je sav nekakav zelen kao mahovina i nije čist-bijel kakav nam je nekad i grad bio.

- Recite, molim Vas lijepo, gospodine povjesničare, meni i mojoj gospođi, a kakav je imao oklop. Kao križari?

- Oprostite, silazim na sljedećoj stanici. Pitajte Fernkorna, on će vam sve reći i o konjima i o oklopima. Doviđenja!

- A mač, sablja, duga, kratka, turska, svinuta...

- A, gdje ćemo naći toga gospodina?

- Na Trgu, uvijek je ispod repa i prozora.

- Hvala. Baš lijepo od vas.

- O, kakav divan dan, dragi moj. Toliko toga u samo jednoj vožnji. Danas ćemo imati posebnu, zasluženu večeru.

- Pa i bilo bi u redu.

- Mogli bismo, da znamo, ako ga prepoznamo, pozvati i gospodina Fernkorna. Konji, konji!!

- A zamisli da ih netko može jesti...
- To su najčistije životinje, domaća stvorenja.
- Konj pije samo čistu vodu iz kante i voli kada ga se četka i čisti.
- Noću dolaze prekrasne i prebijeke vampirice i mrse mu grivu u stotinu sitnih pletenica.
- Potpuno se slažem s vama. I ja volim konje. Čovjekova povijest nije ništa drugo do povijest konja.
- Mačke su najčišće, a da je salata dobra, i zec bi bio kao konj!!
- Pa nije više tako. Ovo je električni tramvaj. Električni tramvaj.
- Popularno ZET.
- Pa nije baš popularan, manijače stari.
- Oprostite, molim vas. Nitko vam ništa ne govori, i ne tražim kartu. Vozi se i pusti druge da se voze, jer mene neće nitko vozati, ni voditi, pa ni na uzici.
- Provokator!!
- Da, povijest. Krilati konj, konj u bici, konj u kanjonu, konj u Troji, konj Don Quijotea...
- Konj je, vjerujte meni, vjerniji i od psa i od knjige i od prijatelja i od žene. Samo mora biti dobar, pravi konj!
- Jedan je vikao da bi dao i kraljevstvo za konja.
- Ja ga ne bih dao.
- Ja bih.
- Koga?
- Ja i konja i kraljevstvo, jeftino dam samo da prodam!!!
- Konj vuče tramvaj, tramvajski konj. Toga više nema.
- Ima!

- Nema!
- Ima, ima, samo smo mi konji. Unutra smo, ali kao konji.
- Ja sam imao konja kada sam bio dijete. Odrastao sam na proplanku. Istina je što se pričalo da u konjušnicu dolaze vampirice i vile. Mrse mu grivu. Istina je i da pije samo čistu i hladnu vodu. Kao ranjeni junak na polju.
- O, pa ti si možda Malik Tintilinić.
- Boji li se konj zmaja?
- Ne znam, nikada nisam ni vidio zmaja.
- Zmajeви ne postoje.
- Postoje.
- Možda se i oni voze tramvajem, Malik, Malik.
- Zmajeви postoje. U Antiohiji i u Bosni.
- U Bosni?
- U Antiohiji sigurno.
- Ja sam ih vidio u Bosni.
- O ljudi moji, pa ovaj je svijet načisto poludio.
- O tempora, o mores!
- Vidio sam ih, puno, ali svi su isti. U sobi mojih roditelja, mojih rođaka, mojih prijatelja, mojih neprijatelja, moje djece i djece moje djece... U spavaćoj sobi. Iznad bračnog kreveta visi slika i na njoj Sveti Juraj ubija aždaju. A kao pomoć svecu preko slike...
- A ti govoriš o slici, ne o pravom zmaju.
- To je pravi zmaj za mene. Ali više ne postoji, jer ne postoje ni kuće ni sobe ni slike. Ni zmajeви.
- Imamo spomenik. Tamo je zmaj.

- Obično sada, dok slušam ovaj žamor, puštam mozak na pašu.
- Da. Ja puštam zmaja.
- Pa ne sudjeluješ i ti valjda u ovom žagoru luđaka.
- Sudjelujem. Jesi li ti ikad puštao pravog zmaja, onog dječjeg u zrak? Trčiš uz vjetar, trčiš i gotovo...
- Lupiš nosom o kontejner.
- Tvojim nosom. Trčiš i kad već ludo srce tvoje hoće puknuti, on poleti.
- Poleti!
- Da, on poleti, a tvoje srce kuca jače i brže nego srce bilo kojega troglavog, peteroglavog, pa i šupljoglavog poput tebe. Zmaj poleti, a ti izletiš. Bok!
- Javit ću se kada...
- Kada... On nikada ne bi mogao puštati zmaja. Kakav grozan i dosadan tip. O...
- Gospođice, i Vi se čudite. Tako sam se i ja čudila svome djedu. Sada se ništa ne čudim, samo se vozim. Hoćete li mi Vi pomoći da ga operem?
- U povratku.
- Možda ćeš se popet na drvo u čijoj se sjeni događa ubojstvo zmaja, hoćeš mačko!!
- I drvo bi trebalo posjeći, da ne smeta.
- Kome smeta?
- Nama smeta, sve mi smeta, sve nam onda smeta, sve mi smeta, sve nam onda smeta, to je kao pjesmica.
- Posjekli biste drvo? Bjelogoricu, crnogoricu, vazdazimzelen, listopad u školi, dječjem vrtiću, bor na straži, mirisnu smreku, žalosnu vrbu pored potoka, visibabu?
- Drvored! Motornom pilom.
- A gradska pluća, naša mala čista plućica? A kisik u srcu grada?

- Maska.
- Naša će pluća postati kisela, lijevat će po nama sumporne kiše...
- I to je pjesmica.
- Kisela pluća nisu vesela pjesmica.
- Tko to spominje plućica na kiselo? Ja ih jako volim.
- I ja, i ja.
- Trebalo bi ga oprati.
- O, zmaja koji leti.
- Sumporom.
- Kakva krasna vamp-djevojka.
- Je li konj ili kobila?
- Tko pravi sjenu?
- Mrtav junak na polju.
- Stablo.
- I njega ćemo posjeći.
- Narast će zelenije i stablastije.
- Bijeli konj, bijelac.
- Kao iz pjesme.
- Crni kruh, crnac.
- Držite nas za riječ.
- Za rep.
- Za zmajev ili zmijski?

- Tramvajski.
- Ja, baš ja, ne bih ga prao.
- Kaaarte molim.
- Ni ja.
- Da.
- Karteee molim.
- Samo to.
- Volim.
- Ulaznice, tiketi.
- Novi krug.
- Novi zmaj.
- Kao u stogu.
- Kao u rogu.
- Volio bih biti kao igla, kao u plastu sijena.
- Njega, ipak!
- Da, njega, trebalo bi ga oprati.

LIFTOM

Soba

Sreli smo se odmah na hodniku, prije nego što se stubište strmoglavi, naravno dolje. Mirela, u kratkim rukavima, nedužno nasmiješena. S obzirom na to da je 12.55, jasno je da idemo na ručak.

- Ideš gdje i mi - zaključuje Mirela.

- A kako to misliš mi, ti i pas? - vrlo sam zainteresiran.

- A ne, čekam da dođe Irena, otišla je u WC.

Dok čekamo, započinjemo raspravu o sobi. Naime, u toj, sada mojoj sobi, prije je bila Mirela, pa Irena. Njima se nije svidjela jer je imala samo jedan prozor i bila je prilično velika.

Raspravljamo gdje moja soba gleda. Gdje je lice zgrade? Ona priča o tome kako se iz moje sobe dobro vide prozori zgrade preko puta. Ima nečega toplog u tome dok se ljudi miču, pale televizor i odlaze u hodnik.

- Nekako više nisi sam - ispovijeda se Mirela. - Gledaš li i ti?

Uto dolazi Irena. Svi se troje spuštamo pješice. Ljubazno objašnjavam Ireni da raspravljamo o licu zgrade. Ne spominjemo ljude u susjednoj zgradi. U blagovaonici nas već čekaju tanjuri. Zauzimamo svoja mjesta i dalje se ponašamo kao da se ne poznajemo. Kada smo završili s ručkom, nevoljko se zadržavam još kratko vrijeme. Obećavam potihom Mireli da ću namjestiti jednu večer fotelju i promatrati prozore susjedne zgrade. Onako tople i svijetle kao dječje oči.

Brat

Gurkam djevojku koja tako umilno jede i pitam tko je onaj gospodin tamo, drugi slijeva, onako ozbiljan.

- O to, on, brat Ivo.

Dakle, odgovoran za lift i druge stvari.

Holandez

Posudio sam ga od prijatelja. Težak je oko tri kilograma. Radi i na baterije, a ispravljač struje težak je kilogram i pol. Ukupno je riječ o četiri i pol kilograma. Nije tako strašno, ali niti zanemarivo kada se nosi na put. Prijatelj ga je dobio od svoga nizozemskog frenda. Kompjutor marke „Sanyo“. Nema hrvatskih fontova, pa ne razlikujem salu od sale. Pišem vidjen, dovidjenja. Na njemu je stari WordPerfect 5.1 koji je preživio milenijski bug. I sve je na nizozemskom. S vremena na vrijeme u donjem desnom kutu pojavi se: Even wachten a.u.b. U strahu sam da mi sve ne obriše. Prijatelj mi je pokazao najnužnije stvari: s F7 spremam, dvaput s F5 otvaram fajl, brišem s F2.

- Ono što ne želiš da ti žena vidi - pojašnjava.

Spremam ga u torbu. Zahvalan sam, ali pedanterije radi prigovaram da je kompjutor pomalo neuredan. Kao da je boravio u kokošinju. Vučemo Holandeza i odlazimo na pivo.

Dva tjedna poslije, dakle, počinjem pisati. Uviđam sve njegove prednosti unatoč kilogramima sada već neuobičajenim za laptope. Kursor neumoljivo pulsira. Kada sam danas upalio Holandeza, primijetio sam i datum: 26 january 1980. 22 sata i 54 minute. Htio sam napisati i veliko y, ali se Holandez opire. Pokušavao sam na sve moguće načine uz pomoć tipki shift, ctrl, alt. Uzalud. Sada je već 27 january 1980. 0 sati i 3 minute.

Zec Vaillant

Gospođa Lidija upoznala me je sa zajedničkim prostorijama. Kupaonica i dva WC-a. Sve je uredno, zaključujem kao da sam u najmanju ruku predsjednik sanitarne inspekcije.

- Evo ovdje je tuš, a ovdje vam je prava kupaonica s kadom.

Zavirujem i primjećujem da je dolje na pločicama i tepih.

- Ima uvijek vode? - oprezan sam.

- Naravno, i tople - pokazuje gospođa na plinski bojler, na vječnu vatricu koja nas grije.

Lift

Vožnja liftom na vlastitu opasnost. Tako je prevedeno. Nalijepljena dvojezična obavijest. S preteškim stvarima ipak ne mogu na visoki šesti kat. Bogobojazno pritišćem dugme, i penjemo se lift i ja. Proučavam dodatnu obavijest: gospodina Mošickog mogu nazvati ako lift stane na taj-i-taj broj, a poslije 15.30 vatrogasce. Doduše, nemam mobitel, ali vikat ću, sigurno ću vikati iz sve snage. Zzzz tup, pristajemo. Ostavljam stvari u sobi. Prva izvidnica.

S obzirom na to da se više ne želim pouzdavati u početničku sreću, odlučio sam se pod hitno raspitati o stanju i mogućnostima našeg dizala. I prva osoba koju sam upoznao bila je Mirela. Dakle, lift uglavnom radi, ali ponekad i zastane, a ne bi trebao. Njoj nikada nije stao. Misli da nije problem to što se zaglaviš u liftu, nego što je u njemu vrlo hladno. Hladnoća izbija i probija sa svih strana. Brat Ivo ponekad isključi lift jer smo svi mladi i neće nam ništa biti. Preporuka: voziti se, ali ne često. Sretno! A što ti tu sada radiš??? – pita ona.

Iznenadni ručak

Ovdje se ne objeđuje radnim danom. Spremio sam stvari, navukao kaput i doskakutao do gospođe na recepciji platiti telefon, a onda negdje po ručak. I već sam se uputio na glavna vrata kad se pojavio Upravitelj.

– Hoćete na ručak? – uputio me gladnog put blagovaonice. – Tamo će doći i arhitekt.

Sjeli smo četvorica za stol. Odabrali smo mjesto koje je bilo najsvjetlije. Riba i fino ispečen pomfrit. Prije samog ručka Upravitelj je izgrdio na pasja kola mladića koji je trebao posluživati. Valjda je zbog toga i preskočio juhu. Zelena salata. Kvrckamo noževima i vilicama po tanjuru. Višekratno presavijam salvetu. Četvrti toči vino i kaže: Šutljivo društvo za stolom. – Ohrabrim se: Vi ste sigurno arhitekt?

Copycard

Prvo, skinem knjigu s kopirnog aparata. Drugo, kupim s lijeve strane kopije. Treće, pritisnem exit i čekam da mi aparatić koji stoji s desne strane vrati karticu. Čekam četiri-pet sekundi, zazuji, i potom se kartica palucajući kao zmijski jezik pojavi, pa nestane, pojavi-nestane.

Žlica

Otišao sam u kraću šetnju gradom, zapravo neobaveznu potragu za žlicom ili nečim sličnim. Naime, naslagao sam voćne jogurte, ali nemam žlicu. Naravno da ih jedem i bez njezine pomoći, ali ipak je nekako lakše s njom. U marketu imaju plastične i papirne tanjure, čaše, ali nemaju nikakav priručni (!) pribor za jelo. I tako u nekoliko marketa. Treba samo bolje pogledati što sve ulice nude. Inatljivo razgledavam izloge i natpise: picerije, frizeri, namještaji, tepisi, odijela, grudnjaci, lusteri, antikvarnice, urari, stari urari, fotografiji, agencije, banke, prodavaonice novina, pročelja s reljefima zaslužnih građana, specijalizirane prodavaonice za šah, kavu, bijelu tehniku, dječje igračke (samo lutke, samo autići), kladionice, restorani, dječji vrtići, knjižare, papirnice, bankomati, kina, predstavništva, policije, zalogajnice, second hand shopovi, lutrije, slastičarnice, pekarnice, parfumerije, drogerije, nilski konji, domaće životinje, posebno hrana i kavezi za ptičice, zabranjeno plakatiranje i agitiranje, extra, play, optičar, ptičar, glazba iz svih krajeva svijeta, dosta. Poslije sat vremena vraćam se. Odmah odlazim u kuhinju u prizemlju i mirne duše uzimam veliku i malu žlicu. Pješačim do šestog kata.

AIDS AID

Na povratku sam ovaj put izišao jednu stanicu prije. Popeo sam se stubištem lijevo, pa desno, zatekao se na sredini glavnog ulaza i nisam znao kamo. Žurim pogledati u plan grada - polje 32 KL.

- Što tražiš? Koju ulicu? - pita djevojka.

Vidim zgodnu djevojku s mladićem, udaljeni od mene nekoliko metara, u polugužvi, i nisam siguran. Prilazi mi i ponavlja pitanje. Pokazujem joj ulicu, okrećemo kartu, izlazimo lijevo na ulicu i sada znam da trebam kroz pothodnik pa dalje... Ona se smješka, prije nego što će je odnijeti ulica. Uzima pod ruku mladića. Pomno se obazirem i tražim pouzdan orijentir za ubuduće. I ugledam na pročelju zgrade! Nikako više ne mogu pogriješiti, velika crvena slova u tmuni: AIDS AID.

Razglednica

Draga moja vjerna prijateljice M.
Eto opet ta tvoja adresa: Sitnice!?
Je li i tvoja mama želuce, nogice, krilca i sl.
što ide u juhu naziva sitnicama!?
Dovoljno sam drzak da te pitam kako ide
naš zajednički posao? Kako je to kada sam radiš,
a novce s nekim drugim dijeliš? Bole li te oči?
Ne boj se, eto mene vrlo, vrlo brzo!
Pozdrav tvoj...

Sjever

Jučer, dok smo večerali, nisam znao odgovoriti na pitanje kakvo je vrijeme bilo preko vikenda. Bruno se jutros vratio i raspričao kako je vrijeme dolje krasno. U ovo doba godine hodao je samo u košulji i prsluku, a skuhao se. Ne može čovjek povjerovati.

Ovdje je svaki dan isti, sunce, oblaci, kišica, ponekad snijeg, i uvijek vjetar. Četiri godišnja doba u jednom danu. Spasonosni vjetar koji stalno preraspoređuje oblake. To je sjever.

- Zato su ljudi ovdje hladni - nastavlja Bruno uspoređivati vrijeme ovdje i dolje. - Prije bi pomogli psu nego tebi. Eh, dolje je sve bolje: i zrak i zemlja.

Igor koji sjedi nasuprot meni sporije podiže nož i vilicu, kao da se opire poznavanju prirode i društva: I šume i gore i doline i rijeke i potoci i jezera i mora.

Bruno završava večeru: Da, slatko je majčino mlijeko.

Samo što se još nije obliznuo, fljuuuuuuc, mljac.

Prisluškivanje

Hodnici su široki i iznad svih je vrata polukružno udubljenje. Dopire glazba. Iza nepoznatih vrata dopire klavir. Hodnik je popločan crno-bijelim pločicama. Zastajkujem, gledam vrhove svojih cipela, nespretne su za ples, ali ta glazba, taj klavir, te crne i bijele tipke i pločice,

tjeraju me, gotovo golicaju da... Jedna noga, crno, opet crno, pa bijelo, druga crno, treba ponoviti, hop.

A propos

Probudio sam se nešto prije devet. S poda uzimam knjigu s kojom se borim već desetak dana. Čitam: A propos⁶, kada ćeš mi pokazati to pismo... Prije negoli ću prijeći na desnu stranicu, pogled mi se zaustavi na objašnjenju u fusnoti broj šest: Baš mi pade na pamet (franc.).

Prepoznavanje

Imali smo sinoć malu proslavu. I ustanovili kako je svijet malen, pa naravno. I ja i Mirela i Kasandra (valjda se tako zove) slučajno poznajemo istu osobu, pjesnika i dramatika. Mirela toplo pripovijeda kako je i on boravio ovdje. Jedna vrlo draga osoba, tako jednostavna, pokazivao je svoje pjesme i crteže, baš lijepe, u knjizi.

- A da - drži se ozbiljno Kasandra, prekrivenih nogu, u kraćoj suknji - ne samo da je drag i jednostavan, on je pravi intelektualac od formata. Baš kad sam ga zadnji put vidjela, govorio je da svaku knjigu čita sa zašiljenom olovkom. Zapisuje svaku vrijednu misao, izreku, i poslije joj se nanovo vraća. Izvanredan je!

Upravo na to izvanredan sjeda za naš stol Petar i vrlo se brzo ustanovljuje da i on poznaje Izvanrednog. Ne znam trebam li reći, ali čini mi se da je Perica malo i popio.

- I - obraća se Kasandri - je li te pokušao ubaciti u krevet?

- Što...

- Ma šalim se, znaš ono da...

Kasandra nas napušta, rekla mu je majmune. Mirela više ne zna treba li otići za prijateljicom ili se praviti da Pero nije majmun, a on veselo objašnjava: Ma kakav pjesnik... Znam ga još s faksa, nije on ni tako loš, ali dok recitira, smrdi mu iz usta.

Poruka

Vraćao sam se umoran, umoran. Cijeli dan bio je težak i otpočetak mi nije išao ususret. Ujutro nije bilo vode, prvi put otkada sam ovdje nije bilo tople vode za tuširanje. Zatim, formati knjiga koje sam trebao kopirati bili su tako veliki da nisam mogao kopirati obje stranice odjednom. (Ili to jednostavno nisam znao napraviti.) Poneke bi i stale nekako, a to nekako znači da bi s jedne strane aparat pogrickao jedno i pol slovo u svakom retku. U pauzama bih izlazio na zrak otečenih očiju, u parkić koji su opkoljavali zidovi stare bolnice, a oblaci su pritiskali i bilo je na mahove dovoljno toplo da bi se i u ovo doba godine, u kasnu kalendarsku zimu, moglo šetati samo u laganom džemperu, a onda bi počeo puhati prehladan vjetar koji bi vraćao u zgradu sve pušače i mene zajedno s njima. Taj dan i nije bilo baš sve tako loše. Npr. ručak. Ona crnomanjasta kuharica, žena koja sigurno nije odavde, oko 45 godina, predala mi je tanjur s golemim telećim odreskom. I juha je bila baš dobra, šarfasti preljev preko miješane salate. No fino. U tramvaju je bilo mjesta, pa nije. No dobro, putuje se. Konačno, taj mi je ručak vratio toliko snage da sam se, jer sam naravno izbjegavao lift, mogao uspenstrati na šesti kat. Uspentrao se ja i... Iznenadenje!!! Prvo sam u mraku primijetio na vratima do, mislim nekog inženjera, poruku. Nepristojno sam približio nos. Ah, ništa važno, neka vrsta okružnice, javnog pisamceta: ŽENSKI DIO KATA MOLI... Nastavio sam nehajno, ne tiče se mene, prema svojim vratima, a na njima papirić isti, ista nježna žućkasta boja, neopazice obzirno zalijepljen: DA SE IZA UPOTREBE KADA ISPERE, I DA SE TOPLA VODA NA TUŠU DO KRAJA ZATVORI!!!

Na papiriću-blizanki nije bilo potpisa, pa nije ni nužno... Sva su slova velika, prijeteće pismo zalijepljeno je u visini očiju djevojke koja je nešto viša od prosječne ženske visine, pedantni profesor u tekstu poruke vjerojatno bi popravio riječ iza, možda i zarez, doduše niti jedno slovo nije ispalo, ali znam autora poruke... – to je ona Mirela.

Otišao sam trčećim korakom do njezinih vrata i pokucao, ne, trčeći sam se zaletio, udario desnom nogom, pa lijevom, nekoliko puta. Nitko začudo nije otvarao. Pa nije valjda gluha?! Pa mi smo samo susjedi! Što sada? Spasonosna misao-vodilja uputila me je do brata Ive. Sletio sam sa šestog na prvi kat, do brata Ive u podrum po sjekiru. Vikao je za mnom: Nemoj, nemoj, nećeš valjda onu bogatu... – babu! Razbio sam vrata jednim udarcem. Soba je bila prazna, bez živih bića. Trk u kupaonicu. Išcupao sam kadu i tuš s toplom vodom, počupao usput i s hladnom, nazad s kadom u njezinu sobu. I... izlio u nju sva sredstva za čišćenje cisterne, kuhinje, kupaonice, WC-školjki i četki, pločica, parketa, svih vrsta podova i zidova i zagorjelih lonaca, svih vrsta mrlja, vojničkih odijela, svih vrsta ulja, masti i boja,

katrana posebno. Nisam zaboravio – i čišćenje crijeva. I onda sam dodao parfem jedan, i drugi, i šesnaesti. Koliko ih samo ima, dobro je ono rekao brat Ivo. Onda sam se, sada već s manje žustrine, vratio još jednom po WC-školjku i instalirao sam je za njezin radni stol umjesto stolice, ili možda umjesnije stolca, a vodokotlić na radnom stolu kao kompjutor...

Eh, da, pusti snovi... Umorno i zgađeno kao da sam lješkario u kadi, u kojoj su se prije mene okupali bar jednom svi oni koji su ikad bili na bilo kojem kolodvoru u svijetu, zgužvao sam poruku i bacio je na hodnik.

Da dan ipak ne završava uvijek kako i počinje, pokazalo se kasno navečer. Otuširao sam se toplom vodom (zaboga, ne u kadi!). U povratku sam pokupio papirić s hodnika i bacio ga u koš. Onako mirisav, opušteno umoran legao sam u krevet. I onda sam se prepustio bludnim mislima. Mirnim dakle koracima do njezine sobe, i onda sam, ovaj put sasvim drugačije, polako otvorio vrata.

Preko ceste

Kao da proljeće uvijek dođe prerano. Pet-šest dana bilo je sunčano, bez vjetra, bez kiše. Povjerovao sam, skinuo kaput, spremio šal – i sada prehladen, glavobolan, sinusobolan, šmrčem i šmrcam. Pijem čaj pripremljen na prokrijumčarenom rešou, držim noge tik do radijatora i gledam zgradu preko puta. Licem u lice. U sobi koju s mojom spaja umišljena paralela miče se djevojka. Prošlo je podne, napola sunčano, i na njezinu prozoru nema zavjese. S obzirom na to da se vrti oko kompjutora, ne osjećam nikakvo uzbuđenje ni nelagodu. Gotovo mehanički gledam preko ceste, u zgradu, u prozor koji je samo petnaestak metara udaljen od mene. Dolje, jednosmjernom ulicom, prolaze automobili i pješaci koji me se uopće ne tiču. Gotovo da me se i ne tiče ta djevojka koja piše na kompjutoru, koja potom ustaje i nešto traži na polici, donosi knjigu. Možda bi me se trebala bar malo ticati jer nas ta podjednaka udaljenost od zemlje, ta paralelnost na visini zbližava. Mogli bismo razgovarati, razmjenjivati rublje i poruke kao na tiramoli. Uopće me to sada ne zbližava i ne zanima. Onda ulazi u njezinu sobu mladić. Samo na trenutak, ona se i ne okreće. Sada već zamišljam, zamišljam što bih vidio da nema te zgrade. Ne mislim na novu zgradu i razgolićen prozor, možda na igralište odakle dopire graja, ili možda bolje na obronke šume, šumska prosjeka koja me vodi – tako da mi podaruje daljinu, a oduzima širinu – do uzvisine na kojoj je kuća otvorenih vrata... Naposljetku, sve više obraćam pozornost na šalicu čaja koja se okreće u mojim rukama. Pojavila se i jedna leteća buba. Takve nazivaju i leptiricama. A na njih su me

uvijek upozoravali jer da se s vremenom u ormaru pretvaraju u moljce. Onda naftalin, pa te stvari iznositi na prozor da se... I onda, kada sam gotovo već zaboravio na svoju paralelnu susjedu, vidim je kako ustaje držeći papir u ruci, i kako se krhko stresla, podiže ruku, a- pćihaaa. Kihnula je. Sada dok ovo pišem, nisam siguran jesam li i ja neposredno poslije nje prvo kihnuo ili prvo rekao nazdravlje. Ma iz čistog mira, iznenada kao grom iz vedrog neba, ma tko bi rekao – opravdavao sam sâm sebe.

Paternoster

Sada imam dvije žličice. Drugu mi je donijela na dar, a razlikujemo je po tome što ima nešto širi kraj drške. Potom ležimo, pa me tjera da joj nešto pričam.

- O čemu?

- Pričaj!

- Bilo jednom jedno brdo na koje je... – prekidam jer vrti glavom.

- Tratinčica na vjetru, sletjela pčelica, došao bik, puhnuo... – odustajem jer opet počinje vrtjeti glavom.

- Hoćeš? – pita.

- Neću – kažem.

Sravniti

Javlja se za riječ mlađi gospodin i moli da mu se objasni riječ „sravniti“. Pisao je nekakav tekst o svojoj kući koja više ne postoji, koja je sravnjena sa zemljom, pa mu nije jasno može li napisati sravnjena kuća. Odgovoreno mu je da je sravniti kuću dobro, zašto ne bi bilo dobro, rekli su mu, ali da nije dobro sravniti račune.

- Kako nije dobro sravniti račune – javlja se za riječ ovaj put postariji gospodin – a dobro je sravniti kuću? Molim da mi se to ipak pojasni.

Ponedjeljak

Uvijek bih to rekao za nedjelju, pogotovo za nedjelju poslijepodne. Oko dva otišao sam podzemnom, vozio se pet stanica. Tu sam. Odavde mi je polazište. Odlučio sam prepješačiti ulicu koju su zvali Ulicom pobjednika. Široka i šarena. Na desnoj strani ulice u pločnik su ugradili kvadratne betonsko-metalne ploče s imenima meni nepoznatih pobjednika. Na pločama su izljeveni i njihovi potpisi, otisci stopala i dlanova. Spuštao sam se polako ulicom, nedjeljom polupraznom, i zastajkivao svakih desetak koraka kao gonič magaraca: ovaj za ovo, ova isto, ovdje je dvoje pobjednika, svaka čast, to je bilo prije tri godine, ovome su i titulu stavili, u otisku dlana zadržao se opušak i voda, a-da... neobično stopalo, a ne, ovo nije, ovo je poklopac kanalizacijskog otvora. Onda sam nastavio nešto bržim korakom. Dvoje me je pokušalo nešto priupitati nesebično raširenih ruku, sigurno nisu tražili da se fotografiram s njima za uspomenu. Još bi trebalo pripomenuti to da su me, pri samom dnu ulice, gledano s moje strane, pokušali namamiti u muzej srednjovjekovne torture. Prolazio sam pored parkova, rijetkih ljubitelja koturaljki. Na okretištu tramvaja, na mjestu s malo radosti jedna je žena stajala s dvjema teškim vrećicama u rukama kao da ih želi nekome prepustiti. Gospodin je češljao svoga sina. Dvoje se značajno pogledavalo kao da su kontrolori. Kupite kartu jer se isplati biti fair. Kola su trznula i krenuli smo. Izronili smo na svjetlo dana i ubrzo stali na semaforu. U tramvaju jedna je žena glasno pričala, objašnjavala ulice i križanja kojima prolazimo. Još jedna, pomislio sam, koja neumorno priča sama sa sobom. Poslije sam shvatio da zapravo priča s dvjema djevojkama koje su sjedile iza nje. Ona se uopće nije okretala, a one su je tiho zapitkivale gledajući je u zatiljak. Izišao sam stanicu prije, opet jedan park. Na klupi je ležao bočno, okrenut suncu, s puno kilograma i s puno odjeće na sebi – vojničke čizme, bradat, čupav, oko 50 godina – mahnio mi je.

Uvijek sam mislio da je to nedjelja. Da je nedjelja taj dan. U tome me je pokolebala vojna knjižnica u kojoj sam jednom pronašao tada već zastarjelu bilježnicu nekog poručnika, crvena tvrdih korica. Pedantno vođen dnevnik: disciplinski prekršaji, vojnik taj i taj iz spavaonice 22 opsovao majku i lupio šakom tako da je vojniku tom i tom iz spavaonice 23 izbio dva zuba, na tuširanju od predviđenih 97 vojnika nije bilo 12. Stanje materijalno-tehničkih sredstava, obuka, poligoni, kulturni programi, trebaju li kuhari dobiti nagradne dane zbog... Valjda je pisalo „uštede“, nije sve čitko. U toj bilježnici nacrtana je i tablica iz koje je vidljivo da najveći broj vojnika počini smub, pisalo je baš tako smub, samoubojstvo, u ponedjeljak, u popodnevnim satima prije večere. Zatim dolazi nedjelja, a zastupljeno je i ostalih pet dana u tjednu. Zašto ponedjeljkom? Tada se sve počinje ponavljati.

Kasni dolazak

Ojužilo je i večeri nisu više prohladne. Ostao sam dokasno, obišao samo nekoliko usputnih šankova, onako podbočen popio nekoliko svijetlih, tamnih, gorkastih, egzotičnih, mutnih. Nisam baš otprve uspio pronaći posakrivane prekidače za svjetlo u hodniku i kupaonici. Ne znam što bih da se Zekoslav Vaillant nije onako majušno i plavičasto sjajio u tmuni.

Dogodilo se

Dakle, vraćam se iz grada, skrećem u svoju uličicu koja u blagom usponu vodi do kuće. Ispred ulaza vatrogasno vozilo. U hodniku gužva, galama, Upravitelj ljutito gestikulira. Brat Ivo lupa se lijevom rukom po grudima. Trojica veselih brkatih vatrogasaca. U središtu gužve Mirela, naježena, nakostriješena i uplakana. Odmotava se priča. Mirela je krenula na ispit, važan i težak ispit. Brat Ivo je isključio lift. Nije znao, nije znao da ima nekoga u liftu. Onda je lift neobjašnjivo propao, jednostavno propao s „između šestog i petog“ na „između drugog i prvog“. Ona je vikala, vikala i lupala. Pojavio se Ivo i vidio je samo nečije noge. Saginje se i pokazuje Upravitelju kako je onda vidio samo Mireline noge. Ona ga odguruje. Netko je pozvao greškom i ambulantna kola. Mirela se opire. Trebalo bi ga objesiti i pet-šest puta skinuti, pa opet objesiti, prijeti Upravitelju. Lift? Ne, nego onoga tko je zvao liječnike. Kako je moguće da se lift više nije mogao uključiti i pokrenuti, bar do prizemlja? A vatrogasci, zašto im je trebalo gotovo sat vremena? Poprište prvo napuštaju liječnici neobavljena posla. Upravitelj s bratom Ivom odlazi u ured, Mirela bez položenog ispita, ali s pratljom odlazi uz stubište. Ljubazno otvaram i pridržavam vrata vatrogascima. Nemoćno i s razumijevanjem vrtim glavom i sliježem ramenima. Događa se.

Visoki glasovi

Još samo dva dana pa povratak. Popodne, cijeli dan i dugo prijedodne. Odlazim da se pozdravim s Upraviteljem. Sjedimo oko stolića na kojem su bombonijere i konjak.

– Ma eto vidite – jada se – ti pjevači, pa oni pojma nemaju, pravi idioti. Taj Farmando, Orlando, Tarando ili kako se već zove, ovdje je šest godina, a svaki put kada treba nešto otpjevati za kuću, ma ništa. Uvijek se napne, kao puran, zacrvni, a falša. Inače ništa s njim

čovjek ne može. S njima općenito. I što su viši glasovi, to gore. Tenori i sopranistice, glasovi su im pojeli mozak. Strašno. Uzmite, molim Vas, ovu s kokosom niste probali. Točimo višekratno konjak. Živjeli!

Opet liftom

Vraćam kompjutor. Idem dugim hodnikom i mahanjem torbom u desnoj ruci dajem si ritam. Kucam, kucam. Ništa se ne događa. Što s Holandezom? Ipak, otvaraju se susjedna vrata i veselo traženo lice: Vratio si se, a tu je i, valjda dobro vidim – pokazuje na kompjutor – kokoš, očišćena.

Krenuli smo po kavu i došli do kraja hodnika. Sada trebamo dolje. Zaustio je, zastao da kaže: Liftom?

NOĆ I DAN KAD SMO OBRANILI REPUBLIKU

Balkon

Dakle, i to je balkon. Stojim na njemu i gledam dolje nešto poput dvorišta, okruženo s četiri strane zidovima zgrada. Četiri su bora u pravilnu nizu, staza, s moje lijeve balkonske strane ograđen pješčanik s toboganom, drveni patuljak. Osim borova još su dva stabla, jedno nježno i vitko, recimo breza, a drugo nekako divlje i nisko, ne znam kako bih ga nazvao. Kante za smeće točno ispod balkona uredno zatvorene. Još nije proljeće. A kada i dođe, ovdje na sjeveru, vjerojatno će biti blago. Mislim o tome prije svega zbog tog smeća dolje i zbog južine. Ujutro čak čujem i ptice. Odem na balkon, izviđam, pretražujem, uopće ih ne mogu vidjeti. Ali cvrkuću, ugodno mjestašće, dakle. Već sam ovdje tri dana, ali još nisam čuo ciku oko tobogana. Patuljak i dalje uredno stoji. Na trećem sam katu, oblaci niski, niski. Susjedi nečujni, samo kroz zidove klokoće voda, iz svih smjerova. U život zgrade aktivno sam se uključio upravo jučer, kao punopravni član. Otišao sam baciti smeće, a izveo sam to točno po uputama koje mi je dao Sirijac, vlasnik stana. Otključao sam vrata skupim ključem, upalio svjetlo. Oprezno sišao stubama, samo ravno, otključao vrata, opet pripazio na stube, otvorio vratašca, sasvim mirno do kontejnera, lijevo jedna vreća, druga s plastičnim bocama u drugi kontejner. U povratku sve naravno isto. Sirijac me je odveo na pokaznu vježbu u večernjim satima. Ta zaključavanja/otključavanja objasnio mi je tihim glasom, s nemoćnim i razočaravajućim izrazom lica, jer da stanari žive u vječnom strahu. Ali, posebnu mu je radost pričinilo svjetlo. Naime, čim smo se iz podruma uspeli na dvorište, automatski se upalilo svjetlo. Onda me je povukao nazad, ono se ugasio, onda korak naprijed, opet svjetlo. Osim toga, te sreće na njegovu licu, dobro sam zapamtio i što znači taj skupocjeni ključ koji otvara vrata zgrade i dvojna podrumaska vrata. Ako ga izgubim, moram platiti izradu novoga, a to je gotovo polovica mjesečne najamnine. S tim svakodnevnim stvarima stojim na balkonu, novo jutro, taj ptičji cvrkut za koji sve više vjerujem da je nasnimljen i da ga emitiraju za dobrojutro. Da, i taj balkon koji je dug metar i pol, a širok gotovo tri stope. Sada bi trebalo pomnožiti i vidjeti koliko je to kvadratnih metara, i onda zašto toliko, zašto samo toliko, a ipak dovoljno da se hitro skoči, a jedina je mogućnost to učiniti smjesta.

Celulit nije za tebe

I ovdje su za domovinu pali. Uspomenu na njih, na njihova herojska djela, čuvat će ona

vječno. Tako su nekako uklesane riječi u golemi slavluk kroz koji prolazim na biciklu, vozim se dvadesetak metara, okrećem se i vraćam da bih to pročitao. Ne misli se da su baš ovdje pali, u ovome velikom parku koji obrubljuju dvije brze i prometne ceste, ulice nazvane po dvama pjesnicima, aleje pjesnika. Pali su zapravo svugdje, u gradu, na prilazima grada, ovoga i svih onih preko kojih se došlo do ovoga. U središtu je parka spomenički kompleks, poput pravokutnika, a po njegovoj dužini, i s lijeve i s desne strane, preteški su kameni blokovi s reljefima bitaka, oružja, žita, žena i djece. Kao središte zamišljen je brežuljak, a na brežuljku spomenik, golemi vojnik s mačem i djetetom u drugoj ruci. Kružim oko brežuljka, na biciklu, i tako dvaput dolazim do stuba koje te nose na vrh. Ostavljam bicikl i penjem se, a pritom se moram okretati i paziti na to da ga nitko ne ukrade, jer na svakom mjestu u gradu upozoravaju na kradljivce. Gotovo sam smiješan samome sebi jer se s uzvisine ima tako dobar pregled na nekolicinu živih koji su raštrkani po spomeničkom kompleksu da bi se i onoga drskoga moglo vidjeti, strčati i... U brzopletosti gotovo htjedoh reći da sam mogao sjesti na bicikl i brzo doći tog očajnika... koji bi htio ovaj stari bicikl. Okrećem se oko spomenika i zastajem ispod nogu junaka. Njegov je mač prijeteći uperen prema meni. Pao bi ravno na mene, samo da junak otvori šaku. I dijete me stisnuto i gore visoko zaštićeno gleda. Ostatak vremena sjedim na klupi, na kamenoj klupi, i gledam kako se svi poput mene, poput svih onih koji dođu u ovaj park, penju do podnožja spomenika. Ponetko napravi i snimku, na povijesnom mjestu. Iako je lijep dan, nema previše ljudi. Evo sada prilazi jedan par stubama, pa oni tamo sasvim na južnoj strani i oni sjede, pa grupa koju čine žena, dijete, bicikl i pas već odlazi, još malo i nestaju iz moga vidokruga. Onda na klupu do moje sjeda sredovječni muškarac, neobrijan, pušač. Ne, nikako nije potencijalni kradljivac bicikla. Sigurno nije zbog toga sjeo. Sjedili bismo tako bez riječi da se nisu pojavili sportski tipovi, djevojka i djevojka, protrčale ispred nas, pa skrenule do spomenika. I počele trčati gore-dolje, preskakivati stube, gore-dolje, bez ikakva interesa za golemu skulpturu. Ne, nismo komentirali kako su izgledale u pripijenim majicama, doduše dugih rukava. I nismo ništa rekli o tome postoji li ikakva razlika između one brinete, da, one s repom i one druge nešto svjetlije. Zapravo, nismo mi nešto posebno ni razgovarali, samo mi je objasnio svrhu njihova trčanja uz stube, gotovo stručno i prilično škrto, naime zbog celulita, to je vježba protiv celulita.

Ispod zemlje

Danas sam po drugi put došao na nekadašnji glavni trg istočnog dijela grada. Prvi su me put odveli do robne kuće u potrazi za kabelima, padala je kiša, po izlasku iz auta otvorio sam

kišobran, i to je gotovo bilo dovoljno da me vjetar odnese. Objašnjeno mi je da ovako inače nikada ne puše, pa ovo nije grad na sjevernom moru, sigurno nije bilo takva vjetra u posljednjih pet godina. Dobro, taj me je podatak uvjerio. Da, ovaj put doista nema vjetra, sunčano je, oko dva popodne. Prošvrljao sam trgom, nije tako nezanimljivo. I da bih se najbrže spustio do podzemne željeznice, krenuo sam prema podzemnom prolazu obilježenom brojem dva, a oko njega okupilo se veselo društvo, tri muškarca i žena, paćenički mršavi, zgužvani i ispijeni od dugotrajne borbe s alkoholom, u tenisicama, imala je.... Iznenada je žena počela bljuvati. Trebalo je brzo promijeniti smjer kretanja, i opet nestati ispod zemlje.

Votkica i jarebika

Dvije duge večeri čitam dnevnik čiji se dani počinju nizati potkraj jeseni, a završavaju iduće godine prije negoli započne pravo proljeće. Dani traju nekoliko rečenica i u njih je uguran tolik broj ljudi čija mi imena ništa ne govore. Ne mogu zapamtiti ni jedno ime. Zapravo, teško mi je pratiti tko je tu otac, tko je doista druga žena, brat njegove prijateljice, susjed ili novinar koji je prije radio za policiju, je li ona samo prijateljica ili i ljubavnica, pa čiji je to sada unuk i kako je moguće kad ima toliko godina, je li on i urednik ili samo agent koji brine o njegovim autorskim pravima. Sva ta gomila ljudi dolazi u posjet čovjeku koji će umrijeti prije negoli i započne pravo proljeće. Onaj koji piše o tim danima zapravo samo statistički pobrojava njihova imena, a samo ponekad uz nečije ime napiše da ju je ipak uvijek nekako volio ili da je onaj stvarno budalast. A i to je valjda sada svejedno. Svi ti ljudi koje bilježi u svojim danima rade toliko obične stvari da i nije jasno zašto ih spominje. S alkoholom je nešto drugačije. Broje se čašice, gutljaji i sva upozorenja brižne žene. Pije se uglavnom konjak, zatim šampanjac, rum, i da, votka, često joj se obraća s *votkica*. Osobito se rado spominje kombinacija *votkice i jarebike*. A jogurt se loče onda kada nema ništa drugo za pice, i ti dani nisu rijetki. Danima se mjeri vanjska temperatura, a početkom proljeća ne propušta se spomenuti da se topi snijeg. Ali ne ide sve tako pravocrtno, to meteorološko vrijeme. Posljednja je riječ u dnevniku *smetovi*. Iako je već bio ožujak, opet je napadao snijeg. U te dvije duge večeri nisam izdržao a da ne pročitam, onako preko reda, što piše u tome posljednjem danu. Već sam spomenuo da je posljednja riječ *smetovi*, a dnevnik započinje riječima *šašav dan*. Ima u toj potrebi da se pročitaju posljednje rečenice knjige nešto tako naivno i isprazno, kao kad se u jeftinom ljubavnom romanu želi saznati jesu li se, mislim, zaljubili i žive li sretno ili je to nesretna životna priča. Na kraju ovoga dnevnika, koji je netko nakon svega naslovio „Posljednji dnevnik“, neprilično je provjeravati završava li sve

happy endom. Gotovo da me muči to što sam tim preskakanjem i čitanjem kraja prije samoga kraja zapravo spriječio da ti posljednji dani iscuri sporije, što sam ubrzao sam njegov završetak. Do samoga kraja nisam naučio zapravo što su to *votkica i jarebika*, tako i ne znam kako je to kada nestaju jedna za drugom *čašice s jarebikom*.

Kod Staroga Hanibala

Sreli smo se kod *Staroga Hanibala*. Objasnio mi je da trebam izići na trećoj stanici, prijeći još stotinjak metara, samo desnom stranom ulice, ne mogu pogriješiti. Zgrada u kojoj je *Stari Hanibal* stiješnjena je između trase brze željeznice i velikog skladišta vunених proizvoda. I sada sjedim sa svojim prijateljem, zapravo poznanikom iz srednje škole, u restoranu koji sliči običnoj birtiji, a na svim stolovima upaljene su svijeće.

- No, to je samo zbog atmosfere - objašnjava mi - nema to veze jesmo li miješano društvo, ili nismo.

- Ma razumijem, jasno mi je, zbog atmosfere, pa ne bi me ti pozvao bilo gdje - pripomažem u razgovoru.

Tako otprilike nakon kraćeg vremena zapne razgovor između dvoje poznanika koji se sretnu nakon osam-devet godina, dogovore se da će popiti pivo i ispričati se. Da, a još dok su se telefonski dogovarali gdje će se naći, zapravo su rekli sve što su imali za reći. Zato su tu i naše svijeće, zbog atmosfere. No, bez obzira na to, ima nešto privlačno u uzaludnosti takvih razgovora. Kada vrtim naše popodnevno druženje, jasno mi je da je vjerojatnost da ćemo se ponovo naći na nekakvu piću gotovo ravna nuli. I da stotinu svijeća ne bi moglo spasiti nekakvu atmosferu. Ne znači to da je naš susret bio neugodan ili da je poznanik bio davež, nisam to mislio reći. Ali to nije važno. Ako je uopće netko krivac, onda sam to ja koji sam negdje iskopao poznanikov broj telefona i odlučio mu se javiti. Jedino me je pomalo zaprepastila činjenica da poznanik, muškarac s kojim sjedim za stolom s upaljenim svijećama, dakle nismo miješano društvo, tako dobro pamti. Ne mislim na to da je spomenuo onu zgodu s maturalca kada sam se osramotio ili nešto o našoj bucmastoj razrednici, već prije svega na to da pamti gdje se što može nabaviti jeftinije, kada su točno rasprodaje, u kojim je četvrtima grada zeleno povrće najsvježije i najjeftinije. Izračunao je točno koliko je recimo poskupio gradski prijevoz otkada je on došao u ovaj grad, a onda to usporedio s povećanjem plaće u istom razdoblju. Uputio me je da bih trebao, zbog svoga izgleda, svakako na plivanje, a to mogu srijedom između 21 i 22, tada je za građanstvo u pola cijene.

Ipak, ne smijem biti nepravedan. Doduše, kada je napomenuo da nekada ide u grad, a da ne nosi novčanik (da ne bi uludo trošio), gotovo sam pomislio, vidiš vraga, ali ipak je inzistirao da plati naša piva, i učinio je to. Osim toga, njegovo računanje, a ne samo upaljene svijeće, spasilo je naš susret. Priupitao sam ga i za jeftino kopiranje, a onda mi je svakako preporučio da idem u copy-centar, tamo je najpovoljnije. Naime, do 50 kopija je po 0.06, od 51 do 500 kopija je 0.05, a iznad 500 je 0.04. Druga i još povoljnija mogućnost jest bon koji vrijedi 2000 kopija, a kada cijenu podijeliš s brojem kopija, jasno je da 1 kopiju plaćaš 0.03. Da, morao sam mu priznati da je uvijek bio dobar matematičar. Zajedno smo izišli u sumrak, kiša je opet počela padati, ovdje kao da uvijek pada samo u kasnim popodnevnim satima, i otputili se do nadzemne željeznice. Vozili smo se dvije-tri stanice, a onda su u naš vagon ušli mladić s gitarom i plavokosa djevojka. Čim su se zatvorila vrata, on je počeo svirati, a ona pjevati. Nismo razumjeli tekst, ali kako je pjevala na slavenskom jeziku, činilo nam se da razaznajemo poneku riječ, a sigurno smo razumjeli više od ostalih putnika. Ma, sigurno mora biti nekakav rastanak sa zavičajem, ostavljena djevojka ili zabrinuta majka. O, bila je to tužna melodija. I posljednje što smo učinili zajedno, moj poznanik iz srednjoškolskih dana i ja, jest da smo u plastičnu čašu, koju je djevojka trgovačkom spretnošću i ljubaznošću pronijela vagonom, ubacili nekoliko novčića.

The future belongs to me

Promijenio sam smjer kretanja. Već nekoliko dana uzastopce oko pet-šest sati dolazim na stajalište nedaleko od tiskare, pa onda doma busom. I tamo zatječem model na plakatu koji reklamira prugaste hlače. Za majicu kratkih rukava nije jasno koliko bi trebalo platiti. Izuzev nje na stajalištu se nalaze svaki put potpuno drugi ljudi. Uz model u prugastim hlačama stalni je orijentir u mom kretanju i vaga. U pothodniku prokopanom ispod rječice, kojim se dolazi do brzoga lokalnog vlaka, smještena je odmah uz nevelik kiosk. Na njoj je prilijepljena obavijest, napisana krasopisom, da onaj tko se stalno važe, brine o svome zdravlju, pa će zbog toga i dugo živjeti. Tek sam jučer prvi put vidio nekoga da se važe. Bio je to gospodin u teškim čizmama, džemperu, neobrijan, oko 45 godina. Točno sa svim time ima 97 kilograma. A bili smo se taj gospodin i ja istodobno zapiljili u vagu i poruku. On je potom odložio dvije poteške vrećice, popeo se gotovo s osjećajem građanske dužnosti i strpljivo je čekao da se kazaljka potpuno umiri. Meni je preostalo da čekam karticu s otisnutim brojem kilograma, ali ništa, nije se pojavila. Uzeo je svoje dvije vrećice i otišao sa svojih 97 kilograma. Osim te poruke na vagi, zapamtio sam i slogan o čovjekovoj težnji. Napisan je iznad velikoga

svjetlucavog jelovnika načičkanog sendvičima, kolačićima, sokovima i pivom u jeftinom bifeu, a glasi otprilike ovako: *Sam i neponovljiv kao drvo, a društven kao šuma*. Tome težimo! Tako se nekako dovršio tjedan. S tim da je u petak model u prugastim hlačama zamijenjen dvjema konzervama paradajza. Taj isti dan kasno navečer dobio sam poruku čiji me je *subject* (dakle, to o budućnosti) nakon svega proživljenog gotovo uplašio.

Gospodin i Žirafa

Izmigoljio sam nekako iz mreže pitanja kojom me je gotovo saplela ta moja privremena cimerica, pa smo sada mirno sjedili svatko za svojim kompjutorom. Ali predah nije dugo trajao. Uslijedila su, doduše nešto rjeđe, nova pitanja koja bi u pravilu završavala: ako smijem da pitam. I u tom nizu rjeđih *ako smijem da pitam* spomenuo sam da je onaj, za kojeg me je pitala, zapravo umro. Prvo je ponovila za mnom mirno: Umro – a onda valjda postala svjesna što sam rekao i što je ona ponovila, pa je uzviknula – umro!??

- Da – potvrdio sam, i onda se nastavio nekako tegoban razgovor, kako to već u životu biva, pa je li bolovao, da, eto vidite... I dok smo o njemu razgovarali, pokazala je raznježenu sućutnost kao da je tu osobu jako dobro poznavala, a prema meni je bila obzirna kao da sam njegov rođak. Naime, poslije toga šutjeli smo petnaestak minuta. I nastavila je ta žena s kojom dijelim radnu sobu, valjda samo privremeno, zapitkivati još o ponečemu i ponekom dok je spremala stvari u svoju kožnu četvrtastu torbu. I onda je spomenula još jedno ime, nekako bojažljivo, pa nije valjda i... Ali, bože moj, ono što se mora pitati mora se, je li tako, bez obzira na to koliko odgovor pa time i saznanje može biti bolno, pa da.

- Da – rekao sam – ma on je još s nama, nije još ni u penziji.

- Eto vidite – prihvatila je i ona taj odgovor s olakšanjem – njega sam upoznala ravno prije...

I onda je malo nakrivila glavu da bude potpuno sigurna: 26 godina. Vidite kako vrijeme leti.

I potom je dodala: Ali ne u ovome gradu – kao da je ovim podatkom o mjestu zapravo htjela umanjiti broj godina koje su se nagomilale. Onda smo se lijepo pozdravili:

- Doviđenja.

- Doviđenja!!

- Ugodan vikend.

- Zaključajte svakako sobu - ljubazno me je podsjetila.

I ostao sam još neko vrijeme da uživam u miru. Ali, brzo me je povukla nazad ta bujica *ako smijem da pitam*, i posebno spomenuta dvojica. Naime, gospođa je zaključila dionicu preispitivanja o onome koji je umro rečenicom: On je bio pravi gospodin! To da je on bio gospodin često sam slušao od onih koji su ga površno poznavali. I ja sam bio zapravo jedan od onih koji su ga površno poznavali. I treba priznati da je uvijek bio lijepo obučen. Pomno izabrana odjeća, je li, talijanske cipele, fine crne. Hodao je onako visok i uspravan, gotovo svečano. Sjedio je obično u naslonjaču prekrštenih nogu, ruke na desnoj nozi, za vrijeme službenih posjeta. U razgovoru pristojno ugodan, ali njegova suzdržanost jasno ti je davala do znanja da tu sjediš i pričaš samo jer je to tako predviđeno. Njegovo držanje govori: Odsjedit ćemo tih pet-deset minuta što nam je određeno, i nikada nemoj zaboraviti da je i to previše.

Prije dvije-tri godine nakratko je svratio do mene, što je bilo neuobičajeno. Taj kratki posjet ponajviše pamtim po društvu u kojem me je zatekao. Sa mnom je u sobi bila postarija časna sestra iz Poljske, a ušla je greškom tražeći nekoga drugog. I bilo je vrlo zgodno da je u tom razjašnjavanju u sobu ušao upravo on. Odmah sam ga pristojno predstavio časnoj sestri, a u njoj je njegovo ime izazvalo takvo udivljenje i poštovanje da je složila ruke na grudi kao da je iznenada u sobu ušao ne baš sam papa, ali sigurno bar jedan od onih s ljubičastom kapicom na glavi. Tada sam zapravo i shvatio da ima potpuno pravo, mislim na njegovo hodanje i aristokratsko držanje. Hodao je tako on svakidašnjom ulicom kao da hodi alejom vječnosti, kao da će svaki trenutak njegova brižljivo počešljana glava i ramena postati torzo smješten u najljepšem dijelu parka s engleskom travom. E sad, možda bi zbog pomisli na golubove torzo trebalo staviti negdje drugdje, recimo u široki hodnik okupan suncem. Ali opet, te glave nasadene na betonske stupove nešto su poput kokoši koje čuče na prečkama. Da, teško je biti zadovoljan kada se uzmu u obzir sve te moguće asocijacije.

Već sam rekao da sam i ja samo jedan od onih koji su ga površno poznavali, a kao takav moram priznati: Da, bio je pravi gospodin. I siguran sam da mu se uopće ne bi dopao moj opis: *pomno odabrana odjeća i talijanske cipele, fine crne*. Čemu to sličí? Gdje je tu stvarni opis odijela, što je rečeno o kvaliteti materijala, njihovoj boji? Gdje su tu košulje, kravate, velik izbor sakoa, čarape, zimski kaput, s proljeća i jeseni baloneri, niti jedno ime proizvođača, niti jedna marka u tome mome jadnom opisu. A što tek reći za opis cipela? *Fine crne!* Pa to ništa ne govori o tome jesu li kožne, kakav je đon, oblik, s vezicama ili na kopču.

I potpuno je u pravu. Takve pojedinosti uopće ne bi primjećivao onaj drugi spomenuti, onaj kojeg je gospođa upoznala točno prije 26 godina. On je potpuna suprotnost prvoe gospodinu. Dovoljno je reći da je svojedobno nakupovao nekakve košulje i kravate negdje na rasprodaji, živih boja i dezena, pa ih je onda nemilice nosao i nosao. Zbog toga su ga oni osjetljiviji na modne trendove i zvali Žirafa Kravata. Ovo *Žirafa* nema veze toliko s njegovim stasom koliko s dezenom košulja. No, bože moj, eto stojim u rano poslijepodne na ulici i žvačem sendvič. Razmišljam o tome kako je bujica pitanja donijela imena ljudi koji su u mnogim detaljima potpuno različiti, o tome zašto jednoga uvijek zovu Pravi Gospodin, a drugoga ponekad Žirafa Kravata. Na ulici sam punoj ljudi, na sunčanoj ulici, što nije tako često u ovome gradu. Nedaleko od mene svira harmonika, vrte se bicikli, prolaze automobili. Visoko gore cepelin. Sve u svemu jedan zanimljiv dan. Da me je netko promatrao s nešto povišenog mjesta, vidio bi kako jedan prolaznik s plavim ruksakom baca salvetu s malo kruha i salate u kantu za otpatke, s limenkom piva u ruci nastavlja širokom ulicom koja je puna ljudi, onda skreće prema stubama koje se spuštaju do podzemne željeznice i nestaje u tom grotlu skupa s Gospodinom i Žirafom.

Zavezao mu se jezik

Sjedimo u kavani na uglu nedaleko od moga stana, uz obalu rječice, i do nas dopiru nerazumljivi uzvici onih koji igraju *na balote*. Objašnjavam svome sugovorniku da ne znam kako se to igra, a onda zapravo shvaćam da me i ne pita o pravilima igre, nego ga zanima kako se to kaže: dakle, *igrati nogomet, igrati košarku*, ali može li se reći i *igrati na balote*. Zanimljivo, zanimljivo, obojica se slažemo. Sjedimo gotovo dva sata i uz lagani kasni doručak raspravljamo o rečenicama koje je on počupao iz različitih priručnika. Nisu mu jasne – priznaje cijelo vrijeme – sve te konstrukcije, teška gramatika. Nije ni meni jasno odakle su iščupani svi ti primjeri. Evo: *svaka rana ima svoju biljku, imam nezdravu sklonost k mračnim problemima, vojnik sa starim konzervama suhe hrane i s malo ovčjeg sira, dijete s prestrašenim očima, majčinska tuga, svinjska radost, kakva je bila u tog majstora mršava kobila!* Kakav jezik, kakvi ljudi! Posebno ga muče zamjenice, pa mi daje stupac uredno ispisanih primjera s ušima i drugim dijelovima tijela:

izvukli su mu uši,
košulja joj reže mlado meso,
slomit će mu kičmu,
pustio mu litru krvi iz ruke,

slomio mu dvije noge,
steže mu se grlo,
zagledati nekome u želudac,
lijevali mu mast na glavu,
mrzla mu je krv na nosu,
kljucnuo ga u glavu,
nekome probiti stopalo,
probada ga u grudima,
mene boli duša i zubi.

Pedantno bilježi moja objašnjenja, a uz primjer *pustio mu litru krvi* dodaje upitnik i uskličnik što treba značiti da je to ipak previše krvi, a kima glavom u znak potpunog razumijevanja kada mu kažem da se obično *ne zagleda nekome u želudac*, a to lijevanje *masti na glavu* čini se samo s vrelom masti. Onda i ja potvrđujem umjesnost njegove asocijacije – uglavnom u srednjem vijeku. A, ovo za kljucnuti, nije baš jednostavno, pokazuje se dok raspravljamo, je li to pijetao kljucnuo pile ili drugog pijetla ili nekoga drugog koji ima glavu, ali svakako je iz primjera jasno da ne može biti da je kljucnuo kokoš. Da, i to može – smijucka se moj sugovornik – samo onda rečenica treba glasiti: *Kljucnuo ju je u glavu!* Naravno, problemi su i s drugim riječima: staviti nekome nož *pod vrat* ili *na vrat*, vezati mu konop *oko vrata* ili *za vrat*, udariti ga *u lice* ili *posred lica*. Raspravili smo i rečenice: *on nema ni oca ni majke*, *slijep na drugo oko*, *starcu udariše suze na oči od tuge*, *trudnici koja žuri pobjegao je tramvaj pred nosom*, *građani nemaju mogućnost da se dobro hrane*, *vadio mu je dušu dok su putovali u rudnik*, *umrli su mu svi najdraži*, *sijevnuo je očima i zaškripao zubima*, *ubojica je došao na vrijeme*, i *začudo*, *lahor nam gladi lice*. Izlazimo iz kavane i odlazimo do onih koji još uvijek igraju na balote. Šutimo neko vrijeme, a onda moj sugovornik svojim pitanjem dobro opisuje situaciju u kojoj smo se zatekli: Može li se reći zavezao nam se jezik?

Prodavač upaljača u podzemnoj

Dobar dan, dobro jutro, dobra večer. Prodajem upaljače, bijele, crvene, zelene. Kupio jeftino, prodao jeftino. Povjerenje i poštenje. Djeca, žena, majka, otac, djed i pradjed, stara tetka, i dobro i često loše, ponekad između, hvala na pitanju. Kupite i pomozite, bijeli, zeleni, crveni. Drugi put i plavi. Vatra dobar sluga i loš gospodar. Ljubazno, prođite, ne gurajte se, molim, evo, plamen, doviđenja i laku noć.

A onda je izgovarajući *laku noć* došao točno do mene, zapiljio se u moje lice nervozno okrećući upaljače. Gledao sam u okruglo lice, u njegove ispucane žile na obrazima s popriličnom nelagodom. Prije negoli će početi rigati vatru i prije negoli će mu para početi izlaziti iz dlakavih ušiju, uspio sam promucati: *Laku noć*.

Noć i dan kad smo obranili republiku

Početkom ovoga tjedna pojavili su se plakati kojima nas se poziva da obranimo svoju republiku. Otisnuti na A4 formatu, zagasito crvene boje, sa zvijezdom koju kao da je nacrtalo dijete, polijepljeni su po zidovima i na njima čitamo da već 15 godina uspijevamo održavati revoluciju kojom ćemo jednom promijeniti svijet. Dakle, gotovo da je kucnuo čas.

Noć. Večer uoči praznika nalazim se sa starim poznanikom kojeg nisam vidio više od deset godina. Da, gotovo svakoga koga sam ovdje sreo, zapravo s kime sam otišao na piće, nisam vidio osam-deset-dvanaest godina. Ali to gotovo da nije bitno. Hodamo od jednog do drugog malenog trga i opet natrag, krstarimo po mreži ulica u potrazi za bankom koja ne uzima proviziju. Cijelo vrijeme pričamo, ponekad bismo i zastali, ali ne zbog razgovora. On ide brže od nas, konfuzno i izvrsno, tako da primjećujem da me ponekad brka s drugima, sa starijima i mlađima, poznatima i nepoznatima. Ali nemam vremena za čuđenje, razgovor ide dalje i smjenjuju se nova imena. Da, ponekad bismo i zastali, čekajući zeleno na semaforu ili da bi se on čudio tome da je ovdje, da, baš ispred one trgovine, tamo gdje je hrpica tinejdžera, nekada bila banka. Jedino kako mu mogu pomoći jest da kažem: Da, događa se.

A onda smo ipak pronašli bankomat, a potom smo svratili u piceriju kod Talijana. I tamo smo dokrajčili jumbo-pizzu, nekoliko pšeničnih hladnih piva i... – našu zajedničku poznanicu, našu prijateljicu. Spomenuo sam je bio usput, tražeći bankomat, a tada je Š. rekao: Da, ono dražesno stvorenje. – I meni nije preostalo drugo nego da požurim prateći njegove duge korake, da se složim bez oklijevanja: Je, simpatična.

Ali sada uz pivo, kada smo vidjeli da se ipak nismo toliko promijenili u posljednjih deset godina, sve nam se otkrivalo u našem pravom svjetlu, u prigušenoj domaćoj atmosferi jasno su se ocrtavala mila i nemila lica.

Saznao sam da ju je upoznao zapravo godinu dana prije nego sam ja na nju naletio. Doduše u drugačijim prilikama, dakle u drugom gradu. U početku samozatajna, umiljata kao mačka dolazila je k njemu ponekad i dvaput tjedno.

- A što da radim s njom - kaže Š. - Mučila me je tim svojim slikarijama... te hajde s njom u kino. I ja mislio da ću ipak moći. Ali ne ide, vjeruj mi, ima nešto odbojno u njezinim vodenastim očima i muškobanjastoj frizuri. Postala je ponešto i bezobrazna i umišljena, a pitam se na osnovi čega. Ma nije lijepa. A onda, ona je to osjetila, žene to osjete, znaš. I počela me ogovarati, te da sam ovakav, te onakav. Pa počela telefonirati, ja se javim, a ona spusti slušalicu. A to ne volim, znaš. Ma da nije žensko, zadavio bih je. Ali nisam ipak mogao, jest da je kuja, vjeruj mi.

- Vjerujem - složio sam se bez oklijevanja.

I dok smo pretresali moj obračun s njom, otpočela je revolucija. Ulicom je prošlo stotinjak policajaca držeći neprobojne štitnike, s kacigama i spuštenim vizirima. Skupa smo s Talijanom znatizeljno izišli na ulicu. Ništa, samo su bijele kacige policajaca bljeskale zbog ulične rasvjete. Vratili smo se na svoja mjesta i naručili po još dva piva.

- To vam je ovdje nešto poput festivala - objasnio nam je Talijan.

Noćni autobusi ipak nisu vozili ovim dijelom grada, pa smo se pješice uputili svojim kućama. Nekoliko supijanih i ravnodušnih što se tiče revolucije, ipak policijska vozila na svakom križanju, samo jedna jureća kola hitne pomoći. Sve u svemu zapravo mirna noć.

Dan. Probudio sam se prilično kasno i odmah ne gubeći vrijeme na ulicu, treba gledati prvosvibanjsku povorku. Cijelo popodne veselo. U povorci nekoliko generacija: maleni u kolicima, njihovi roditelji i skrbnici, puno tinejdžera i onih koji su dvije-tri godine stariji od njih, usamljeni starci s pokojom značkom na reveru. Ispred i iza povorke policijski džipovi s otvorenim stražnjim vratima tako da se mogu vidjeti policajci kako puše i piju sokove. Vrlo ih rado fotografiraju za novine. Mnogo zastava, revolucija ne smije prestati, do slobode samo revolucijom, uništimo imperijalizam. U pokrajnjim ulicama na desetke policijskih vozila. Veselije je u onim ulicama kroz koje je povorka već prošla. Na jednom trgu okružili smo bubnjara, do njegovih nogu desetak limenki piva koje mu donose simpatizeri i slučajni suputnici revolucije. U malenom parku nekoliko roštilja, lijepo se dimi. Ekipe s lokalne televizije uzima izjave od dviju djevojaka. Mikrofon je velik, ima navlaku sličnu čupavom džemperu. Zapravo, mikrofon izgleda kao pudlica, i po veličini, i po boji, i po kovrčavosti. E, i onda zahvaljujući toj pudlici, opet se sjetih one naše prijateljice od sinoć. Od svih poznatih baš smo na nju naletjeli. Ipak smo pretjerali Š. i ja, ona je samo pudlica.

Na putu za stan opet nailazim na povorku, zapravo jedan dio koji se zadržao na križanju,

njihov prethodnik urla u megafon. Skrećem u pokrajnju ulicu i sve se slabije čuje poziv na... Dolijeće helikopter i njegova me buka prati cijelim putem. Nedaleko od stana policajci provjeravaju djevojku i mladića. Na mene i Turkinju koja gura kolica ne obraćaju pažnju.

Na večernjim vijestima ovako su saželi bilancu gotovo dvodnevne proslave: jedna oplindrana trgovina (zbog toga su večer uoči stupile u akciju bijele kacige), jedna žena udarena bocom u glavu (ali ne na proslavi u mojem kvartu), tridesetak privedenih, nekoliko otrežnjujućih šmrkova, i to je uglavnom sve. Čistači će naravno imati pune ruke posla. Kasno navečer zove i Š. da provjeri je li sve u redu. Gotovo da se osjeća odgovornim za mene.

- I, i - pita me - jesmo li sudjelovali u revoluciji? Obranili republiku?

- Jesmo - odgovorio sam bez oklijevanja.

Iz muzeja

Dragi Nestore, obećao sam si da ću ovaj vikend napokon otići na onaj otočić o kojemu smo toliko pričali posljednji put. Cijeli sam tjedan pogledavao na nebo nadajući se da će subota biti ipak kišovita i da ću na miru moći hodati po muzeju. U četvrtak je bilo vjetrovito i pomalo oblačno, u petak prijepodne palo je nešto kiše. U subotu sam se probudio oko deset, raskrtilo zavjese i zakoračio koliko se to doista može na onih dvadesetak centimetara balkona. Plavo, plavo nebo bez oblačka, samo trag aviona koji se jedva nazire i sunce, sunce koje grije. Ali, obećanje je obećanje, pa makar ga dao i samome sebi. Mogu ti reći, ili kako bi ti često znao reći, moram priznati, isplatilo se ispuniti obećanje. Da, vrlo je interesantno. I naši ovdašnji prijatelji očito su puno putovali i svašta su s tih putovanja donosili. Doduše, nešto su kupili, nešto dobili, a nešto sigurno i odnijeli bez previše pitanja... Nisu naravno samo oni to činili, vjerojatno su to i činili manje od drugih koji su to, dakle, puno više radili. Oni su dakle donosili, bilo bi vjerojatno neprilično reći uvozili, iz egzotičnih zemalja... Dobro, dobro, već čujem tvoje negodovanje. Znam da si se narogušio na to egzotičnih zemalja, ali nisam ja to rekao, oni su to rekli, tj. oni su putovali po tim, je li, lijepim i zanemarenim predjelima, krajolicima daleke prošlosti. Osim toga, znam da češkaš bradu i misliš da opet pretjerujem i da nešto zavitlavam. Mislim da sam baš pogodio riječ - zavitlavam - koju dobro poznaješ i koja dobro opisuje ono što ti sada pišem. Dakle, nisi se toliko narogušio na egzotične zemlje, nego na to da znaš mene, koji kao turist ode u stari muzej, i sada umjesto da je impresioniran svim tim lijepim starim stvarima, taj pojedinac, dakle ja, koji je tvoj prijatelj, muči se s time kako su te stvari uopće dospjele u muzej. Dobro, dobro, Nestore.

Impresioniran sam svakako svime izloženim i načinom na koji su skulpture, kipovi, novčići, medaljoni, mozaici, reljefi, tepisi, knjige, pisani kameni spomenici, dijelovi soba, ostaci prozora i vrata, podnožja hramova i svetišta, visoki stupovi, nečije kosti i lubanje, noževi i vrhovi strijela, oklopi, mjerači vremena, kameni lavovi i drugi poluljudi, minijature i zidovi... - prezentirani. Osim toga, trebam ti reći, moram priznati, i za brojne crteže, makete, dobro napravljene tekstove koji te prate iz prostorije u prostoriju, iz zemlje u zemlju, iz doba u doba davno prije nas i pomažu ti da se snađeš. Lijepo, lijepo, Nestore. Već slušam kako mi objašnjavaš da se ponašam kao nekakav tamo arheolog krijumčarskih putova. A trebao bih znati da bi mnoge umjetnine zauvijek propale da nema takvih muzeja. Dapače, mnoge ne bi nikada ni ugledale svjetlo dana, doslovno bi ostale zatrpane ispod zemlje i ispod stoljeća. Mnoge ne bi ni bile prepoznate kao stvari od bilo kakve vrijednosti i s njihovim ostacima eventualno bi se igrali pastiri i gađali nemirne ovce. Ili, na primjer, sag, zar nije bolje da sada visi na zidu, nego da se po njemu hoda ili da ga trljaju nečije stražnjice. Što bismo onda znali o našoj prošlosti, o čovjekovoj povijesti, što je nama kulturna baština!?

Ostao sam u muzeju gotovo tri sata i od hodanja spao s nogu. Premda postoji i nekoliko klupa na koje umorni turist može sjesti, i premda sam redovito na njima zamišljeno sjedio, umorih se, moj Nestore. Tako sam sjedio i ispred ljubičastih babilonskih vrata sagrađenih oko 580 godina prije Krista i pozorno gledao životinje na njima, i jednu nisam mogao nikako prepoznati, a onda bih opet pomislio, što rade ova babilonska vrata ovdje na sjeveru... Ne, neću više o tome, jer već čujem da odgovaraš na moje pitanje pitanjem: ma što ti radiš pred tim babilonskim vratima sagrađenim oko 580 godina prije Krista?

Dakle, spao sam s nogu kao i službene osobe, promatrači-čuvari, koji se disciplinirano motaju po zadanim im prostorijama muzeja. Ima ih, kako bi rekao moj stric, kao pasa. Dio sam vremena provedenog u muzejima posvetio i njima. Svatko se od njih kreće, kao što uostalom i sam znaš, u svom dijelu muzeja, u ruci drže toki-voki, jednako su obučeni, i muškarci i žene. Motre nas cijelo vrijeme. Osobito u jednoj prostoriji s vrčevima učinio sam se sumnjivim jednom proćelavom gospodinu koji je stoga uvijek bio iza mene. Valjda sam bio sumnjiv zbog košulje u kojoj sam izgledao kao da me je krava žvakala. E sad, kako sam mu mogao objasniti da je tome tako dijelom i zbog vremena, da ne mogu prikriti košulju nikakvom laganom vestom ili džemperom kada je vani tako lijep sunčan dan. Možda sam mogao i reći: Poštovani gospodine, nemam nikakav sprej kojim bih obojio vrč. Ili, nemam čekić kojim bih ga kvrcnuo. Ili, nemam tvrde prste i neću ga čvrknuti. Ili, ne, vjerujte, sigurno ga neću pomaknuti s postolja. Ili, znam da nije jednostavno doći doma, umoran kao pas, i čuti pitanje dobro raspoloženog susjeda vodoinstalatera: jesi li i danas brojio i čuvao

ćupove?

U nekoj bližoj ili daljoj budućnosti vjerojatno će postojati nešto-poput-muzeja u kojima će se pokazivati kako smo se u prošlosti obračunavali s poviješću i pravili muzeje. Neizostavni dio svake povijesti muzeja bit će gomila turista-posjetitelja sa slušalicama na ušima, ili samo s ušima, vodičima, kamerama, fotoaparatom, zgužvanim košuljama, i ta gomila ide gore-dolje, lijevo-desno, ulazi, greškom se tripot vraća na isto mjesto, napokon izlazi, traži i WC, kupuje razglednice, čudi se svemu i nastoji ne ostavljati previše vrijedne stvari u garderobi, jer takva su vremena došla, a osobito ne vrijedne stvari zaključavati u metalnim ormarićima. Osim te gomile, svakako trebaju biti izloženi i muzealci-čuvari. Nositi će ista odijela, ali neke će boljeti leđa, drugi će i na radnom mjestu, dakle u muzeju, gubiti kosu, treći će opet biti nasmiješeni i odmorni jer im je smjena upravo počela. Pojedini čuvari promatrat će pojedince iz gomile, muške ili ženske, s osobitom pozornošću, i to neće činiti samo iz profesionalnih pobuda. O svemu tome treba voditi računa ako se želi izložiti autentični muzej našeg vremena.

Moj Nestore, sigurno se pitaš kako se takve ideje uopće mogu realizirati u tom novom muzejskom životu. Muzej koji želi biti prestižan i poznat sigurno neće izložiti lutke koje će prikazivati posjetitelje i čuvare jer bi to bilo previše banalno i potpuno neautentično. Tada bi, naime, trebalo pisati tekstove i lijepiti ih na lutke. Na primjer, ovaj čuvar voli malo, malo punašnije posjetiteljice, i da su osim toga brinete. Ili, ovaj posjetitelj dolazi iz inozemstva i ništa ne razumije. Ovaj pak dugajlija, kako to lutka zorno pokazuje, razlikuje grčki od rimskog stupa. Ovoj gospođi sve je krasno. A ovaj ovdje, koji sjedi na klupi, uobličen debljom lutkom, ne želi staviti slušalice na vlastite uši jer razmišlja o tome na koliko su neprovjerenih ušiju one bile. Kao što vidiš, Nestore, bilo bi to ipak neprilično. Druga je mogućnost da umjesto lutaka budu angažirani ljudi-roboti, nešto poput androida. Takva je mogućnost tehnički, ali vjerojatno ne i financijski izvediva. Teško je povjerovati da će u budućnosti kultura dobivati više novca iz proračuna. Unatoč obećanjima bit će manje novca. Androidi su jednostavno preskupi, a kultura, dakle i muzeji, odviše su nerentabilni. U takvoj financijskoj nevolji ipak se mogu pronaći i jeftina rješenja, a to ovaj put paradoksalno ipak znači i dobra, a to su ljudi. Oni će dakle biti izloženi kao čuvari i dobivat će za to nekakav honorar. A kada su već izloženi kao čuvari, moraju i preuzeti ulogu čuvara, dakle oni će i čuvati i bit će čuvani. Slično će se riješiti i problem izloženih posjetitelja. Oni će dobivati honorar, a onda kao posjetioци moraju kupiti kartu, poslije i razglednicu, brošuru, vodič, popiti piće s nogu, platiti korištenje WC-a, tako da će svoj honorar brzo potrošiti. Osim tih posjetitelja-izložaka dolaziti će i oni pravi posjetitelji da razgledaju posjetitelje-izložke i tako će i sami postati

ekspoziti. Uskoro se više neće razlikovati posjetitelji-izložci od onih posjetitelja koji su ih došli pogledati. Tako je u današnjim muzejima teško razlikovati kopiju od originala, mnoge su atribucije netočne i sporne, rekonstrukcije prilično nepouzdana.

Eto, moj Nestore, o svemu sam tome razmišljao pijući skupo pivo na platou ispred muzeja.

Dvjesto metara od ulaznih vrata muzeja nalazi se prvi štand s vojničkim kapama i dlakavim šubarama na kojima su pričvršćeni simboli iz vrlo bliske prošlosti. Prodavač, crn i neobrijan, gotovo da je legao ispod štanda da se zaštiti od jarkog sunca. Odmah do njegova nastavlja se niz štandova uz rub mutne rijeke koja okružuje otočić. Prodaju se i zastarjele zastave, uniforme koje sada mogu dobro poslužiti za ribičiju, marame, tanjuri, ploče, žlice, vilice, knjige o junacima i zločincima, poster, namrgođeni portreti, časopisi, zemljovid s ucrtanim državama koje odavno više ne postoje, slike s konjem u propnju, značke, satovi, lažno obiteljsko srebro i zlato, narukvice, porculanski slonovi manji od veličine poljskog miša, đačke knjižice. Uostalom, i sam znaš što se na sličnim mjestima prodaje. Tako sam, Nestore, nakon muzeja prastarih umjetnina prošao muzejom bliske prošlosti čiji se izložci po svaku cijenu žele utrapiti prolazniku. Naime, nikad se ne zna, mogli bi ipak nečemu i poslužiti.

Dovršavam ovo pismo, o danu koji je bio tako dug, u kasnu noć. Mislim da ti nisam spomenuo da u muzeju, na katu, možeš pogledati i kratki film o jednom povijesnom lokalitetu na sjeveru Afrike. U njegovoj blizini nalazi se grad koji je preživio mnoga stoljeća. Snimljeni su njegovi krovovi i kupole. I molitva se diže nad gradom u sparno kasno popodne, a onda prizor s dvojicom mladih kovača. Njihovi udarci odzvanjaju i kada nestane slike, a onda utihnu. Ipak još uvijek čujem te udarce. Slova, riječi koje sada otkucavam, prilično se sporo pojavljuju, prsti su zgrčeni kao da s mukom podižem teški čekić i kao da tome nema kraja, ali onda ga ipak s olakšanjem spuštam na užareno željezo.

Eto, do idućeg muzeja! Tvoj P.

Vrt

Tjedan dana prije negoli ću otići, došao mi je u posjet prijatelj koji živi na sasvim drugom kraju ove zemlje, na njezinim zapadnim granicama. Bio je tri dana i to smo vrijeme dobro iskoristili, osobito uz pivo. Dopala mu se moja garsonijera, a posebno vrt. Stoji tako na balkonu i usput opisuje što vidi. S obzirom na njegov stas, ne mogu od njega ništa vidjeti. Naime, visok je i širok. Da, još moram pripomenuti da lijepo pjeva. Naime, kada spomenem

njegovo ime, onda one (dakle, to isključivo vrijedi za žene) koje ga znaju više slučajno, obično kažu: A, to je onaj što lijepo pjeva. Ipak da se vratim na balkon s kojeg moj prijatelj gleda vrt. Dakle, opisuje mi što vidi, i gotovo da sam zatečen njegovim opisom... Vrt koji treba obrađivati, vrt koji se mijenja s godišnjim dobima. Gotovo da je sve drugačije. Na kraju je uvijek sve drugačije.

ZAJEDNIČKA SOBA

Gospođa Podne

Sjeo sam nakratko s gospođom Podne u TV-dvoranu i ona mi objašnjava da će se ovaj dom zatvoriti najkasnije u proljeće. Zgrada će se prodati i prenamijeniti, možda i srušiti.

- Mi tu ne možemo ništa - kaže to takvim tonom kao da opravdava i sebe i mene što to ne možemo spriječiti.

- Iako to oni gore za međunarodnu suradnju znaju, i dalje mi šalju ljude. Jučer jedan Korejac, a danas vi.

Potom odlazimo na međukat, otključava vrata 11 i pokazuje mi apartman: hodnik, WC s kupaonicom, soba s minikuhinjom i balkon. Izgleda jedno i podnošljivo. Stigao sam dakle u grad oko 10 sati i taksijem se uputio do ovoga doma u kojem mi je osiguran smještaj prvih nekoliko mjeseci. Zbog zatvaranja doma gđa Podne savjetuje mi da što je moguće prije pronađem neki drugi smještaj. Predlaže mi ljubazno da odemo pogledati stan njezina sina koji je u blizini.

- Samo ako vi želite - kaže mi nenametljivo nakon što mi je objasnila da je taj stan veći, s televizorom i telefonom, a cijena je potpuno ista kao ovdje u domu.

Prijedlog je sasvim u redu, ali se ipak premišljam, hodam amo-tamo po sobi s minikuhinjom, tj. dva koraka lijevo, korak desno. Gospođa strpljivo čeka, drži pregršt ključeva u ruci i s njima uopće ne zveckta. Obučena je u trenirku, na nogama šlape za po doma. Ovdje radi, što će mi tek poslije postati jasno, i kao upraviteljica, i kao čistačica, i kao blagajnica. Da, kad se prevede njezino prezime, jasno je kao sunce da se žena preziva Podne i ja tu ne mogu ništa učiniti.

Razborito odlučujem da idemo pogledati stan. Sjedamo u njezin auto i nakon tri-četiri minute već smo stigli. Stan je u prizemlju, sasvim u razini zemlje. Sve mi je to bilo jasno čim smo ušli u zgradu i glavnim hodnikom krenuli prema vratima stana. Sve što je gđa Podne rekla točno je. Jedino nisu spomenuti detalji da stan na primjer zaudara na vlagu i da bih se trebao tuširati u nečemu što sliči nešto većem sudoperu. Mislim da bi mi se u ušima počela skupljati mahovina da ovdje proboravim samo nekoliko dana. Zbog niza građevinskih zahvata najtočnije bi bilo ovaj stan opisati kao vrlo komforan staklenik za čuvanje cvijeća,

skupog bicikla, televizora i telefonskog aparata preko zime. To je bajta, rekao bi prvi susjed mojih roditelja. Kada sam objasnio da bih se ipak vratio, gospođa Podne je rekla: O, lijepo, lijepo, samo kako vi želite – zvučala je vrlo zadovoljno, pa sam pomislio da me nije dobro razumjela. Kad smo se vraćali, rekla je s ne malo sjete kako je u onom stanu godinu dana živio jedan Japanac. Vrlo simpatičan crnokosi mladić, zubar, a odselio se prije mjesec dana. Dok sam raspremao stvari u apartmanu broj 11, sjetio sam se toga „crnokosog“ Japanca i nešto me probolo. Valjda je živ i čitav, a možda leži bolestan, čak i iskusni liječnici vrte glavom u nevjerici, da tako brzo...

Bljedoliki

Tako je otprilike počeo boravak u domu u kojem sam proveo nepuna dva mjeseca, kasnu jesen i početak zime. Zgrada je smještena u rezidencijalnom dijelu grada, na jednom od brežuljaka koji okružuju dio grada s lijeve strane rijeke. Kada bi bilo lijepo vrijeme, a te kasne jeseni padala je kiša neuobičajeno rijetko, šetao bih kvartom, mirnim ulicama bez puno prolaznika i s malo prometa. U blizini nije bilo trgovina, restorana, samo velike privatne kuće i psi čuvari. Zgrada s dvadesetak skromnih apartmana kao da je greškom bila u kvartu i gotovo da je normalno što je treba ukloniti. Boravak u apartmanu 11 sveo sam na spavanje i obavljanje kupaonskih stvari. Jednom sam skuhao čaj i umalo zapalio kuhinjsku krpu koju sam ostavio na malenom štednjaku. Ponekad bih navečer na desetak minuta otišao u TV-dvoranu gdje bih redovito zatjecao jednoga postarijeg gospodina. Sjedio je nepomično, poput Indijanca, više sam zurio u njegova leđa i glavu nego u televizor čekajući da se nešto dogodi s njegovim tijelom. Jedini dokaz da je živ bilo je to što je s vremena na vrijeme pritisnuo dugme na daljinskom i promijenio program. Bio sam jedan od rijetkih bljedolikih gostiju-stanara. Moja prva susjeda s lijeve strane bila je Azijatkinja. Nedjeljom bih u svojoj sobi besplatno slušao njezino prijedodnevno muziciranje na violini, čelu ili nečemu takvom iako bih radije da sam mogao dobro umotan u deku mirno spavati. Tanki su zidovi propusni za zvuk, još gore za hladnoću, pa sam zbog toga prije spavanja navlačio čarape. Jedno sam se jutro probudio s osjećajem da me je otukao mraz. Šuma nedaleko od doma bila je sva bijela. Onaj isti prvi susjed mojih roditelja rekao bi: Noćas je zeko tražio svoju mamu. Jedno od pravila domskog života bilo je da nema tuširanja poslije 10 navečer i prije 7 ujutro. Opet su krivi tanki zidovi. Cifrastim rukopisom gđa Podne ispisala je upozorenje i zaljepila ga na vrata malene portirnice u kojoj je smješten telefon koji suludo guta kovanice. Gospođu Podne viđao bih rijetko. Ljubazno nasmiješena pitala bi uvijek isto: odakle sam. Kada bih

odgovorio, samo bi rekla: O, lijepo, lijepo. U dva navrata nosio sam joj stanarinu. Živi u lijevom krilu zgrade, u prizemlju. Stan je prenatrpan stvarima, a u hodniku su već pripremljene kutije za selidbu. Tražio sam na zidu sliku sina, no samo gobleni i gobleni. Bilježim još da je kat ispod mene bila i Hanna. Ona je nepatvorena bljedolika. Jednom me je pozvala na večericu. Sjedili smo tako za stolom, jedno nasuprot drugom u sobi sa slabom rasvjetom. Jeo sam neumjereno sendviče s krastavcima, umjereno pio vino i gledao njezino blijedo lice koje me je nepogrešivo podsjećalo na lice koludrice koja iz ne znam kojih sve razloga nikako da izađe na svjetlo dana.

Preko puta muzeja

Već nekoliko tjedana započinjem s pisanjem pisma. Sjedim u sobi koju zovemo *zajednička* i cijelo jutro radim na tome, započinjem s pisanjem pisma. Gledam na veliku staklenu zgradu smještenu točno preko puta, dijeli me od nje nekakvih dvadesetak metara. U njezinu prizemlju, na prvom i drugom katu, smješten je muzej o računanju, mislim da ga se može tako opisati. U njemu se pokazuje kako se nekoć računalo i kako se sada računa. Sa svoga stolca dobro vidim izložene sprave za računanje, osobito one u prizemlju, i prodavačicu karata. Danas gotovo da se i ne može nikoga vidjeti kako hoda od sprave do sprave, od naprava s pomičnim kuglicama do kompjutera. Tik do ulaza nezanimljiva prodavačica lista nekakvu brošuru, pa mi ne preostaje ništa drugo nego da se nevoljko vratim onamo gdje već jesam, u sobu. Ustajem i lagano pritvaram prozor, iz čiste navike malo navučem zavjesu, kao da nešto popravljam i spremam. Pa kad sam već na nogama, napravim i pet-šest koraka po sobi prenatrpanoj knjigama i električnim kabelima. U njoj su, dakle, i tri stola složena tako da čine jedan vrlo veliki stol, tri drvena stolca i jedan aluminijski s naslonom od lažne kože, rasklimani drveni ormar, tri otvorene police, i svaka je od njih viša od dva metra, dva kompjutera, jedan kazetofon, jedan mrtav monitor na podu, kanta za smeće, neupotrebljiva vješalica za ostavljanje kaputa. Na jednom se stolu stalno nalazi šareni tanjurić koji je nekoć bio dio servisa za kavu, a na njemu se vrlo često pronalaze čokoladice slične čokoladicama *životinjsko carstvo*, slične i po svojoj veličini i po nacrtanim žirafama, zečevima, krokodilima itd. Taj stol nije moj, no to ne znači da ja ne jedem životinjice. Na drugom se stolu uvijek nalazi termosica, nekad puna nekad prazna, i dvije keramičke, lijepo obojene šalice za čaj čiji su rubovi, s masnotamnim naslagama, sad već vjerojatno teško operivi. Iz njih se, ali to čine samo oni koji to jako vole, pije čaj i ljeti i zimi. Na trećem stolu ne nalazi se ništa specifično po čemu se može razlikovati od prvog i drugog stola. Jednolično i jednostavno

sjedim za njim, obično gledam u kompjutor i surfam po internetu. No s obzirom na to da se u posljednja dva tjedna intenziviralo moje započinjanje pisanja pisma, sada to činim i češće i upornije. Dakle, napravio sam nekoliko koraka po sobi, provjerio tanjurić sa životinjama i odabrao slonića, zatim pogledao na drugi stol na kojem je upadljivo, točno na sredini, još u petak tajnica ostavila papir za Čeha s molbom da joj se, za potrebe jednog export-import poduzeća, prevede: *high quality meat*. Kako mogu primijetiti, papir je nedirnut, meso neprevedeno: *high quality meat*. Čudno, pitam se. Pa gdje je Čeh? Da mu se nije nešto dogodilo?! Lagano uznemiren pogledam na policu, na njegov prazan stolac, pa opet na stol, otvorim razdrmanu ladicu. Prazna je, samo jedan crveni debeli flomaster i ugušena stara muha. Uzmem je i stavim na papir, točno na riječ *meat*, tako da znam, da se mogu uvjeriti, da mogu provjeriti je li dolazio ili nije dolazio. Vratim se na svoje mjesto, potpuno koncentriran na sve povoljne okolnosti koje mi omogućuju da započnem s pisanjem pisma. Sâm u sobi! I upravo kad sam htio spustiti kažiprst na slovo *d*, začujem žamor i ciku. Djeca!! Gomila đaka s teškim torbama na ramenima. Natiskuju se preko puta moga prozora, nedaleko od ulaza u muzej, nestrpljivo se pripremaju da zajednički prijeđu ulicu.

- Tišina, tišina - smiruje ih učiteljica - čekajte da se upali zeleno svjetlo. Gledam zatim kako se njezina ruka podiže, kako se ruka ponad dječjih glava ritmički kreće, pomiče lijevo-desno. Gledam kako ruka broji.

Rodendan

Jučerašnji dan bio je osobito zanimljiv i uspješan. Nakon preseljenja iz apartmana u stan trebalo je kupiti neke stvari. Ustao ujutro ranije, u velikoj robnoj kući pronašao četku za WC i jednu lijepu stolnu lampu boje mesinga, sve to strpao u torbu, pa veselo produžio na posao. A tamo iznenađenje. Dolazi u sobu Maric, sve troje tu, da potpišemo čestitku šefu za rođendan. Ne mogoh se suspregnuti pa rekoh: O, baš pažljivo... No to nije sve, opet dolazi narečeni da idemo glavom i bradom čestitati šefu u 11 sati. Smješamo se Čeh i ja... Idemo na čestitke. Maric, Dmitrij zvan Mitja, tajnica i nas troje. Hanna je zbunjena, ali vrlo snalazljivo biće. Naime, prije negoli ćemo pokucati na vrata, Maric joj objasni da ona kao dama treba predati dar i reći koju... I tako Hanna preda dar čudnog izgleda, upakiran kao da ga je zamotavalo dijete od sedam godina, i održa dugu, dugu zdravicu na svome materinskom jeziku. Svi stojimo dok ona govori, a šef se samo milo smješka, a na glavi ondulirana frizura. Mi ostali šutimo, ona je sve rekla umjesto nas, pa posjedasmo u malu predsobu iz koje se inače ulazi u šefov ured. Ponudio nas je bombonijerom. Samo Čeh i ja

nismo uzeli ni jednu čokoladicu, već nam je valjda prisjelo ono Hannino životinjsko carstvo. Sjedili smo dvadesetak minuta, priča šef da ga raduju čestitke, ali da ga opet ne raduje to što se gomilaju godine. Ponovio je nekoliko puta: *carpe diem! carpe diem!* Poslije svega pita me Hanna nasamo jesam li dao Maricu dva i pol eura. Naime, toliko su svi priložili. Pitam je li i Čeh nešto dao, ona kaže da nema pojma. Onda rekoh suho: Nisam. I dodam: Ma je li to za frizuru?

Ona me povlači za rukav i provjerava jesu li vrata zatvorena. Smijucka se sva zacrvenjena: E, stvarno, nikada ga nisam vidjela s takvom frizurom.

Po povratku u stan lijepo sam instalirao četku za WC i namjestio lampu, zavrnuo žarulju, i spavao sve do sedam navečer.

Vegetarijanski ručak

Objasnila mi je prijateljica preko telefona kako se može brzo napraviti jedan dobar ručak. Kupi se juha u vrećici, i to je vrlo jednostavno. Najmanje je problema s proljetnom juhom. Sipaj u kipuću vodu, miješaj, čas posla. Inače i druge gotove stvari nisu tako loše za one koji se teže snalaze u kuhinji. Jedino treba pogledati prije kupovine što piše na vrećici. Naime, treba izbjegavati kancerogene sastojke. Piši, piši – govori mi ona. Jako su ti opasni E123 i E110, ima ih u gumenim bombonima, čokoladnim bombonima, *haribo* je posebno opasan. Trebam paziti i na šlag u plastičnim posudicama. Kažem da šlag ionako ne jedem, ali nema veze, trebam paziti. Dalje, govori mi, ni za živu glavu smrznutu ribu marke *iglo*, svašta se stavlja i u vrhnje za kuhanje, topljene sireve za mazanje, puding od vanilije. Onda nastavljamo dalje s mojim ručkom. Na redu je salata. Da, salata također nije problem: luk, paprika, paradajz. Lijepo se to izreže, pa u zdjelu, malo ulja, ako se ima, onda najbolje maslinovog, malo octa, ako se ima, onda najbolje jabučnog, nekoliko zrnaca soli, ma to je čas posla. Dobar ručak znači da trebaš i komad mesa? Čvarci i druge stvari iz djetinjstva? E onda, nema problema, jedi meso. Najbolje mi je da kupim filete, ima ih svaki supermarket, i to panirane pureće. Ali opet pazi na one *eove*. Rekla mi je da ih odmah onako smrznute trebam ubaciti u vrelo ulje. U početku smanjiti plin, a onda pojačati. Sve u svemu, evo pohanih purećih fileta boje zlata za samo sedam-osam minuta. Moraš ih samo dvaput okrenuti. Lako mi je bilo slijediti njezine pouzdane upute. Prvo salata, pa nekancerogena jednostavna proljetna juha za četiri tanjura, što znači dva za ručak i dva za večeru, a potom prženje. I trajalo je sedam-osam minuta, ali sam dobio čudnu kombinaciju: izvana ugarak, a

iznutra sirovo odmrznuto meso. Osim toga, ulje je toliko prskalo da sam zamazao pola kuhinje, dim, otvaraj prozor. Ali, zato je bila dobra salata i juha bez dosad poznatih kancerogenih sastojaka. Jednostavno rečeno, pravi vegetarijanski ručak.

Doktor Frank

Gotovo je cijeli ponedjeljak prošao u znaku Goethea. Dakle, redovito se ponedjeljkom ujutro, dok sam još pospan i dok ne mogu prežaliti što je uopće i započinjao vikend kad već traje tako kratko, pojavljuje dobrodržeći pedesetpetogodišnjak vrlo zainteresiran za učenje jezika. Razlozi zbog kojih uči hrvatski navodno su poslovne naravi, uvozno-izvozni, no u svakom slučaju jedan je od onih rijetkih koji pokazuju toliku motivaciju i disciplinu. Izuzetak je i zbog toga što ga ne oslovljavam prezimenom, nego ga prisno i jednostavno zovem imenom – Frank, tj. Doktor Frank.

– Čemu Goethe – pita me bez bilo kakvoga posebnog uvoda i marljivo iz torbe vadi dvotomni rječnik, gramatičicu, papire i bilježnicu na kojoj je sitnim slovima napisano *Vokabular*. Sjedimo svakog ponedjeljka u kavani nedaleko od muzeja, što znači i nedaleko od zelenkaste zgrade u kojoj se nalazi ona *zajednička soba*. Obično naporno komuniciramo 90 minuta, pijemo nešto što nazivaju kavom, i sve to skupa zove se *držanje privatnih sati*, doduše na javnom mjestu. Frank, Doktor Frank vrlo je obrazovan, diplomirao je političke znanosti, klasičnu glazbu i francuski, no nikako ne može npr. čuti neke moje napola progutane glasove i prihvatiti da su, eto recimo, *smrt* i *ljubav* ženskog roda. Uglavnom ponavljam, ponavljam, sričem, slovкам. Gotovo da me boli čeljust od uzastopnih pokušaja da prerazumljivo izgovaram riječi i rečenice. On me promatra ponešto zbunjen, napeto zainteresiran za kretnje moga jezika i zbivanja u usnoj šupljini. Tako je to kad se uči divlji jezik, vrlo neobuzdan s toliko glasovnih promjena, nerijetko ga tješim. On tada zakima glavom, da, to je viša sila, sudbinske stvari, slaže se u potpunosti sa mnom da ni ja ni on nismo krivi. Nakon tog kimanja obično se nagne prema meni kao kad se pacijent u teškim neprilikama nagne prema liječniku da bi mu povjerio svoju najveću bolesnu tajnu. Pritom je onaj prvi na rubu očaja, a drugom je najvažnija stvar da se po svaku cijenu zadrži nužan higijenski razmak.

– Znae – iskren je Doktor Frank, i nagnut – ja sve zaboravljam, stalno učim i još više zaboravljam.

– Tako dakle, ma nemojte... – govorim polako i izražajno, proizvodim glasove tako da mi

bride usnice, kao da pušem mjehuriće od sapunice, kao da do iznemoglosti ponavljam dječju pomirbenu pjesmicu *mir mir mir nitko nije kriv - ava ava ava nitko nije krava*. Potpuno sam unezvjeran zbog načina na koji govorim i zbog blizine njegove glave. Sve se to ponavlja s manje ili više varijacija gotovo svakog ponedjeljka. Ali ovo se jutro Frank prvo obrušio na Goethea.

- Čemu Goethe - pita me na svome jeziku, ali ne očekuje nikakav odgovor, kao da je samo došao s nekim podijeliti svoju brigu. Da, podijeljena briga uvijek je manja briga. Vadi iz torbe još jednu kopiju, jednu priču koju sam mu dao za lektiru. Cijela je stranica strpljivo iščrčkana, iznad svakog retka, i na lijevoj i na desnoj margini, ispisan je prijevod nepoznatih riječi. Pokazuje mi rečenicu: „Ako je adresa gladna...”

- Oprostite - pita me u nevjerici - ali kako adresa može biti gladna, to je nemoguće! I što to znači *ako je*, kad nikada nije i ne može biti gladna. Pa nije *adresa* poštar ili pas da bi bila gladna!

- Znae, Doktore Frank - pokušavam da ga ne naljutim - to nije jednostavno. Spomenuli ste i Goethea, pa način na koji ste to povezali, mislim gladnu adresu i njega, da, to je vrlo zanimljivo. Samo... Kakve to veze ima...

- Pa vi me ne razumijete - prekida me odlučno Frank i nastavlja objašnjavati. - Goethe, čemu Goethe, to je opće pitanje. A ova priča koju ste mi dali, to je pojedinačno pitanje. Bio sam kod vas na moru i nitko ne govori da je adresa gladna. Zato ne bih više čitao nikakve priče, to su sve same fantazije i u njima nekakva filozofska pitanja. Ako mi se pokvari auto kod vas, što ja mogu reći. Ništa! Odsada, molim, hoću samo korisne i normalne riječi, onako kako ljudi govore. Nikakve fantazije! Evo, recite mi, kako da objasnim da se probušila guma na autu?

- Znae, Doktore Frank - pokušavam malo razlabaviti situaciju - to nije jednostavno. Ja naime nemam auto, ali... da sam na vašem mjestu... negdje na cesti kojom se putuje na more, na početku kilometarske kolone samo bih... pokazao rukom... na probušenu gumu. To je nekako najjednostavnije i najbrže.

Gleda me moj Frank u potpunoj nevjerici, kao da gleda automehaničara koji mu je upravo strpljivo, ali i ravnodušno objasnio da ne zna promijeniti gumu, a iza njih automobili okrutno trube na ljetnom suncu, urlaju vozači da mu majku, da mu sve po...

I onda se sve opet vraća u kolotečinu našeg ponedjeljka. Po isteku devedeset minuta

pozivamo konobara, onda nas on pita plaćamo li odvojeno ili zajedno. Doktor Frank kaže razborito: odvojeno. Zatim svatko ritualno vadi svoj sitniš. Da, dug račun i čista ljubav. Dok trpa kovanice u novčanik, konobar nam još zaželi lijep ostatak dana. O, da, preda mnom je dug dan. Frank i ja zastanemo još na trenutak ispred kavane. Prije negoli ću pretrčati ulicu, Doktoru Franku obećam sasvim ozbiljno, treba naime pod hitno vratiti poljuljano povjerenje kod klijenta, da ću mu ubuduće davati samo normalne i korisne tekstove. Nikakve fantazije, neće biti nikakvih gladnih adresa. Samo da vuk bude sit i ovce na broju.

Goethe

Preskačem po dvije stube dok se penjem na drugi kat. To je nešto poput jutarnje gimnastike nakon sat i pol vremena provedenih u kavani s Doktorom Frankom. U *zajedničkoj sobi* već je okupljeno društvo. Čeh, Hanna i naš kolega iz druge sobe Mateo. Debeli zastori navučeni su na prozore i kroz njih tek slabašno prodire svjetlost ranog prijepodneva, pa zbog toga neracionalno gori žarulja. Upao sam u raspravu. Na jednoj je strani Hanna, gricka svoje životinjsko carstvo, a na drugoj je strani Mateo, sjedi za mojim stolom. Dakle, pvela se rasprava o dva pitanja koja su se neobično ispreplela: čemu služe ocjene u školi i što sve mora znati pravi boss. Hanna dokazuje da su ocjene važne jer da su one pokretačka, mobilizatorska snaga bez koje nema motivacije, a dobro se zna da bez motivacije nema ni uspjeha, a neuspjeh ne vodi ničemu. A što se tiče bossa, svaki pravi boss mora znati što rade njegovi podređeni, osim toga, pravi je boss uvijek uzor, tvrdi Hanna. Mateo je pred penzijom, dakle prilično stariji od Hanne i tog mu je posla puna kapa, ma došla voda do grla. Sa svojim šefom je, a rade praktično na istom katu već 30 godina, strogo i beskompromisno na Vi. Treba izdržati tolike godine. Nema tu nikakvog popuštanja ili bilo kakve, pa i lažne, intimnosti. Tako da je potpuno jasno da mu se na sve ono što kaže Hanna jednostavno bljuje i bljuje. No s obzirom na to da je on ipak jedan uglađeni gospodin, vjerojatno mu se samo lagano povraća. Valjda je to tako. Pristojno pušta Hannu da govori, a onda daje kontraargumente pozivajući se na svoje iskustvo. Ipak se svi ti argumenti mogu svesti samo na to da je nekada bilo bolje. A gdje je Čeh u ne previše uzburkanoj raspravi? Mirno gleda njih dvoje, mene kako stojim naslonjen na ormar tik do vrata, i lupka kvrgavim palcem po stolu. Hanna je jedno domaće stvorenje, pojasnio mi je već nekoliko puta Čeh. Po cijele dane sjedi u školi. I kad je vani kiša i kad je sunce. Nikako se ne da nagovoriti da ode u šumu. Sjedi za svojim stolom i tipka pričiice iz junačke zavičajne povijesti. O vitezovima i ružama, o izgubljenoj zemlji i djevicama, o krumpirima i motikama. E da... to su napregnuća i

postignuća. Ona ti je jedno, dragi moj, pitomo domaće stvorenje s niske prečke.

- Hanna - kaže iznenada Čeh i uperi onaj kvrgavi palac prema njoj - baš bih požderao jednu tvoju čokoladicu!

I ne čekajući da ga Hanna pristojno ponudi, napola ustane sa stolca i onakav sav koščat i dug lagano se protegne preko kompjutera i zgrabi tri životinje. I vrati se u sjedeći položaj sa slavodobitnim smiješkom, ah, ah.

Za cijelo vrijeme te neravnopravne borbe gori žarulja u *zajedničkoj sobi*. Njezini su svi prozori okrenuti prema jugoistoku, vani se sunce približava podnevu, a na prozore su navučeni debeli zeleni zastori.

- Možda da sunce unese više svjetla u našu raspravu - kaže konstruktivno Mateo i ustaje da bi razmaknuo zastore.

Ali ne ide to lako, treba ih dva-tri puta čvrsto povući, lijevo-desno, gore nešto zapinje, tresu se zastori...

- Eh, pa što vi imate prašine... - čudi se naš kolega iz susjedne sobe i odmah briše ruke vlažnom maramicom.

- E da, tako je to kad se hoće *više svjetla*, uvijek netko nastrada - odgovaram neskromno ushićen svojom domišljatošću. O hvala ti, Doktore Frank, hvala ti na Goetheu i svim gladnim adresama. Častim te kavom svakog ponedjeljka do kraja svijeta!

- Tako dakle, mladiću, izvoli lijepo onda sjesti na svoje mjesto - pokazuje mi ispražnjeni stolac za mojim radnim stolom. - Kada mladi sve znaju, stari mogu ići - smješka se Mateo i zastaje kod vrata.

- Nije rekao *mehr licht* nego *mehr nicht*, tvrde neki - javlja se Čeh. - Što hoće reći da mu je bilo dosta. Ljudi, ma pustite me da umrem, dakle - više ne.

- Da, to mogu potpuno razumjeti ako je tako dugo umirao u naslonjaču. To sigurno nije previše udobno.

- Moguće je, moguće - povlađuje mi Čeh - da mu je naslonjač bio neudoban. Ali nisam previše u to uvjeren, sigurno je naslonjač bio od plemenitog drveta, a morala se za pjesnika naći i topla dekica, udoban jastuk.

- Moguće je i to - povlađujem ja Čehu - vrag su ti naslonjači. Izgleda da je u devetnaestom stoljeću naslonjač bio vrlo popularno mjesto za umiranje, doduše samo slavnih i bogatih ljudi. Naime, ne postoje pisana svjedočanstva da je u naslonjačima umirao običan neuk narod. Da se bilježila smrt običnih, i to bi već bilo nešto. Pa još da se bilježi je li to bilo u naslonjaču, na krevetu, na polju ili na sjeniku - taman posla. Čitam neki dan u novinama da je američki predsjednik Grant na hladnoj terasi svoje drvene kuće umotan u šal pisao memoare. I gdje se ljuljuškao? Pa valjda u naslonjaču! I što je još radio dok je pisao i dok se ljuljuškao - umirao!

- I što iz sveg toga možemo zaključiti? - fino mi servira Čeh da poentiram.

- Da je naslonjač bio vrlo udoban... Jer u suprotnom ne bi predsjednik na njemu mogao pisati svoje memoare. A svi znamo da su memoari dugi, je li tako Hanna?!

- Osim o kvaliteti naslonjača - javlja se moj mili Čeh - možemo pretpostavljati... Kao prvo: Grant je imao buran život, jer da bi se pisali memoari, trebalo bi imati štofa za tako nešto. Pustolov, vojnik i predsjednik. Dug život na paklenom Jugu...

- A što tebi znači dug život? - prekida ga Mateo neobično osjetljiv kad se život mjeri godinama.

- Da, kako se uzme... - češka se Čeh po glavi, što bi trebalo značiti da će se i on jednom suočiti s tim teškim pitanjem, ali sad eto nema vremena, pa nastavlja koncentrirano brijati o Grantu.

- Kao drugo, možemo zaključiti da je Grant dugo umirao, jer kažu da je napisao čitave memoare dok je umirao. A za to, kao što znamo, treba vremena, je li tako Hanna?! Ne treba nas zbuniti to što je d-u-g-o umirao, to samo znači da je ž-i-v-i-o, da se život nešto otegao pri kraju.

- Što se tiče posljednjih riječi, navodno postoje različite teorije?! - pitam Čeha ustreptao od želje za spoznajom.

- E, kod ratnika i revolucionara uvijek su iste riječi... Ali kod našeg pjesnika... E, tu ima ozbiljnih teorija. Dakako - uživio se u svoju ulogu Čeh, pa još jedanput s punom ozbiljnošću ponovi - dakako. Jedni smatraju da se stari pjesnik obratio kćerkici svoje snahe, dakle svojoj unuci, spominjao je šapice! Međutim, za nas je u svakom slučaju od brojnih teorija zanimljivije to da je te iste godine kada pjesnik umire otkrivena šibica. Zbog toga bismo

trebali prihvatiti bez tračka sumnje da je umro s riječima na usnama – *mehr licht*. To je vrlo kratko i lijepo zvuči, nekako proročanski. Drvce s crvenkastom glavom, jedan potez po hrapavoj površini i – vatrica, svjetlo!

– Šibica! – kažem zadržano.

– Da, šibica, upaljač dolazi kasnije – odgovori samozadovoljno Čeh i zapilji se potom u Hannu.

– Hanna, ti... mislim, znaš o kojem pjesniku govorimo?!? To se često javlja u križaljka i u kvizovima, baš jučer na primjer u „milijunašu“...!

– Ma vi ste obični idioti – odgovori Hanna bez imalo oklijevanja, s malo rumenila u licu, ustane, zanjiše se i u dva odlučna koraka domogne se vrata na kojima stoji mrtav-hladan Mateo.

– Ma poljubite me u dupe! – reče Hanna i iziđe ne zatvorivši vrata.

– E, mladići moji... – započne Mateo polako i obzirno – to se zove načitano i obrazovano! I to vam je također Goethe, „Götz von Berlichingen“, ako niste znali. Može s *poljubite me* ili još bolje i preciznije s *poližite mi*. Pa... kako vam drago – dotuče nas Mateo, ugasi svjetlo u pol bijela dana i za sobom mirno zatvori vrata.

Od porculana

Na glavnoj stanici kroz koju prolaze gotovo svi gradski autobusi sretnem Čeha. Zove me doma na pivo, „čisto spontano“. Ne vozimo se istim busom, pa mi to nije usput, ali me uvjerava da ništa ne brinem, idemo na češko pivo. Čeh je unajmio stan u privatnoj kući, u prizemlju, dvije velike lijepe sobe, kuhinja posebno, kupaonica, ostava, hodnik. Sve je namješteno, cijena prihvatljiva. Gazdarica koja živi iznad pristojna je žena, neudana, priča mi Čeh i odjednom zamaše rukama kao da će poletjeti, naime gazdarica se bavi kanarincima. Kada je došao ovamo, stanovao je kao i ja u onome istome rezidencijalnom naselju, ali ne u domu tako da nije upoznao gospođu Podne. Objašnjava mi da je živio nedaleko od groblja koje je smješteno uz samu cestu. Sjećam se toga groblja, naravno. Onda zajedno utvrđujemo da je živio točno u onoj kući ispred koje se nalazi telefonska govornica. Iza te kuće nalazi se lijep vrt, a u tom vrtu kućica za goste i u njoj je živio Čeh. Kaže mi da je bio vrlo zadovoljan u vrtu s desetak vrtnih patuljaka. Patuljci su vrlo popularni, niču kao gljive poslije kiše. Ovdje

je već godinu dana s familijom, u prizemlju ove kuće, u naselju čiji je zaštitni znak magarac, pa nas zato u dnevnoj sobi, u kojoj sjedimo, sa zida gleda umorni sivi magarac. Prave su životinje, maše Čeh krilima, gore s gazdaricom. Pivo je stvarno dobro, pije se, jedno pa drugo. Nakon pola sata dolazi i žena s djevojčicama. Jedna već ide u školu, a malena je stalno s mamom i tatom. Da, s njim kada nije na poslu. Ona je kućni ljubimac. Simpatična familija. Ona nam manja djevojčica sramežljivo, a i ponosno, pokazuje majicu i hlače koje su upravo kupljene. Poslije mi sva radosna donosi krokodila, crnu panteru, medu i zmiju koja se zove Baobao. Sve to uredno redam po stolu. Eva, tako se zove žena, pita jesmo li gladni. Četiri su sata popodne i ja kao pridruženi član ručam s četveročlanom obitelji. Prije toga došlo je do manjeg incidenta kada je trebalo maknuti zmiju koja se zove Baobao, medu, crnu panteru i krokodila sa stola. Rasplakala se malena od ljutine. Nitko se zbog toga naravno ne uzbuđuje. Mama je ipak upozorila stariju kćer da se ne treba smijati mlađoj sestri. Može, ali samo malo, napomenuo je smrtno neozbiljno tata Čeh. Objasnio mi je različite strategije u malim kućnim borbama uz čiju bi se pomoć svi trebali osjećati istodobno i pobjednicima i pobijeđenima. Eva je kimanjem glave odobravalala strategije, ali ipak joj na kraju nije bilo jasno zašto njezin muž tako bezvoljno navlači usisivač po stanu kao nepopravljivi gubitnik, kad je on strateški gledano zapravo rođeni pobjednik. Da, nije planuo moj Čeh, a njezin muž. Naime, riječ je samo o interpretaciji odnosa između njega i kućnih stvari. Možda se taktički potezi ponekad pogrešno razumiju, strategija ostaje ista. Stvarno, možda je tako. Vrijeme je da idem. Eva mi dobronamjerno i nenametljivo, valjda da se ne uvrijedim, predlaže da ponesem neko posuđe. Kakvo posuđe? Porculansko? Sliježem ramenima, ništa mi nije jasno, a i ne znam što bih s njim. Gazdarica je naime još jutros ostavila u hodniku kartonsku kutiju s posuđem. Njoj ne treba, Česi imaju sve, šteta je da se baci, a ovdje se neprestano nešto baca. Daj, pogledaj posuđe, stvarno ti može trebati, uvjeravao me Čeh, vozim te kući bez problema. Vadimo posuđe iz kutije, odmotavamo papir i slažemo na stol pod budnim okom dviju djevojčica. Stvarno ne znam što bih sa svim time, četiri tanjura, plitka i duboka, isto toliko zdjelica za salatu. Prepoznajem i soljenku, dva smiješna slonića koji su pasent s držačem za svijeću. Okrećem u rukama još dvije-tri nerazpoznatljive stvari. Sve izgleda malo kičasto, ali vrlo dobro očuvano, gotovo da nije ni korišteno. Sve je to od kvalitetnog porculana, govore mi kao trgovački putnici. Iskreno rečeno, da nije Eve, ne bih to ni uzeo, ali pouzdajem se u njezinu procjenu što treba biti u jednoj normalnoj kuhinji. Motamo u papir i vraćamo to sve nazad u kutiju. Dobro da nismo ništa razbili. Velikodušno sloniće poklanjam djevojčicama. Eto vidiš, vraća se Čeh kućnim strategijama, oba su potpuno ista i onda nema nikakvih problema. Vani pljušti kiša i trčimo tih dvadesetak metara do škode, umalo mi nije ispala kutija. Vozimo se petnaestak minuta. Škoda staje na parkiralištu, otvara

mi Čeh vrata. Ne da mu se gore do stana, neki drugi put, kaže. Opet trčim po kiši do ulaza s kutijama. Neobično popodne, mislim dok sušim kosu i gledam kutiju u kojoj je posuđe umotano u novinski papir. U stanu se nalazi vrlo malo stvari, u kuhinji osobito. Možda mi i zbog toga porculansko posuđe odjednom počinje pričinjavati neobično zadovoljstvo. Kao da sam donio nešto čiju vrijednost shvaćam tek naknadno. Zapravo mi je cijela ta priča s češkom obitelji baš vesela. Gledam kroz prozor na cestu, kiša i dalje jako pada. Nakon nekog vremena zvoni telefon. Čuj, kaže mi Čeh, došlo je do male greške. Je li posuđe još uvijek kod tebe? Naime, žena je pogrešno razumjela gazdaricu. Naime, ona govori kao da je kanarinac, kreštavo, a još i u dijalektu, pa je Eva ne razumije uvijek najbolje. Kutiju s posuđem trebalo je spremiti kod njih u ostavu jer gazdarica gore više nema mjesta, sve zauzeli kanarinci. Čim smo mi otišli, Eva je srela usplahirenu gazdaricu kako vršlja po hodniku. Gdje je kutija s posuđem? Obiteljska uspomena, teta umrla, a ostalo posuđe. Daj, dolazi na pivo, ma nema nikakvih problema, sve je u redu, govorim Čehu. Nakon petnaestak minuta evo njega. Kaže da se Eva jako ispričava i vrlo joj je neugodno. Ovaj put je sjeo na pet minuta, popili pivo. Predao mu svečano neraspakiranu kutiju s porculanskim posuđem i otpratio ga dolje do vrata. Kiša i dalje pada. Istu večer opet zvoni telefon. Čuj, kaže mi Čeh, ovdje je započeo rat. Pa kako? U međuvremenu je malena razbila jednog slonića.

Čitaonica

S mjesta na kojem sjedim mogu vidjeti moćnu rijeku i most nazvan po Johnu F. Kennedyu, točnije samo onu polovicu mosta koja završava na drugoj obali. Sjedim uz veliki stakleni zid, uz niz staklenih prozora koji se nastavljaju jedan na drugi, uz sjevernu stranu ove velike čitaonice, i gledam kako se upravo sada mimoilaze dva riječna teretna broda, *Columbia* i *Inga II*, dvije teglenice, na krmi trepere zastavice čiji su rubovi oštećeni od vjetra. Gotovo sam dva sata proveo dolje u podrumu, među policama s knjigama, za kopirnim strojem i kompjutorom. Hodao sam vertikalnim i horizontalnim prolazima, stiješnjen među visokim knjižničarskim policama, s papirom na kojem je opisano kako se najlakše snaći među knjigama. I sada sam gore na svjetlu sivog dana. Nedaleko od lijeve obale rijeke, ponegdje je udaljenost vjerojatno manja od stotinjak metara, započinju nizovi zgrada koje nisu više od četiri-pet katova. Na riječnom nasipu, na drugoj obali, na njegovoj kosini obloženoj kamenim blokovima, namaljana su, zasigurno debelom četkom, velika slova *ebu gogo*. Nagnuta su nadesno i čini mi se kao da bi poslije zadnjeg *o* trebalo doći još pokoje slovo. U pol bijela dana sjedim uz stakleni zid, ali ne može se jasno dogledati dokle se prostire grad s druge

strane široke rijeke. Vrlo brzo nakon crkvenog tornja od crvene cigle, koji jasno strši iza prvog niza zgrada, u izmaglici nestaje grad i ono što preostaje u daljini jesu samo dva bljedunjiva dimnjaka, možda tvornički ili dimnjak toplane, i sivo teško nebo koje pada na zemlju. Rečeno mi je da ovdje uvijek treba imati kišobran sa sobom bez obzira na to ima li ili nema sunca, jer kiši često i nepredvidljivo. Također su mi rekli da ni u kojem slučaju ne iznajmim malo jeftiniji stan s druge strane rijeke jer je teren nizak, pogotovo ne u kvartu tik do obale čija prizemlja bar jednom godišnje zalije nabujala rijeka. I nisam iznajmio stan s druge strane, čak živim na brežuljkastom naselju, i nosam maleni kišobran sa sobom već mjesecima, doista ga često vadim iz torbe. U pauzi iz čitaonice gradske knjižnice promatram rijeku, čitače oko sebe i ono što je ostalo od grada u nizini, na lijevoj obali. Dvjestotinjak kilometara nizvodno rijeka stiže u svoju deltu koja najavljuje njezin nestanak. Nešto sjevernije u blizini velikoga lučkog grada, u koji se slijevaju brodovi iz cijeloga svijeta dovozeći milijune i milijune tona tereta, rijeka neprestano zauvijek završava u moru. Prije mjesec dana bio sam u jednom drugom lučkom gradu samo desetak sati, ali stigao sam se ukrcati na jedan od turističkih brodova koji često kruže lukom. Stajao sam na gornjoj palubi gotovo zaprepašten/ushćen količinom brodova, kontejnera i terminala, dizalica i tegljača, prljavošću vode. Preko razglasa ženski je glas ispaljivao podatke o povijesti grada i luke, brojke i brojke o tonama i tonama generalnog i rasutog tereta, dok je brod s lakoćom nosio lučke znatiželjnike. Poneki bi od njih, na primjer ja, pili pivo i s vremena na vrijeme mahnuli tipovima na terminalima, ili onima koji sjede visoko gore u dizalicama, radnicima potpuno ravnodušnim na mahanje. Sva ta buka kontejnera, sav taj teret tamo znači samo novac i novac. Ovdje u velikoj čitaonici buka nije poželjna. Da bi se izbjegla ljutnja i nesporazumi među čitačima, čak i zbog kuckanja po tastaturi, ružičastim naljepnicama označeni su stolovi na kojima je dopušteno uštekati se i raditi na kompjutoru. Ljudi sjede i tipkaju, sjede i čitaju, ustaju i odlaze, dolaze i sjedaju, meškolje se i protežu, zijevaju i uzdišu, brišu naočale i češkaju se po bradi, samo sjede i pauziraju, vade flomastere i papire, listaju i zatvaraju knjige, njihove se oči pozorno i napeto kreću po slovima, recima, odlomcima, stranicama, njihovi prsti lagano prebiru po papirima, usne se miču kao da bi one htjele nešto zapamtiti... - i sve to mnoštvo nečujnih i tihih tjelesnih pokreta pretvara se u moćnu potmulu tutnjavu, ustrajnu i vrlo ujednačenu. Nju samo na trenutak, s vremena na vrijeme, naruši npr. nečiji jači pušački kašalj, teška knjiga koja je nesmotrenome pala sa stola, neisključeni mobitel koji glasno zazvoni ili pak neki nosonja koji je tako prehladen da neprestano mora temeljito ispuhivati nos, a usput ponešto i pročitati. Tada obično netko podigne ili okrene glavu, potraži izvor buke gotovo mehanički, i onda se opet prepusti moćnoj tutnjavi nestrpljenja, malodušnosti i strasti, vrati se svome teretu. Gledam jednog gospodina, proćelavog, s

bujnim bijelim zulufima, drži pred sobom nekakvo enciklopedijsko izdanje, na licu grč nelagode i napora koji se može protumačiti ili kao duboko neslaganje odnosno nerazumijevanje onoga što čita ili kao da ga muče hemoroidi. Točno ispred mene su jedna leđa, nagnuta nad stolom tako da majica dugih rukava povučena nagore otkriva da preko ruba hlača i gaćica neobuzdano gmiže nešto poput velikoga tetoviranog zmaja. Da, to i nije baš neki prizor, jer su bokovi čitačice ispred mene prejaki pa se jasno vide špekaste naslage, čvrsti masni šlaufići koji nastaju pod pritiskom uskih hlača. Da, biljni, životinjski i čovječji svijet. Sve ovisi u takvim situacijama o tome kako netko vidi i što želi vidjeti, a ne o onome koga se vidi, uvjeravao me već nekoliko puta prijatelj. Dobro, bilo kako bilo, situacija nije tako beznaдна jer uočavam jedno lijepo lice. Sjedi ta djevojka nedaleko od mene, s moje lijeve strane, nekako poprijeko za jednim od sučelice postavljenih stolova, tako da nismo okrenuti jedno prema drugom cijelim licem, ali jasno vidim njezin nos, njezine oči, ruke spuštene na bedra. Gledam je kako vraća desnu ruku na stol i lista, slušam kako se u mojoj blizini pali kompjutor, sasvim razgovijetno čujem kako flomaster klizi preko papira i ostavlja plavi trag preko crnih slova, jedna se olovka kotrlja po stolu. Na sasvim drugom kraju čitaonice kod informacijskog pulta na zidu visi veliki sat i ispod njega crnkinja razgovara s koščatim knjižničarom. Bez obzira na to što ne čujem kako sat kuca, i što ne znam proizvodi li uopće micanje njegovih kazaljki zvuk koji se može čuti, i bez obzira na to što ne čujem razgovor između crnkinje i koščatog knjižničara, znam da i to pokreće onu potmulu tutnjavu koja prati sve one koji ovdje sjede, sve one koji se ovdje na različite načine nose sa svojim teretom. Mirno sjedim i gledam kako jedna djevojka ustaje i prilazi stolu za kojim sjedim, i to baš ona koju sam zapazio bočno od sebe, gleda me netremice i nešto mi govori dok prelazi tih desetak metara. U početku ne razumijem baš najbolje i kažem *molim* samo da bih dobio na vremenu. Ne, ne pita koliko je sati i čini mi da ne spominje kavu ili tako nešto slično, tako da i ne pomišljam na onaj kafić gore, na sokove iz automata. Nije ništa tako prozaično. Ona opet ponavlja, spremna da mi objasni o čemu je riječ po svaku cijenu, ne to nije nesporazum, pita me zašto tako uporno buljim. Sjećam se da je upotrijebila upravo tu riječ, dobro sam je zapamtio nakon što ju je nekoliko puta odlučno ponovila. I premda zbunjen i napadnut ne mogu poreći da je izgledala nenadjevivo, hladna, i dalje lijepa djevojka, i meni nije preostalo ništa drugo nego da promrmljam da je to ipak nesporazum, nisam mislio ništa posebno ako sam i gledao, ni mrvice zle namjere. Tad mi ni na kraj pameti nije bilo da se opravdam time da ne razumijem dobro jezik, kako objasniti da se može pobrkati, na primjer, poziv na kavu s buljenjem. Sve što sam rekao bilo je oprosti, samo trenutak, samo da mi ne pobjegne posljednja misao, upravo završavam posljednju rečenicu... I onda sam, potpuno pripremljen za sve ono što bi moglo slijediti nakon što potpuno utihne potmula tutnjava, maknuo ruke s

tastature.

Čeh piše ljetopis

U posljednje vrijeme slabo viđam Čeha, dolazimo u *zajedničku sobu* u različita vremena, nakon obavljenog posla očito obojica odmah odlazimo. Ipak ga sretoh u srijedu nakratko. Kaže mi da je napokon počeo pisati ljetopis, disciplinirano svaku večer kada žena i kćeri odu spavati. Sjedi u kuhinji, širom su otvoreni prozori, puši i zuri u monitor i pulsirajući kursor. Čeka da počne, čeka da sve i svi u kući prestanu disati, toliko čeka da se na monitoru načičkaju leteće bube koje se pakosno miču umjesto slova. Jednostavno moraš čekati da prođe vrijeme čekanja, kaže mi Čeh, i onda počneš. Danas mi je poslao mejlom jedno poglavlje, uz napomenu da je potpuno svjestan da je prilično zakasnio sa svojim ljetopisom, ali da ništa ne brinem, ažurirat će se on već... i svoju odluku komentira s dva smilea :) :) Ljetopisca je nazvao Jako B. Tako znači, mislim si, printam ljetopis i čitam ga, prevodim cijelu večer:

Jučer smo prešli preko rijeke, preko leda. Na samom kraju obale moj se konj okliznuo i umalo ne padoh onako ispaćen. Sedamnaest smo dana hodili po našem području i pronosili vijesti koje nam je bilo naloženo pronijeti, a u koje i mi sami nismo dokraja vjerovali. Napravih onako kako se odvajkada radi u našoj družbi, i već sljedećeg jutra dovrših pismo o našem putovanju. I nisam mogao a da osim suhih i kvrgavih brojki ne prenesem na papir bar nešto te bijede i jada naših ljudi viđenih za ovoga siječanjskog obilaska i da po tko zna koji put zamolim Upravu za pomoć. Premda, i sada mi je na pameti rečenica koju prvi put čuh gotovo prije deset godina, kad sam određen da s ostalim izabranima krenem u obilazak. Tada je siječanj bio blag i bez problema prijeđosmo nas petero skelom rijeku, ali sve drugo kao da je bilo isto. Najstariji među nama odabere mene poslije večere, i započesmo sa zapisnikom: „Tko nije vidio ni iskusio ne može vjerovati kakve su bile naše nevolje u ovoj godini...” Dopisujem da sam poslije vizite našeg područja ležao u vrućici te imao snage jesti tek juhu s nešto krumpira i nekakvih modrikastih bobica za koje mi naša dobra kuharica i liječnica ne htjede reći kako se zovu. Kada se pridignete, onda ću otkriti tajnu – uze tanjur i ode ostavljajući me samog u skućenoj sobi. I tako šest dana.

U rano proljeće dobili smo napokon dopuštenje da napustimo privremeno našu provinciju te otputovasmo na sjever. Za učitelje nam dodijeliše dvojicu dobrih govornika. I strpljivih. Kako smo se bili skupili iz različitih zemalja, sklapali su svima razumljive rečenice i po potrebi su

ponavljali složene riječi. Ipak, kako bi se bližio kraj tjedna, smanjivao bi se i broj slušača. Također pojedini su slušajući ugodne glasove zaspali i onda bi ih se guralo, a najpospanije udaralo u rebra. Sve to nije moglo pokvariti naše zadovoljstvo. Učitelje smo naše mogli i gladni slušati, kako se to među narodom kaže. Zapravo, mi smo živjeli po riječima te poslovice. Smještaj je bio jadan, a hrana skupa. Na preporuku dobismo smještaj u ovećoj kući-svratištu. Na prvom katu bile su tri velike i jedna manja soba. Uspjeli smo dobiti tu manju sobu i smjestismo se nas petorica, ali s nama i jedan crnomanjasti mladić sa sjevernog područja. Hrkao je uporno i roktao kao divlje prase. Pri obračunu troškova milostivi računovođa oprostio nam tri dana. Po povratku u provinciju trebalo je podnijeti račune i među nama izbi svađa jer dvojica htjedoše zatajiti ona tri oproštena dana. U šljivicama na padinama našega brijega započe skupljanje šljiva nedugo nakon našeg povratka.

Na izmaku jeseni pojavi se bolest kojoj naši susjedi ubrzo dadoše ime „kratka“. Krenu sa sjeverozapadne strane i nije mnogo zaobilazila, osobito ne stare. Sa susjedima smo već dugo samo u podnošljivim odnosima, pa ih počеше pojedini među nama optuživati da su izazvali ovaj pomor jer da su pravi vragovi. Oni to vjerojatno nisu, ali trebalo je priznati da su bolest precizno nazvali. Trebalo joj je samo desetak dana. Prve dane zime, suhe zime, dočekaše samo oni koje bolest nije dotaknula. Zdravi dočekasmo svršetak godine.

Veliki nadstojnik odlučio je skršiti pobunu na južnim granicama i tu je svoju odluku dao razaslati po cijelom području. Bio je to čovjek nagle ćudi, žučljiv, i brzoplet. Nije ništa naučio iako je ovdje među nama gotovo dvije godine. Prošla su dva mjeseca dok je uspio skupiti vojsku, a za to su se vrijeme ustanici prebacili preko granice, čekajući povoljnije vrijeme. Nedugo zatim smijeniše ga i protjeraše zajedno s glavnim pomoćnikom. Trebalo se spremati za doček novoga velikog nadstojnika.

Bilježim događaj koji je ogorčio našu zajednicu. Dijete sišlo na potok da skuplja oble kamenčiće, naišao svima poznati čuvar, niži zapovjednik, te je dijete napao, sodomizirao. Očajni roditelji otišli na sud i podignuli tužbu, ali se suci samo nasmijale.

Dugo vremena bez kiše. Na poljima zbog vrućine već u podne prestaju radovi.

I prije nego što sam ih ugledao, znao sam kako izgledaju. O njima već nekoliko dana donose vijesti, ponajviše muškarci iz doline. O dvjema ženama i muškarcu. Kažu da nešto zapisuju, pokazuju svoje isprave još dok stojimo u dvorištu, kao da su im to moćne riječi kojima se otvaraju sva vrata. I tako je naša kuća povećana za tri prolazna člana. Istinite su priče da je

jedna stara oko dvadeset pet, a druga je posebno privlačna, crne kose svezane u rep. Obučene nehajno u pamučne haljine. Mladić se ne odvaja od njih, pogotovo ne noću. Ona mlađa je brbljavija. Dolazi iz glavnog grada, roditelji njezini ne žive zajedno, i voli more. Ipak mi se čini da te vesele usne verglaju naučenu priču. Žale se kako su ljudi nepovjerljivi, i nerado govore svoja imena. Treći dan ipak mladić odlazi sam na zapadnu zaravan. Žene dolaze na doručak s crvenim ubodima po rukama i čelu, zgužvane kao poslije probdjevne noći. Mladić se vraća oko dva sata, kao luda po najvećem suncu. Protiv komaraca preporučam majčinu dušicu. To je dobro za pripovijest, kaže mladić. I traži da nastavim pričati sve o biljkama jer one su važan dio našeg načina života. Sve više gledam ženu, gotovo se upiljim u njezine oči. Urođenici imaju razvijenija osjetila. Sunce prži našu dolinu u kojoj se miču žene u crnim sjajnim haljinama, njihovi očevi sjede, čuču ispred kuća i drže štap kao da drže pušku, a djeca bosonoga trče poljskim putovima, po prašini... – i gledam te lake haljine na dvjema došljakinjama. Hvalim krošnju stabla ispod kojeg sjedimo, hladnu vodu. Htio bih ispričati gospođicama o našim ženama i muževima koji u blagdane hodaju u mukotrpno opranim košuljama, uspravno i radosno kao da su zaboravili ono prije i ono što dolazi poslije, u košuljama čistim i bijelim kao snijeg. O biljkama, opet, ne posustaje mladić. Ne razumije što je to mahovina i objašnjavam mu kakav je osjećaj prelaziti preko nje prstima.

Otišli su tri dana poslije. Oprostili smo se uvečer jer nije prilično da ustajem zbog njih rano ujutro. U zapisnik je ušlo da su svoj boravak platili manje negoli se to očekivalo. To sam se jutro probudio kad i ona. Ležao sam pokriven tankim pokrivačem i slušao kako im čuvar pomaže da iznesu svoje stvari. Prisilio sam se i nastavio spavati još jedan sat.

Primili smo prebjega koji je ovdje naučio raditi brzo i okretno nožem, pa je sada mesar. Cijela je kuća zadovoljna. Prije njega malo tko je znao odsjeci svinjski but, a da ne ošteti kost i pripremiti ga za sušenje. Sada je i taj problem riješen. Jedno popodne pokuca bojažljivo mesar na moja vrata. Želio bi mi nešto reći o teletu. Sjedi za stolom, a desnu ruku drži kao da je u njoj nož. To smo tele dobili na dar, i ravnatelj odlučio da ga stavi na blagdanski stol. A to mesar ne može učiniti, moli me da mu pomognem. Kao dječak jednom je gledao kako su prvi susjedi zaklali tele. Izvede se tele iz štale, da mu se goveđeg brašna, lupi ga se teškim čekićem u glavu, u čelo, a kada padne, onda mu se prereže grkljan. Krv se obično skuplja u posudu.

U drugom tjednu svibnja umro je naš predstojnik u svojoj sedamdesetoj godini i bi sahranjen kako to već priliči osobama takvog ugleda. Na pogreb su došli predstavnici Uprave i mnogi

znatiželjnici, gotovo po navici. Njegovom smrću završeno je mučno razdoblje podjela i intriga u kojima je on rado sudjelovao. Osim toga, postoji i niz drugih razloga zbog kojih dio naše zajednice s olakšanjem dođe na pogreb. Prvo, kako je bio izrazito debeo, dao je da mu se napravi ležaljka u kojoj su ga morali nositi jadni seljaci što je njima neishranjenima zadavalo velikih muka. Drugo, dio zajedničkog novca svake bi godine potrošio na vlastitu odjeću. Tako je utvrđeno da je imao šesnaest različitih odijela, ovisno o godišnjem dobu, izrađenih od najkvalitetnije tkanine. Treće, novac je trošio na igre i klađenje. I naravno da je uvijek gubio naš novac. Četvrto, gotovo je sigurno da je dio novca preko brata poslao iz našeg područja i da mi to više nikada nećemo moći vratiti. Peto, za najbliže pomoćnike namjerno birao potpuno nesposobne. Šesto, stalno sprečavao slanje naših pristalica u sjeverne zemlje. Sedmo, vodio Upravu tako da unutar našeg područja potakne podjele i nepravde. Neka je blažen drugi tjedan svibnja u kojem osjetismo olakšanje. Siječanj i veljača bili su hladni, ali suhi. Proljeće je bilo kišovito. Lipanj, srpanj po običaju topli. Brzo se završilo ljeto i činilo se prvih dana rujna da će odmah nastupiti zima. Čitave godine problemi s prehranom stoke. Grožđe dobro rodilo. Guste magle. U prosincu snijeg, nevolje s putovima...

I onda idem vrlo kasno u krevet.

Krpelj

- A znaš li ti nešto o krpeljima? - pita me Hanna.
- Zašto? - prestajem na trenutak s rezanjem mesa.
- U subotu me jedan ugrizao - odgovara Hanna.
- Gdje?
- U šumi.
- Mislim na tijelu, ako nije indiskretno.
- Hm - promeškolji se pa malo odgurne od sebe prazan tanjur na kojem je do maloprije bila vegetarijanska musaka.
- Nije to ništa strašno - kažem.

- Ipak se bojim.
- Čega?
- Mateo me je preplašio.
- Jesi s njim išla?
- Ma ne. On sve zna o krpeljima. Zanima te?
- Nisam gadljiv, samo pričaj.
- On je imao boreliozu.
- Krpelj ga ugrizao?
- Da, ali on to nije znao.
- Kako nije znao?
- Jednostavno nije znao.
- Dobro.
- Da, i onda su ga nakon nekog vremena počeli boljeti zglobovi.
- Je li to bio subjektivan osjećaj ili...
- A ti si stvarno čudan, od tebe je čudniji samo naš cimer.
- Misliš Čeh?
- Ma pusti sad Čeha na miru!
- Dobro.
- Počeli su ga boljeti zglobovi i išao je kod liječnika. Oni mu kažu, a, gospodine, nemojte se ništa brinuti, to su već godine...
- Sigurno se uvrijedio.
- Ma da - kaže Hanna - svi ste vi muškarci nekakve mimoze.

- Da, osjetljiv je on na godine, a drži se stvarno odlično.
- Da, zaboravila sam, prije toga su mu se pojavile fleke po rukama i po prsima.
- Šta, i ti imaš fleke?
- Ma ne još! Slušaj...
- Stvarno sam nestrpljiv.
- Da, i te su mu fleke počele šetati po tijelu, pojavljivati se i nestajati. I onda su sasvim nestale.
- I onda su došli ti zglobovi?
- Dugo je sve to trajalo. Uvjeravao je liječnike da to nije zbog godina, ali nije lako s njima.
- Pa izgleda kao da je izliječen.
- Ma izliječen je! Išao je i na neakvu rehabilitaciju, trajalo je dosta dugo. Osjeća se dobro, ali kaže da to ipak nije dokraja izišlo iz njega.
- Kao Osmi putnik, Alien.
- Bolje kao šumsko čudovište.
- Pa što si radila u šumi?
- Išla na izlet, šuma je stvarno lijepa. Samo da me nije ugrizao taj krpelj.
- Ma daj, šta se bojiš, jesi ga izvadila?
- Naravno da jesam. Bila sam kod liječnika.
- Eto vidiš, sve je stručno napravljeno.
- Ma je. Ali mi je Mateo ispričao da se može dobiti i krpeljni meningoencefalitis i erlihioza.
- Kakva je to bolest?
- To su dvije bolesti. Sve su to krpeljne bolesti. Simptomi su vrućica, glavobolja, bolovi u mišićima, povraćanje, osip, kašalj, upala ždrijela, proljev, otekline limfnih čvorova, bolovi u

trbuhu.

- Ima toga - impresionirano kimam glavom. - Pa imaš li ti išta od toga?
- Nemam.
- Ma daj, draga Hanna, stvarno nemaš razloga za zabrinutost.
- Lako je tebi reći kad tebe nije ugrizao.
- Čuj, nemoj biti paranoična.
- Dobro, nisam paranoična, ali Mateo kaže da inkubacija traje osam-devet dana. Dakle, dragi kolega, vidiš da nije sve tako jednostavno.
- Dobro, koliko je prošlo?
- Danas je srijeda, računaj, to su četiri dana.
- Ma bit će sve u redu.
- Valjda, a šuma je stvarno lijepa...
- A što radiš u šumi, tražiš gljive?
- Opet ti *šta radiš, šta radiš* - šetam.
- Ok.
- Znaš koliko sam dobila kilograma otkada sam došla? - pita me neobično iskreno i odmah odgovara brzo kao da je riječ o nagradnom pitanju: Osam!
- Pa nije to puno.
- Tebi ništa nije puno. Lako je tebi kad si mršav. Evo vidiš i sam koliko sam malo pojela. A ti dva odreska, dva pudinga.
- Kad volim čokoladu.
- I ja, prava sam ovisnica. Šetam šumom da bih smršavila i grickam čokoladu. Stvarno sam nemoguća!

- Čekaj, postoji li veza između debljine i krpelja?
- Kako to misliš?
- Pa to da krpelji napadaju prvo one koji su malo, kako da kažem, popunjeniji, punašniji.
- Mislim da ne. Mateo o tome ništa nije rekao.
- Ma znaš, mislim na to da krpelji najviše vole topla mjesta za hranjenje, prepone, špekaste trbuščiće...
- Stvarno si bezobrazan!!
- Ma nisam, ali to je medicinski dokazano.
- Tako znači, znaš nešto o tim krpeljima i cijelo se vrijeme praviš blesav.
- Pa nisam ni rekao da ništa ne znam!
- Baš si bezobrazan!
- Ma vidi je, ne znam ništa posebno, samo sam čuo.
- Samo si čuo, e, dobro, onda znaj da me taj prokleti krpelj ugrizao baš za trbuh!!
- Stvarno mi je žao.
- Da, i zbog straha ne spavam najbolje, a ti se samo šališ – zasjajile su joj se oči.
- Čuj, stvarno, oprost.
- U redu je – već mi Hanna oprašta.
- Znaš, i mene je jednom ugrizao krpelj, i sve je prošlo o.k.
- Stvarno?!
- Ozbiljno ti kažem. Na preponi, tamo, lijeva noga. Ali stvarno ništa strašno.
- Uf, sad mi je malo lakše.
- Da krenemo.

- Idemo.

- Brzo prođe pauza za ručak.

Ustajemo Hanna i ja, ostavlja svatko svoju tacnu s praznim tanjurima. Pridržavam joj vrata, onda izlazim i ja za njom. Do zelenkaste zgrade treba nam pet minuta laganog pješaćenja. Cijelo vrijeme razmišljam o tome s kim je Hanna bila u šumi. I taj krpelj na trbuhu, vidiš vraga.

Mejl

Evo, baš gledam koliko sam dobio mejlova od jučer popodne pa do danas ujutro. Balkova je ukupno 128, odmah dilitam. A sada u inbox, pošta. Sedam poziva jedan za drugim na promociju jedne te iste knjige – najprikladnije ju je opisati, tu knjigu, kao autobiografiju neshvaćenog umjetnika. Zatim mi se javlja kao da smo stari znanci nekakav Mr. Nabwkika Teritto, moli za pomoć jer da su ga razvlastili sasvim nedemokratski negdje, po svoj prilici, u Africi. Budući da je isti mejl stigao na još najmanje tri milijuna adresa, vjerojatno će mu netko i pomoći, pa dalje i ne čitam. Uostalom, ne vidim nikakve koristi od takvih mejlova, osim ako ne raznose viruse. Dilitam. Zatim obavijest svima zainteresiranim da u narodnoj knjižnici nazvanoj po Marinu Držići Vidri započinje u ponedjeljak ciklus filmova Luisa Buñuela. Ulaz je besplatan, dvorana klimatizirana. E, na to bih stvarno otišao, samo da sam malo bliže. Dakle, ništa. I još je preostao jedan mejl *hi, very important* s atačem. Pošiljalac mi je ovaj put čak osobno poznat, jedan gospodin profesor, ali ni to nije ništa novo. S vremena na vrijeme dobivam od njega slične zaražene mejlove. Ma znam da brižni gospodin nije nikakav haker, nego jednostavno ima problema s virusima i drugim stvarima. E, tako je to kad računalo upravlja čovjekom, a ne čovjek računalom, rekao bi dobronamjerno-mrzovoljnim glasom Baš Čelik, tip kod kojeg nosim svoj laptop kad nešto ne štima. Dakle, i ovo je ništa. Ne preostaje mi ništa drugo nego da ja nekome napišem normalan mejl:

stari moj,

odgovaram ti tek sada jer ne imadoh vremena. stalno nekakva jebena guzva, trka i strka. sto se tice nase izbirljive prijateljice, reci joj da je ovdje nedavno otvoren ducan u kojem se mogu kupiti fine rijetke stvari, medju ostalim sperma kita samoubojice i pero zar-ptice, pa ako je zainteresirana... inace, ne znam sto me to u skuhanom crvenom kupusu a la menza tjera na povracanje, mora da stavlja ju nekakav zacin. ceh, kojeg sam ti spominjao, kaze da

govorim gluposti, a meni se stvarno povraca. gledao sam i ovdasnju internetsku stranicu, pa malo prosvrljah po dmitriju zvanom mitja, on je poseban slucaj ludjaka. a sada zurim na posao. zivio. k.

Petljam po adresaru, slovo k, šaljem, poslano! I tek sad postajem svjestan da je mejl otišao gospođi Kruper. Uuu, to nije dobro.

Poštovana gospođo Kruper,

čistom slučajnošću i greškom jedan je e-mail odaslan Vama. Grešku je najvjerojatnije prouzročio mutirani virus W-HAPPYTIME1 koji je uvelike prčinio probleme mnogim internetskim korisnicima, pa tako i meni. Na svu sreću e-mail koji ste dobili nije zaražen. No ne bih Vam želio više oduzimati dragocjeno vrijeme. Uz srdačne pozdrave još se jednom ispričavam zbog prčinjenih neugodnosti. Srdačni pozdravi...

Oprezno šaljem ispravak, evo, poslano! Šaljem i, ovaj put nekako preko volje, mejl stari moj na pravu adresu. Ništa, čekam još neko vrijeme što će se dogoditi. Nekoliko puta klikam, provjeravam ima li nove pošte, nikakvog odgovora. Tako je to kad kompjutor upravlja čovjekom, mislim si. Zurim tako pet-šest minuta. Ipak stiže nešto:

Poštovana/i,

zbog greške na serveru odaslan Vam je poziv na promociju naše knjige više puta. Molimo Vas da prihvatite našu ispriku. Radujemo se Vašem dolasku na promociju knjige i zajedničkom druženju!

Zelena bilježnica

Na okruglom betonskom stupu koji nešto gore podupire, smještenom točno na pola garderobijerskog pulta, zalijepljena je poruka, na dva papira, pisana čitkim rukopisom u uskom stupcu. Dolazim tri dana za redom ujutro u osam sati, ostavljam šutljivoj garderobijerki jaknu i svaki put zastanem ispred poruke.

Hej, Lopove, odmah da kažem, oprosti ako sam te uvrijedio. Možda nisi lopov, možda je to bila samo čista neopreznost ili slučajnost, ali uzeo si moju bilježnicu.

Sigurno se sjećaš, zelena velika bilježnica A4 formata sa spiralom. Ne znam što će ti moja ispisana bilježnica. U njoj su meni jako važne bilješke, jako važne, nemoj to smetnuti s uma, i bez te bilježnice ne mogu položiti ispit. Ispit, hej čovječe, i to ne bilo kakav ispit. Spremam ga već tri mjeseca, a već sam tripot pao. Opak je to tip, vjeruj mi. Mislim da sada shvaćaš zašto mi treba ta zelena zlata vrijedna bilježnica. Predlažem ti da je brzo vratiš. To je najbezbolnije i za tebe i za mene. Donesi je sutra i ostavi ovdje na garderobi i ništa ti se neće dogoditi, vjeruj mi. Obećavam ti da ti se ništa neće dogoditi, samo je vrati. Htio bih te i nagraditi kao poštenog nalaznika, pa te molim da ostaviš i kuvertu na kojoj piše poštenu nalaznik. Ostavi je na garderobi, u pretincu broj 5, a ja ću u kuvertu staviti 5 eura za tebe. Give me five! Razumiješ, više nemam. Ali, kažem ti, ako ne vratiš zelenu bilježnicu, ako ja ne položim ispit kod onoga tipa, a tip je opak, rekao sam ti, pronaći ću te sigurno i osobno ću ti predati nagradu koju nećeš moći odbiti. Sigurno si gledao Kuma, e, onda znaš, bit će to ponuda koju nećeš moći odbiti. Pazi, kažem ti, spavat ćeš zajedno s ribama u ovoj prljavoj rijeci. Vrati mi bilježnicu i ništa ti se neće dogoditi. A sada idem.

Vlasnik zelene bilježnice

Party

Intenzivirao se društveni život u zelenoj kući. Naime, nakon što se mjesecima nije događalo ništa zanimljivo, došao je red na jedan od dva godišnja tulum: proljetni party s roštiljem,

pivom i ne preglasnom muzikom u malom dvorištu iza zgrade. Na kasni poslijepodnevni party došli su i neki s trećega kata, povjesničari i filozofi. S naše strane došlo je samo troje-četvero. Iz zajedničke sobe nema Hanne koja mi se dan uoči povjerila da je bolesna, pa ne može nikako doći. Došlo je i dvadesetak studenata. Vrijedno su navukli kištre piva i brdašce roštiljskih kobasica, bilo je i fino začinjaenih priloga. Neki su imali na sebi jednostavne bijele majice s imenom studentske udruge i na prednjoj i na zadnjoj strani. Izgledali su previše kuharski u tome, pa sam rekao da bi bilo bolje da imaju na sebi nešto drugo, nešto veselije, npr. Che Guevaru, Peru Djetlića, Yoko Ono, Plutona i Šilju. Iskusni Čeh, njemu je ovo treći proljetni party, mislio je da bi bilo najprikladnije nositi majicu s natpisom MI PIJEMO SVE. Pa smo počeli raspravljati onako stojeći uz pivo na koliko bi jezika to trebalo biti napisano. Čeh je posebno inzistirao na tome da treba paziti na redoslijed ispisanih jezika na majici. Nikako se nismo mogli usuglasiti na osnovi kojeg bi se kriterija utvrdio redoslijed jezika. To je bilo nemoguće razriješiti jer se prije toga nismo mogli usuglasiti koji jezici dolaze u obzir, koliko ih uopće ima, kako se zovu i tko koga i kada i zašto razumije i ne razumije. I tako smo se ping-pongali jest-nije i sasvim sporazumno po ubrzanom redoslijedu naizmjenice išli do improviziranog šanka po pivo, on, ja, on, ja. Ipak smo se u raspravi MI PIJEMO SVE obojica neočekivano složili da pivo ništa ne valja, Čeh je uspoređujući ga s praškim pivom samo rekao loše-loše, a ja sam ga zbog količine prozvao dječjim pivom. Počela je padati kiša, mali proljetni pljusak, pa smo se povukli nakratko u hodnik. Tamo, kao da je baš nas čekao, stajao je jedan tip malo stariji od Čeha i mene, visok i plećat, s plastičnom čašom.

- Pravo proljetno vrijeme - započeo je meteorološki predvidljivo i napravio korak-dva prema nama.

- Proći će brzo - odgovorio je Čeh.

- Samo da ne pokisnu kobasice - požurio sam i ja nešto reći, a bolje bi bilo da sam mirno šutio.

- Vas još ne znam, oprostite - obratio se tip meni - tek sam nedavno stigao.

Odgovorio sam, on je rekao svoje ime, mislim da sam čuo Stewart, i tako smo se upoznali, a da nismo pružili jedan drugom ruku. Ne da su nam ruke bile masne od roštiljskih kobasica, jednostavno nije uobičajeno da se rukuje pri upoznavanju.

- Upravo čitam češku erotsku literaturu s početka 20. stoljeća - nastavio je Stewart govoriti više Čehu nego meni.

- A da, da, ima zanimljivih stranica - kaže Čeh skromno pa me upita - a kod vas?

Eto, tako mene Čeh u dobroj namjeri uvijek uvali u neprilike. Treba nešto odgovoriti.

- Misliš na literaturu? Pa koliko se sjećam lektire... Ne, nema, samo malo rumenih obraza i hihotanja - odgovorih nekako.

- A odakle vi dolazite? - zapilji se u mene Stewart.

Opet odgovorim i primijetih kako se Stewartov nos nekontrolirano trgnu, prezrivo podignu. Jest da sam popio četiri dječja piva, ali vidio sam da je frknuo nosom, prepoznao sam nadmeni izraz lica koji presuđuje ahaaa, pali mu se u malom mozgu lampica, *sve je tu jasno, i ti si taj*. Sačekao sam još malo i onda iziđoh u dvorište pa makar pokisao do gole kože.

* * *

Ne, nije bilo tako strašno. Proljetni pljusak već je prestao kad sam ostavio Stewarta i Čeha u erotskom razgovoru i izišao na saprano betonsko dvorište u potrazi za kobasicom i prilogom. Na stolovima je ostalo još dovoljno hrane premda se mirni party pomalo bliži kraju. Uzimam kobasicu i nekakav složenac od patlidžana, dobro izgleda. Stvarno nije loše, pikantno, sasvim fino.

- Ja sam pravila taj prilog - prilazi mi djevojka koja cijelo vrijeme skuplja euro za svaku porciju kobasica s prilogom. - Sviđa vam se?

- Je, jako je ukusno - odgovaram - i ubacujem velikodušno euro u kutijicu koju drži u ruci. - Ne volim kuhani crveni kupus, ali patlidžane volim. Jeste unutra stavili i čili? Ne volim cimet, pogotovo ne u kuhanom crvenom kupusu, ali curry mi paše - opet ja udri po kupusu i mirođijama samo razgovora radi.

- Stvarno - nasmiješila se vrlo simpatična djevojka s kratkom dječaćkom frizurom, s kosom obojenom u intenzivno žutu pačju boju. - Ja znam što volite, a vi ne znate. To su tikvice s malo paprike i mrkve.

- Ja uvijek nešto pobrkam - odgovaram. - Na primjer pivo s đumbirom i čokoladu s đumbirom.

- Gorko ili kiselo?

- Strašno papreno!
 - Stvarno?
 - Boli trbuh i izlazi para na uši.
 - A gdje je naša Hanna? - mijenja ona temu.
 - E, to vam ne smijem reći - odgovaram nabađajući ono što je još ostalo, dakle, od tikvica s malo paprike i mrkve.
 - Zar je to neka tajna? - ne odustaje patak-djevojka.
 - Kad već inzistirate, onda ću vam reći, ali to je strogo povjerljivo... - i onda na trenutak zastanem jer dolazi do nas Čeh noseći dva piva. - Samo da bacim tanjur - odlazim do improviziranog šanka, ostavljam tanjur i pribavljam još jedno pivo za sugovornicu. Vraćam se, ali djevojka je već u drugom društvu i nastavljam dalje s Čehom i pivom. Stojimo neko vrijeme i pijemo, imam u ruci dva dječja, jedno pijem i vrebam priliku da uhvatim pogled odšetale djevojke.
 - To se više ne može piti - kaže Čeh kad je sve popio.
 - U pravu si - slažem se i dodajem - samo da popijem i ovo pa idemo.
- Pocupkujemo još neko kraće vrijeme, party se već raspao, još je desetak ljudi u malom betonskom dvorištu, među njima i pornograf. Utihnule su gitare i balalajke s kazetofona. Prilazi nam djevojka s pačjom frizurou i nosi nam dva piva. Eto, izgleda da nije sve izgubljeno.
- Ja ne bih - kaže Čeh.
 - Stvarno? - kaže ona.
 - Ne, ne bih - nepokolebljiv je Čeh i nedžentlmski mrda kažiprstom „ne-ne“ da ne bi bilo nikakve zabune.
 - Onda moramo nas dvoje - kažem joj.
 - Čin-čin!
 - Čin-čin-čin!

Dok brzo pijemo, čavrljamo, tračamo ruske naftaše kao da su nam u najmanju ruku prvi susjedi, a na dnevnom redu je i Hanna. I vrijeme je da krenemo. Ispostavlja se da se Oxana, tako se zove djevojka, i ja vozimo istim busom, linija 638. Dakle, dok je čekamo da pokupi stvari, pita me nestrpljivo Čeh:

- Daj, reci mi, nije se valjda Hanna spetljala s Maricem?
- Ne!
- S Mateom?
- Jesi lud!?
- Pa koga je onda uhvatila?
- Ma nikoga, kaže da je bolesna, ali joj ne vjerujem.
- Ne vjeruješ, pa si onda sve izmislio...
- To je samo zbog večerašnje priče, vidiš kako se sve dobro razvija, dobro mi se to uklapa. Neće se Hanna ljutiti što sam malo popio.
- Hanna i Maric... Maric koji se smije kao veseli konj... Stvarno si svinja koja će večeras povraćati – oduševio se Čeh.

* * *

Prošla su 22 sata i zato ulazimo na prva vrata pokazujući karte vozaču. Prvo ona, pa ja. Nema trećeg čovjeka, Čeh se odvezao dugim autobusom. Sjedimo u zadnjem dijelu busa, tamo gdje zajedno mogu sjesti četiri osobe, okrenuti jedno prema drugom, licem u lice.

- Nije bilo loše – otpočinjem.
- Party? – kaže.
- Mislio sam da će biti više ljudi.
- Nekada i bude, neki su zaposleni, neki...
- Kao Hanna – prekidam je.

- To vi bolje znate – kaže ona i smijulji se.

Autobus je više prazan nego pun, trebao je već krenuti s ove početne stanice, ali uporno stoji. Nakon tri-četiri minute stiže i objašnjenje. Vozač ide prema nama, putnicima u stražnjem dijelu autobusa, zastaje kod srednjih vrata.

- Vi morate izaći – kaže krupni vozač nekome od nas, okrene se i vrati na svoje mjesto.

- Ja? – prepozna se tip koji sjedi s jednom ženom, paralelno sa mnom na lijevoj strani busa. Ustaje i ide naprijed, do vozača, energično nešto objašnjava i vraća se držeći zgužvanu novčanicu u ruci. Očito je da je popio, mršav, nizak, 40-ak godina, loše odjeven, očito je i to da je uvijek u stanju malo sam popio. Do njega sjedi njegova prijateljica, i ona se može opisati istim riječima kojima je skiciran njezin prijatelj, izgledaju potpuno isto, s time da je ona nešto rumenija i da je ipak žena.

- A idiot jedan!! – viče on, ona ga povlači za ruku i dodaje tišim glasom da ga smiri: Idiot jedan!

U autobusu svi mirno sjede kao da se ništa ne događa. Onda napokon na srednja vrata ulazi službenik u crvenom odijelu, valjda nekakav otpravnik autobusa. Čini mi se da je još veći od vozača, izgleda tako da bi ovo dvoje mogao rukom ščepati bez ikakvih problema. Njega desnom, a nju lijevom rukom, par puta drmnut o staklo, onda tup! glavama i na kraju ih sasvim lagano izbaciti van.

- Vi niste platili kartu i morate izići – mirno kaže.

- Ja?! – vrlo je uznemiren prozvani.

Odlazi službenik do vozača, na dodatne konzultacije, i vraća se prema nama.

- Uvrijedili ste vozača, iziđite van, molim vas. Autobus treba konačno krenuti, ljudi su umorni – mirno kaže.

- Uvrijedio?!? Koga!?? – razbjesnio se putnik bez karte.

- Nije on nikoga uvrijedio. I mi smo umorni. Imamo mi novce – žustro staje u njegovu obranu prijateljica i pokazuje zgužvanu novčanicu i svoju kartu.

- To nije vozač! Idiot jedan!! – viče on sasvim izvan sebe. Prijateljica ga drži rukama i objašnjava službeniku i svima zainteresiranim da se i oni samo žele odvesti kući.

- Hoćemo spavati! - potvrđuje on odlučno.

Službenik izlazi iz autobusa korakom mirnog medvjeda.

- Možda bi ga ipak trebali pustiti na miru - kažem neoprezno Oxani.

- Možda - kaže ona.

- Ja da sam ga uvrijedio?! - obraća se meni i Oxani tip bez karte s potpunim povjerenjem, kao da se obraća saveznicima. Pritom vrti glavom i odmahuje rukama, što se sve događa normalnom svijetu. - On je stvarno idiot - kaže to sad mirnim glasom, razočaran u ljudsku vrstu, da, takav je život, normalan čovjek-putnik tu ništa ne može napraviti.

Oxana i ja sada disciplinirano šutimo, onda pogled kroz prozor, mi smo slučajno ovdje. Svi mirno sjede u autobusu, vozač je na svojem mjestu, autobus i dalje nije upaljen. Nakon sedam-osam minuta čekanja ulazi na srednja vrata s onim istim službenikom policajac s brčićima. Čudno, on je još veći od službenika.

- Što se dogodilo? - pita mirno brko i gleda prema nama u zadnjem dijelu busa. Čini se da mu baš nije do toga da izbacuje nekoga iz autobusa.

- Onaj tamo nas ne želi voziti - kaže supijani i pokazuje rukom prema naprijed.

Svi mirno šute, neki gledaju kroz prozor, vani ne vide ništa zanimljivo, s jedne je strane još jedan peron na kojem sada nema autobusa, a na desnoj strani rasvjetni stup, kiosci, klupe, kanta za otpatke.

- I što je bilo? - ponavlja strpljivo brko. Okreće se oko sebe da bi uhvatio pogled nekog objektivnijeg putnika.

I onda se javi jedan gospodin, u prednjem dijelu busa, i objasni da se dotični putnik pokušao prošvercati, da se zbog toga uznemirio vozač, pa je tražio da putnik iziđe, a ovaj nije htio, pa mu je ovaj viknuo idiote, vozač se uvrijedio, a ostali sjede i čekaju.

- Idemo van - kaže policajac.

- Ja nisam nikoga uvrijedio! - kaže on.

- Izadite, bez panike!

- On je nas uvrijedio - kaže ona žustro mašući kartom. - Samo se želimo voziti kao sav normalan svijet.

- Polako - pokazuje policajac rukom na otvorena vrata autobusa. U tom se smjeru treba kretati.

Oboje ustaju i izlaze razočarani. Za njima izlazi prvo službenik pa policajac. Uvrijeđeni vozač pali autobus, gledam kako vani ono dvoje vade iskaznice, a brko svoj notes. Konačno krećemo.

- Ovdje se vozači lako uvrijede - konstatira Oxana.

- A ne, kod nas ne - kažem ja.

- Stvarno?

- Ne, oni se ne ljute, jednostavno bez puno pitanja tuku. I to prvo bokserom u glavu, a tek onda traže kartu.

- Vic?

- A kad se naljute, jednostavno pregaze onoga na koga se naljute. Kao kokoš na putu. Leti perje, sve se praši.

- I?

- Zovu se ZET. Organizacija osnovana s ciljem maltretiranja mirnih građana, posebno trudnica, majki s malom djecom i staraca. Građanima se uskraćuje ustavno pravo na slobodno razgledavanje grada, i to uz pomoć busa. Da, to nam rade ljudi u plavom.

- Eh - smijucka se Oxana.

- Ne brinite ništa - umirujem je. - Zapravo ja sam tajni agent naravno tajne organizacije prkosnih građana i putnika primoranih na samoinicijativni i još uvijek ilegalni otpor. Ovdje sam da bih stupio u vezu s globalnom mrežom otpora jer samo globalnim ratom protiv terora možemo izboriti naš cilj. To znači: omogućiti da se napokon građani mogu mirno kretati skijama, koturaljkama, romobilima, biciklima, busovima, trolejbusima, tramvajima, vlakovima, teglenicama, brodovima, avionima, balonima, cepelinima i svim drugim zračnim sredstvima oslobođeni straha od kontrolora i različitih karata.

- I podmornicama – dodaje Oxana.
- Da, hvala, to sam prevideo, naravno i podmornicama. I gumenjacima.
- A romobili? Kako ćete to s romobilima? – znatiželjan je veliki patak.
- Kakav romobil?
- Rekli ste romobil, skije, sanjke...
- A to... Ne, ne, ništa s tim... Čak i sanjke... Malo sam popio, pa onda, kruške i jabuke, pivo s đumbirom i čokolada s đumbirom, sve se to pomiješa – opravdavam se.
- Može se to – kaže veselo Oxana.
- Da – kažem odjedanput rezignirano, potonulim glasom. Ne znam na što to ona konkretno misli da se može ili ne može. Imam nepogrešiv osjećaj da me počinje boljeti glava. Ta dječja piva i brbljanja! Autobus se redovito zaustavlja, uglavnom putnici izlaze i rijetko tko ulazi. Približavamo se stanici na brijegu, Hallerovoj ulici, na kojoj ćemo, kao što će se poslije ispostaviti, zajedno izići. Praktično smo sami u busu i slušam kako Oxana s puno živopisnih pojedinosti i s dosta smisla za pravne začkoljice priča o vozaču koji se bojaio psa. Ušao čovjek u bus, ima kartu, pas ima brnjicu. Vozač ne želi voziti jer se boji psa. Traži da čovjek iziđe iz autobusa jer da nije po zakonu to da vozač vozi pod stresom i u velikom strahu od životinja i općenito drugih bića, stvari i pojava. Tako se ugrožavaju životi nedužnih putnika, a i sam bus. To je njegova argumentacija. Sve objašnjava ne mičući se sa svoga sjedala, napola okrenut prema putnicima i čvrsto držeći jednom rukom volan. Naravno, nipošto ne prilazi putniku iz samorazumljivih razloga. Putnik ima psa, a vozač se boji psa. Putnik sa psom stoji na sredini busa, pas mirno leži. Obojica naravno ne izlaze iz busa. Po zakonu obojica imaju pravo na vožnju. Pas ima brnjicu, ovaj ima kartu, što automatski znači da i pas ima kartu. Vozač koji se boji mirnih domaćih životinja nije sposoban za obavljanje javne funkcije vozača gradskog autobusa. Je li uopće to priznao na liječničkom pregledu? Ako nije, napravio je prekršaj. To je putnikova argumentacija, uglađenog muškarca srednjih godina. Pravo na vožnju dodatno brani time da je pas najveći čovjekov prijatelj, a ovaj njegov, Garo mu je ime, mirno leži do vlasnikovih nogu, tj. njegovih, osim toga vrlo je pitom, lijep i okupan. Pas mirno leži, ni da zucne. Traje to desetak minuta, vruće je. Putnici počinju gundati, neki na vozača, a neki na putnika sa psom, pa samim time i na psa. Ulaze napokon uniformirani i nadležni da razriješe još jedan dramatičan slučaj i da donesu odluku u korist onih bez psa ili onih sa psom. Vozač traži da putnik zajedno sa psom, ili bar pas, iziđe iz

autobusa, putnik sa psom traži da se vozač zamijeni vozačem koji se ne boji putnika sa psom, tj. psa. I tko je na kraju izašao, vozač ili putnik sa psom?

* * *

Na samom raspletu priče izlazimo Oxana i ja na stanici koja se zove Hallerova ulica. S te stanice može se ići desno, pa onda samo ravno prema bloku zgrada kojima započinje ulica staroga Celsiusa, ili lijevo, pa stubama gore prema drugom dijelu kvarta.

- Kojim putem? - pita Oxana

- Meni je svejedno - kažem.

- Moja je zgrada tamo - pokazuje na osvijetljene stube i negdje poviše njih.

- Na brijegu kuća mala!

- Molim?

- To je jedna narodna pjesma.

- Uz balalajku?!

- Nisam siguran.

- Ljubavna?

- O prozorima.

- Staklarska?

- I zidarska.

- Veselo.

- E da.

- Stalno se šalite.

- Malo sam popio.

- Ponekad vas vidim u busu i čini mi se da ponekad pričate sami sa sobom.
- Stvarno!?
- Ozbiljno.
- Ne sjećam se da sam vas viđao.
- Ne mogu pomoći.
- Šteta.
- Moja zgrada nije daleko.
- Pa mi smo susjedi! Samo napravim krug i dođem s druge strane.
- Slučajnost.
- Tikvice su bile odlične.
- Patlidžani, patlidžani su to.
- Ali rekli ste tikvice.
- Samo sam se šalila.
- Pa, da krenemo...
- Onda...
- Idemo...

* * *

Ležim u polumračnoj sobi, pokušavam zaspati, ali ne ide. To se zove efekt helikoptera. Kad zatvorim oči, osjećam se kao da mi je trbuh pričvršćen za krevet, i vrtim se, vrtim sto na sat. Bilo bi bolje da povraćam nego da se ovako vrtim. Bit će da sam pretjerao, možda dječja piva, mudro je govorio Čeh. Ili su možda kobasice bile stare, a možda i ti, dakle, prejako začinjeni patlidžani. Loša kombinacija. I vožnja se autobusom otegla. Čim zatvorim oči, počinje helikopter, sto na sat. Vrtim se, ako se želim odmoriti, treba otvoriti oči, vrlo

jednostavno. Vrtim se pa otvaram oči. Zadnje što sam vidio prije negoli sam se onesvijestio bile su oči velikoga patka koje me milo, zaštitnički gledaju.

Na kraju ručak

Pred sam kraj počeo me Čeh iznenađivati, nisam naime očekivao od njega sentimentalnosti. To bi se na neki način moglo više očekivati od Hanne. Doduše, njezine se plave oči brzo ovlaže uglavnom kad se zabrine za vlastitu sudbinu, izgleda tada da će briznuti u plač koji će sve potopiti, ali uvijek prestane sa šmrcajem na vrijeme. Kod Čeha se naravno ne nazire suza u oku, ali me ipak iznenađuje. Neki mi je dan rekao, dok smo stajali u parku blizu zelenkaste zgrade pripremajući se neuobičajeno dugo da svatko krene na svoju stranu, da je najgore u životu kada se ljudi koji se manje-više slučajno upoznaju i prijatelje u nekom stranom gradu moraju opet razići. Da, reče i da je neizvjesno hoće li se opet sresti. Tako dakle, vidim da se stari Čeh slama pod teretom životnih rastanaka, pa mi nije preostalo ništa nego da ga utješim svojim obećanjem da na jesen stižem u Prag na pivo. Nije baš bio utješeno, još je manje bio impresioniran time da sam se sam pozvao. Onda dodah i da se nadam da me praški konobari neće moći tako lako opelješiti. Tek onda je napravio izraz lica, meni dobro poznato lice sumnje, počeo se po bradi i samo rekao: E, da... vidimo se... onda u petak! Više nisam bio siguran govori li mi njegovo lice da će me i na jesen konobari opelješiti, ili se boji da će nas obojicu opelješiti, a to mu se iz samorazumljivih razloga nikako ne sviđa.

Tako je bilo neki dan, a danas je petak, sunčani petak, ljetni dan. Zadnji smo dan u ovom sastavu u zajedničkoj sobi. Navučeni su zastori, svatko sjedi za svojim stolom, čekamo točno podne da krenemo u obližnji talijanski restoran na ručak zajedno s ostatkom ljudi s kata. Trebali smo ići u ponedjeljak, ali se Talijan kod kojeg šef redovito odlazi na ručak dramatično ispričao da nikako ne može taj dan jer ima pogreb. Eto, tako je ispalo da idemo ipak u petak, to je zadnji dan za Čeha i mene. Obojica odlazimo još isti dan. Čeh mora dovršiti pakiranje, auto je pun kao šibica, nada se da će u auto nekako stati kćeri i žena. Moja su tri kofera već na željezničkom kolodvoru, čekaju me u garderobi, a onda lijepo vlakom prema jugu, što traje samo 16-17 sati s dva presjedanja. A Hanna se uskoro udaje i ostaje. Takvo je stanje stvari u zajedničkoj sobi, u petak prije oproštajnog ručka. I onda Čeh kulerski vadi fotoaparat da se svi ovjekovječimo. Stvarno me je iznenadio fotografskim namjerama tako da ga i ne pitam je li teško baratati tom spravom. Fotoaparat je dovoljno težak da se njime može nekome bez problema razbiti glava. Ipak ga pitam je li to ruski

proizvod zvan „Zorki“. Ne da se Čeh zbuniti, namješta nas da stanemo u kadar, Hannu i mene, ptičica. Ponašam se potpuno nedžentlmenski, Hanna očekuje da ustanem, a ja sjedim kao trut i surađujem samo tako što malo nagnem glavu ulijevo. Ona stoji pored mene i vidim na njezinoj ruci sat na kojem je točno podne.

- Ma pokaži malo vedrine, ti jedan skeptični Zorki - kaže mi Čeh. - Budućnost pripada nama.

Onda sam ja fotografirao njih dvoje, ptičica, pa Hanna nas dvojicu, i ostali smo bez fotografije utroje.

Na ručku smo se okupili gotovo svi s kata. Mislim da je jedino nedostajala gospođa iz knjižnice kojoj ni nakon dvije godine nisam upamtio ime. Ništa neobično, zapravo uobičajeno. I za stolom se nalaze tri-četiri osobe s kojima sam se naizmjenjivao uljudnih osmijeha na hodniku, a od toga doista nakon nekog vremena zaboli lice. Sjedimo u vrtnoj restauraciji, ispod tende, vruće je, lete i nekakve pčele dajući dinamiku cijelome ručku. Mahnem rukom s vremena na vrijeme. S moje lijeve strane sjedi Maric, ima stvarno dobar apetit, a s desne je Mateo, inače neuobičajeno služben sa mnom posljednjih mjeseci. Valjda ga muče godine, a možda sam bio u našoj komunikaciji isuviše tvrd. A kasno je da objašnjavam da nisam vjerojatno mislio ništa osobno, nego bih kazao nešto tek tako zbog konverzacije, a ljudi se valjda lako uvrijede. Šef sjedi na središnjem mjestu u bijeloj košulji podvrnutih rukava i cijelo vrijeme priča o reformi, jedna nevolja smjenjuje drugu. Priča puno, a jede malo i polako tako da je nakon nekog vremena jedini koji nije dovršio glavno jelo. A kod Talijana je doista umijeće ne moći pojesti obrok za pola sata. Potpuno ima pravo Maric sa svojim komentarima i usporedbama veličine i broja tanjura s količinom hrane koja se dobije. Evo, ja sam pojeo tri mršava kroketa, istina da su vrlo ukusni, šest šnitica hrskavo pečene patkice, salaticu od mrkve i blitve. Vruće je, lete pčele, oblijeću konobari i nalijevaju malo crnog vina i malo vode. Stiže i desert. Sve u svemu nije loše. Oko dva sata završava ručak i cjelokupan račun plaća šef. Vrlo je galantan i na odlasku mu se gotovo klanja četa konobara na čelu s gazdom. Taj šef zapravo uopće nije loš tip. To je stari lisac, kao što reče dobri Čeh, ali nama nije stvarao nikakve neprilike, valjda i zato što smo odviše sitni. Za ovdašnje je prilike neuobičajeno velikodušan i stvarno ne znam zašto mu za rođendan poklanjaju stvari umotane kao kad se ide na dječji rođendan u odvratni McDonald's. Vraćamo se svi zajedno do zelenkaste zgrade i tu se rastajemo. Obavljamo to na ljetnom suncu vrlo brzo i profesionalno srdačno. Šef je opet na visini zadatka, zahvaljuje na suradnji i želi nam dobar vikend. Putovanje se ne spominje jer je to valjda odviše privatna stvar. Sve ide brzo. Hanna se već negdje izgubila s Maricem, Mateo je u svojem novom autu,

zadovoljno maše i odlazi. Ostali smo samo Čeh i ja na ulici, ispred zgrade obložene sitnim zelenim pločicama. Onda odlazi i on. Ostajem tako sam, leđima okrenut zelenkastoj zgradi, gledam u muzej, djevojka sjedi odmah do ulaza za pultom i čeka posjetioce. Okrenem se nadesno i gledam kako dobri Čeh nestaje niz ulicu, uz niz stabala čije krošnje prave debelu sjenu na pločniku. Odlazi Čeh poput svog ljetopisca pod sjenom stabala u jedan vrući ljetni dan. Jedna mu je noga kraća, ali nije zbog toga ništa sporiji, samo mu se ramena dok hoda dižu i spuštaju neravnomjerno. Kada bih ga sada htio sustići, trebao bih svakako brzo trčati jer je već došao do crkve na uglu i više ga neću vidjeti. Kada bih ga sustigao, bio bih uspuhan i ne znam što bih mu mogao reći osim da mi pošalje fotografije ako ne želi da mu dođem u Prag.

Stojim tako sam pred zelenkastom zgradom na ljetnom suncu i osjećam nešto poput olakšanja. Pogledam zastore zajedničke sobe. Razriješen dužnosti neprestanih dolazaka i odlazaka. Imam još tri-četiri sata do polaska vlaka i trebam nekako iskoristiti to vrijeme. Dok razmišljam o tome što napraviti, već znam da je onaj osjećaj olakšanja i oslobođenja samo prividan, u svakom slučaju privremen. I kad sutradan osvanem na glavnom kolodvoru, sav zgužvan i s tri teške torbe, ne sumnjam da će mi štošta teško pasti. Sada sam još ovdje i najbolje je sam sebe iskoristiti. Ispred mene je muzej o računanju, četvrtasta zgrada sva u staklu. Konačno bih ga trebao posjetiti. To doista može biti dobro rješenje. Treba samo prijeći na drugu stranu ulice, treba samo donijeti odluku. Napraviti nekoliko jednostavnih koraka, jedan, pa dva, tri, četiri... I sve dalje tako, kao da ide samo od sebe.

Krešimir Mićanović

Rođen 1968. u Brčkom. Osnovnu školu završio u Gunji. Diplomirao na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Trenutno zaposlen kao izvanredni profesor na Katedri za hrvatski standardni jezik pri Odsjeku za kroatistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Pjesme i priče objavljivao u hrvatskim i stranim časopisima/novinama (Studentski list, Oko, Quorum, Pitanja, Vijenac, Kolo, Godine, Jutarnji list, Zarez, Rival, Književna revija, Književna reč, Polja, Literatura, Sovremenost, Revolver Revue, FA-art, na Trećem programu Hrvatskog radija itd.)

Uvršten u različite antologije i panorame suvremene hrvatske književnosti, među ostalim u: *Naša ljubavnica tlapnja* (1992); *Strast razlike, tamni zvuk praznine* (1995); *Poštari lakog sna* (1996); *22 u hladu* (1999); *Mnogoglasje* (2000); *Goli grad* (2003), *When a Man Gets Terribly Frightened* (2005), *Najbolje hrvatske priče 2005* (2006).

Na Hrvatskom radiju izvedena je radiodrama *Vrtlar* (2000) nastala po motivima iz istoimene zbirke priča (dramatizacija Sanja Lovrenčić). Pojedini su prozni i pjesnički tekstovi prevođeni na slovenski, makedonski, njemački, engleski, češki, mađarski, poljski i španjolski. Na poljski je prevedena zbirka priča *Vrtlar* (*Ogrodnik*, 2003).

Objavio: *Dok prelazim asfalt* (poezija, 1988), *Vrtlar* (proza, 1994), *Treba se kretati* (proza, 2005).

Biblioteka Online

knjiga 97

Krešimir Mićanović

TREBA SE KRETATI

© 2013 Krešimir Mićanović

© za elektroničko izdanje: Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, 2013, 2015, 2016

Izdavač

Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, Zagreb

Za izdavača

Aleksandra David

Urednici

Krešimir Pintarić
Dario Grgić

Fotografija

© defun / Fotolia.com

ISBN 978-953-7669-49-2 (HTML)

ISBN 978-953-345-084-1 (EPUB bez DRM)

ISBN 978-953-345-085-8 (PDF)

ISBN 978-953-345-086-5 (MOBI)

Prvo izdanje

Naklada MD, Zagreb, 2005.

Knjiga je objavljena uz financijsku potporu

Grada Zagreba i Ministarstva kulture Republike Hrvatske.

